

Қазақстан республикасы Білім және ғылым министрлігі
Ы.Алтынсаринатындағы Ұлттық білім академиясы

Министерство образования и науки Республики Казахстан
Национальная академия образования им. И. Алтынсарина

**ҚР ПИЛОТТЫҚ МЕКТЕПТЕРІНДЕ «КӘСІПКЕРЛІК ЖӘНЕ БИЗНЕС
НЕГІЗДЕРІ» ПӘНІНІҢ АПРОБАЦИЯСЫНА МОНИТОРИНГ ЖҮРГІЗУ
БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР**

**МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ПРОВЕДЕНИЮ
МОНИТОРИНГА АПРОБАЦИИ ПРЕДМЕТА «ОСНОВЫ
ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА И БИЗНЕСА»
В ПИЛОТНЫХ ШКОЛАХ РК**

Нұр-Сұлтан
2019

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының Ғылыми кеңесімен баспаға ұсынылды. (2019 жылғы 26 қарашадағы № 10 хаттама)

Рекомендовано к изданию Ученым советом Национальной академии образования им. И. Алтынсарина (Протокол № 10 от 26 ноября 2019 года).

ҚР пилоттық мектептерінде «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәнінің апробациясына мониторинг жүргізу бойынша әдістемелік ұсынымдар – Нұр-Сұлтан: Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2019, 48 б.

Методические рекомендации по проведению мониторинга апробации предмета «Основы предпринимательства и бизнеса» в пилотных школах РК, г.Нур-Султан, НАО им. И. Алтынсарина, 2019, 48 с.

Жұмыста 17 пилоттық мектептің 10-сыныптарында апробациялау мониторингінің механизмі, рәсімдері мен құралдары ұсынылған. Сонымен қатар құралда апробация қорытындыларына және мұғалімдерге арналған сауалнама нәтижелеріне талдау берілген. Апробация нәтижесін қорытындылай келе оқу бағдарламасының және оқулық пен ОӘК мазмұны бойынша әдістемелік ұсынымдар әзірленген.

Әдістемелік ұсыныстар облыстық (аудандық) әдістемелік орталықтардың/кабинеттердің басшылары мен әдіскерлеріне, білім беру жүйесінің ұйымдарының басшыларына, мектеп мұғалімдеріне арналған.

В работе представлены механизмы, процедуры и инструменты мониторинга апробации в 10 классах 17 пилотных школ. Кроме того, в пособии дается анализ результатов апробации и результатов анкетирования для учителей. Подводя итоги апробации, разработаны методические рекомендации по содержанию учебной программы, учебников и УМК.

Методические рекомендации адресованы руководителям и методистам областных, районных методических центров - кабинетов, руководителям организаций системы образования, учителям школ.

© Ы.Алтынсарин атындағы
Ұлттық білім академиясы, 2019
©Национальная академия образования
им. И.Алтынсарина, 2019

КІРІСПЕ

Қазақстан Республикасының білім беру реформаларының негізгі мақсаты - білім беру жүйесін жаңа экономикалық ортаға бейімдеу. Бұл тұрғыда ел Президенті Н.Ә.Назарбаев еліміздің әлемдегі бәсекеге қабілетті 50 елдің қатарына қосылуы туралы міндет қойғаны мәлім. Білім беру жүйесін жетілдіру осы мақсатқа қол жеткізуде маңызды рөл атқарады. Болашақта өркениетті, дамыған елдер қатарына ену үшін заман талабына сай білім қажет.

Қазақстан республикасы тұңғыш президенті Н.Ә. Назарбаевтың «Қазақстандық жол – 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» атты Жолдауында еліміз дамуының барлық Стратегиялық бағыттарын жүзеге асыратын міндеттер қойылды. Республика болашағына бағдар беретін бұл жолдауда «XXI ғасырдағы дамыған ел дегеніміз - белсенді, білімді және денсаулығы мықты азаматтар»- деген.

Ал, дамудың негізі білім мен ғылымға келіп тіреледі. Сондықтан да, әлемдегі дамыған елдер сияқты Тәуелсіз елімізде білім жүйесі сапасын жетілдіру ең негізгі өзекті мәселелердің бірі болып отырғаны белгілі. Осыған орай, білім беру жүйесінде жастарға сапалы білім беріп, олардың үйлесімді дамуы мен тұлға ретінде қалыптасуында ұстаздың кәсіби шеберлік көрсеткіштерінің бірі – жалпы педагогикалық, ғылыми-теориялық, әдістемелік жаңалықтар мен озық тәжірибені жетік меңгерудің маңызы зор.

Қазіргі ұстаздар алдындағы міндет: ғылым мен техниканың даму деңгейіне сәйкес оқушының білімі терең, іскер және ойлауға қабілетті, әлемдік стандарттар негізінде жұмыс істей алатын құзырлы тұлғаны қалыптастыру. Мұндай талапқа сай қызмет істеу үшін ұстаз үздіксіз ізденісте кәсіби білікті болуы тиіс.

Инновациялық оқыту нәтижелері оқушының өз бетінше әрекет етуі арқылы білімді меңгеруіне ықпал етуі тиіс. Оқушының ой-өрісін кеңейтіп, дүниетанымдық көзқарастары мен танымдық белсенділігін арттыруда, зерттеушілігі арқылы шығармашылық икемділігін дамытуда, біліктілікке ұмтылуда, яғни тұлғаны жан-жақты дамытуды жүзеге асыруда оқу үдерісіне инновациялық технологияларды енгізу шешуші рөл атқарады, оң нәтиже береді.

ҚР Тұңғыш Президенті Н. Ә. Назарбаев 2007 жылғы «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан» атты Қазақстан халқына жолдауында «Біз бүкіл еліміз бойынша әлемдік стандарттар деңгейінде сапалы білім беру» қызметін көрсетуге қол жеткізуіміз керек деп атап көрсетті.

Сапалы білім беру қызметін көрсету – білім мекемелері мен педагогтар алдында тұрған міндет. Білім сапасы ең алдымен мақсаттың және нәтиженің сапасы, одан кейін басқарудың, ұстаздың, педагогикалық іс - әрекеттің,

оқушының сапасы, ең соңында педагогикалық үрдістің сапасы. Осындай сапалылықты қамтамасыз ететін сапалы мұғалімдер шығармашыл болуы керек.

Білім беру сапасын басқарудың оқу үрдісіндегі негізгі тетіктері: бақылау, талдау, бағалау, бағдарлау және нәтижелердің динамикалық үрдістерін салыстыру болып табылады. Бұл үрдісте оқу - тәрбие сапасына жасалатын жүйелі бағалаудың бірден - бір көзі – мониторинг.

Мониторинг дегеніміз белгілі бір нәрсенің жай - күйін бақылау, бағалау, талдау және болжау жүйесі, белгілі параметрлерді анықтаудағы бақылау құралы. Мониторинг ішінде басқарудың өзіндік қызметі, педагогикалық іс - әрекет барысындағы бағалау жүргізіледі. Педагогикалық мониторинг педагогикалық жүйенің дамуын болжау, сонымен қатар оның жағдайын үздіксіз бақылауын қамтамасыз етуді көрсетеді.

Білім алушыларды кәсіпкерлік, бизнес, экономика, менеджмент және маркетинг негіздері бойынша базалық білім беру, олардың таңдауы бойынша жауапкершілікке тәрбиелеу және қазіргі нарық жағдайында болашақта жауапкершілікке тәрбиелеу және қазіргі нарық жағдайында болашақта өз бетінше әрекеттену үшін дағдылардың практикалық базасын қалыптастыру. ХХІ ғасырдың мамандарына қажет экономикалық және әлеуметтік даму стратегияларын, экономикалық білім негіздерін және кәсіпкерлік қызметтің негіздерін білу мақсатында Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2014 жылғы 6 қарашадағы № 455 «Жаңартылған білім беру мазмұнын пилоттық енгізу туралы» бұйрығына толықтырулар енгізу туралы 2017 жылғы 31 қазандағы № 556 бұйрығы негізінде 17 пилоттық мектептің 10 сыныптарында «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәні бойынша оқу бағдарламасы мен оқулықтарын апробациядан өткізу және Қазақстан республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 28 қаңтардағы № 92 «Мектепке дейінгі, орта, қосымша білім беру, сондай-ақ арнаулы білім беру ұйымдарының педагогика кадрларының біліктілігін арттыру курстарының білім беру бағдарламаларын бекіту туралы» бұйрығына сәйкес «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәні бойынша педагогика кадрларының біліктілігін арттыру курстарының білім беру бағдарламалары» 2018-2019 оқу жылы жүзеге асырылды.

Пәннің мақсаты – білім алушыларды кәсіпкерлік, бизнес, экономика, менеджмент және маркетинг негіздері бойынша базалық білім беру, олардың таңдауы бойынша жауапкершілікке тәрбиелеу және қазіргі нарық жағдайында болашақта жауапкершілікке тәрбиелеу және қазіргі нарық жағдайында болашақта өз бетінше әрекеттену үшін дағдылардың практикалық базасын қалыптастыру. ХХІ ғасырдың мамандарына қажет экономикалық

және әлеуметтік даму стратегияларын, экономикалық білім негіздерін және кәсіпкерлік қызметтің негіздерін білу.

Пәнді оқытудың негізгі міндеттері:

1. Білім алушылардың кәсіпкерлік қызмет негіздері туралы түсініктерін қалыптастыру;

2. Кәсіпкерлік пен бизнестің теориялық негіздерін, жеке қаржылық сауаттылықтың практикалық дағдыларын қалыптастыру;

3. Кәсіпкерлік қабілетін дамыту, белсенді өмірлік ұстанымы және өз әлеуетін іске асыру мүмкіндіктерін көре білу;

4. Бизнес идеяларын қалыптастыру және оларды кәсіпкерлік қызметтің деңгейіне дейін дамыту, бәсекеге қабілетті ортада өзгеретін бизнес-модельдеу және бейімделу;

5. Бизнестің және зерттеулердің тұрақтылығын арттыру мақсатында заманауи ақпараттық технологияларды қолдану.

Осылайша, «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» оқу бағдарламасын апробациядан өткізу білім берудің жаңа стандарты, оқудың жаңа формалары мен әдістері, білім алушылардың нақты мақсаттарына қол жеткізу бойынша оқыту процесін тексеру мен жетілдіруге бағдарланған және оларды белгілі бір деңгейде білім алу мен оқу және өмірдегі мәселелерді шешуде қолдану дағдыларын дамытуға бағытталған.

1 АПРОБАЦИЯ МОНИТОРИНГІН ЖҮРГІЗУ ӘДІСНАМАСЫ

Педагогикалық ғылым елдің білім алуы үшін ең жақсы және тиімді тәсілді біледі. Ол педагогикалық мониторинг. «Мониторинг» ұғымы сол немесе басқа нысандар мен құрылымдардың жағдайы туралы объективті және субъективті деректерді қажет еткен ақпараттық қоғамның құрылуы мен дамуына байланысты пайда болады. XX ғасыр адамның қоршаған ортаға жасаған алапаттық өзгерістерінің, өнеркәсіптің өсуімен сипатталады. Сондықтан да деректерді инструменталды зерттеу, өңдеу және жүйелеу басты іс-әрекеттер болған.

Педагогикалық мониторинг дегеніміз білім беру жүйесінің қызметі туралы ақпаратты жинап, сақтап, саралап, таратуға және оны үздіксіз бақылап отыруға, даму болашағына болжау жасауға мүмкіндік беретін жұмыс жүйесі.

Педагогикалық мониторинг жасауға қажетті ақпаратты жинау мына бағыттарда жүзеге асырылады: 1) ақпараттың мазмұны. 2) ақпараттың сапасы. 3) ақпаратты басқаруда пайдалану.

Ақпараттық қамтамасыз ету қағидалары:

– Объективтілігі. – Нақтылығы. – Толыққандылығы. – Жеткіліктілігі. – Оңтайлылығы.

– Жүйелендірілгендігі. – Оперативтілігі. – Түсініктілігі.

Мониторинг жалпы педагогикалық ғылыми түсініктерге сәйкес кері байланыс, рефлексия деген ұғымды білдіреді. Педагогикалық мониторинг - қандай да бір объективтегі, құбылыстағы өзгерістерді ұзақ уақыт бақылау. Ең кең тараған анықтама: педагогикалық жүйе қызметінің даму мақсатындағы ақпараттарды жинақтау, сақтау, өңдеу, тарату.

Г.А.Стефановскаяның анықтамасы бойынша «Педагогикалық мониторинг, бұл – диагностика, баға және педагогикалық үрдісті жобалау, оның жүріс барысын, даму перспективаларын қадағалау».

Педагогикалық мониторингке әсер етуші факторлар:

Мониторингтің педагогика теориясына және практикасына енуіне әсер етуші факторлар мыналар болып табылады:

- педагогикалық жүйедегі инновациялық процестер;
- педагогикалық менеджмент;
- педагогикалық диагностика;
- педагогикалық тестілер;
- білімдегі, тәрбиедегі, дамудағы жеткен жетістіктер;
- шығармашылық қабілет.

Мониторингтің негізгі объектісі – білімділік және тәрбиелілік. Мониторингтің педагогикалық нәтижесі болып, білім құрылымындағы, оқу

дағдысындағы, тәртібіндегі, қатынас жүйесіндегі тұлғаның бағытталуы болып табылады.

Педагогикалық – психологиялық нәтиженің сандық, сапалық бағалау өлшемі болып, оқу процесіндегі күтілетін нәтиже мен қызмет шарты белгіленген норм, эталон қабылданады.

Норма мониторинг үшін ең негізгі шарт, өйткені нәтиже осы нормамен салыстырылады.

Педагогикалық мониторинг объектісі ретінде жетістіктерге жеткізетін оқу-тәрбие үрдісінің нәтижесі, құралы, технологиясы қабылданады.

Педагогикалық мониторингтің негізгі қасиеттерінің бірі оқу-тәрбие үрдісінде үздіксіз бақылау жүргізу. Сондықтан да педагогикалық диагностика педагогикалық мониторингтің негізгі компоненті болып табылады.

Педагогикалық мониторинг – педагогикалық жүйе қызметінің нақты нәтижесі мен мақсат арасындағы нормадан ауытқуды ғана бақылаушы емес, мақсатта, нормада, стандартта кеткен кемшіліктерді анықтаушы, жетістіктерге жету жолдарын түзетуші мәліметтермен қамтамасыз ететін кері байланыс.

Педагогикалық мониторингті зерттеген В.А. Болотов, В.С. Безрукова, Н.В. Борисова, В.И. Гинецинский, А.Н. Дахин, В.М. Монахов, А.М. Новиков, Л.С. Подымова, В.А. Сластенин, В.И. Слободчиков, Н.А. Шайденко, Н.О. Яковлевалар өз еңбектерінде педагогикалық мониторингтің нәтижелері мен құрылымын және түсініктемесін талдай келе, қазіргі педагогикалық ғылымда және тәжірибеде осы күнге дейін мониторингке деген жүйелі тәсілдемелердің құралмағанын, ал ол, бір жағынан, ғылыми-зерттеу жұмыстарының тәжірибелік бағыттарын, екінші жағынан, практикалық педагогикалық қызметтің теоретикалық негізділігін едәуір төмендетеді.

Мониторинг – үздіксіз процесс. Мониторинг жүйесі оқу жылы басталмай тұрып жасалып қоюға тиісті. Мониторинг пен бағалау ұқсастығы мақсатында, жұмыс жоспарына, штат кестесіне қатысты. Мониторингтің көп аспектісі бағалауға ұқсайды. Айырмашылығы орындау уақытында, кім орындайтындығында, сонымен бірге жиналған ақпараттың алуан түрлілігі мен нақтылығында.

Сонымен мониторинг деп заманауи білім технологиялары мен ақпараттық көрсеткіштерді пайдалану мен білім процесі барысын кезеңдік педагогикалық тексеру жүйесін айтады.

Мониторинг жүргізудің концептуалды жағы оқу процесінде оқушының жеке даралығын қалыптастыру мен дамытуды тиімді басқаруды қамтамасыз етумен байланысты, бұл үдерісті стихиялық емес, мақсатты және негізді ету.

Мониторингтік зерттеудің мақсаты: оқу үрдісінің барысы туралы ақпарат алу, кезең-кезеңмен алып жатқан ақпарат негізінде осы процестің сапасы мен тиімділігін арттыру яғни, 17 пилоттық мектептердің нақты білім беру үдерісі жағдайында білім берудің жаңартылған мазмұнындағы әзірленген оқулықтар мен ОӘК сапасы мен тиімділігін бағалау және одан әрі жетілдіру.

10-сыныптарда жаңартылған білім беру мазмұнындағы оқулықтарды апробациялаудағы мониторинг міндеттері:

- 10-сынып шеңберінде әзірленген оқу бағдарламаларын, оқулықтарды және жаңартылған білім беру мазмұнын ОӘК енгізу тиімділігін тексеру;
- 10-сыныпқа арналған мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарының негізгі ережелеріне сәйкес келетін оқу бағдарламаларының, оқулықтардың және ОӘК сәйкестік дәрежесін анықтау болып табылады;

Мониторинг рәсімі:

- Бірінші дайындық кезеңінде-мониторингтің индикаторлары мен көрсеткіштері әзірленді, зерттеу көлемі (мұғалімдердің сандық және сапалық құрамы, өлшеулерді жүргізу уақыты және олардың саны), зерттеу әдістері мен формаларын таңдау (сауалнамалар әзірлеу, технологиялық карталар жасау, бақылау парақтарын әзірлеу) диагностикалық құралдар, ақпаратты жинақтау үшін материалдар анықталды.;

- Екінші кезеңде – диагностикалық тексеру жүргізу, деректерді өңдеу және түсіндіру;

- Үшінші қорытынды кезеңде-әдістемелік ұсынымдар әзірлеу, келесі диагностикалық зерттеулерді жоспарлау және болжау.

Мониторингтік зерттеу индикаторлары:

Бірінші индикатор – 10-сынып оқушыларына ұсынылған жаңартылған білім беру мазмұнының оқу бағдарламаларының сипаттамасы.

Екінші индикатор – 10-сынып оқушылары үшін жаңартылған білім беру мазмұнындағы оқулықтардың сипаттамасы.

Үшінші индикатор – 10-сынып оқушыларына арналған Жаңартылған білім беру мазмұнының оқу-әдістемелік кешенінің (ОӘК) сипаттамасы.

Мониторингке қатысушылардың өзара қарым-қатынасының иерархиясы

Пилоттық мектептен мониторингке қатысушылар:эксперименттік немесе бақылау сыныптарының мұғалімдері;

Эксперименталды немесе бақылау сыныбы мұғалімінің функциялары:

- әңгімелесу мен сауалнама жүргізу үшін қажетті жағдайларды қамтамасыз ету;

- сауалнамаға, сұхбаттасуға, әңгімелесуге қатысу;

- мониторинг бойынша шынайы және уақытылы ақпарат беру.

Жаңартылған білім беру бағдарламасының апробациясына жетекшілік ететін пилоттық мектеп директорының орынбасары (бұдан әрі – директордың орынбасары):

- мектеп бойынша мониторингті үйлестіру;
- мұғалімдер, білімалушыларға сауалнама жүргізуді ұйымдастыру;
- мониторинг бойынша жұмыс топтарының сапарларына мектепті дайындау (кездесулер кестесін құру, бару үшін сабақ кестесін және т. б. дайындау);
- мектеп бойынша бастапқы мәліметтердің дұрыс жиынтығын қалыптастыру;
- қалалық (аудандық) білім бөлімінің әдіскеріне қажетті ақпаратты уақтылы беру;
- Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясынан сұрау сауалдарының келіп түсуіне қарай қажетті ақпаратты жинау, өңдеу және беру;
- сауалнамаға, сұхбаттасуға, әңгімелесуге қатысу;
- апробация қорытындысы бойынша Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА-на тапсыру үшін есеп құрастыру функцияларын жүзеге асырады.

Пилоттық мектеп директорының функциялары:

- мектеп бойынша нақты және толық ақпарат беру;
- мониторинг бойынша ақпараттың уақтылы жиналуын және берілуін бақылау;
- мектептің педагогикалық кеңесінде және ата-аналар жиналыстарында жаңа білім беру бағдарламасын апробациялау мәселелерін талқылау;
- сауалнамаға, сұхбаттасуға, әңгімелесуге қатысу;
- мониторинг қорытындысы бойынша есеп жасауға қатысу.

Мониторингке облыстық (қалалық, аудандық) білім басқармаларының (бөлімдерінің) қатысушылары:

1. Аудандық (қалалық) білім бөлімдері әдіскерлерінің функциялары:

- аудан (қала) бойынша мониторингті үйлестіру;
- мониторингтің жұмыс топтарының сапарларына ауданның (қаланың) пилоттық мектептерін дайындау (кездесулер кестесін құру, мектепке бару үшін сабақ кестесін және т. б. дайындау);
- жаңа білім беру бағдарламасын апробациялауға байланысты проблемалық мәселелерді анықтау мақсатында пилоттық мектептерде өткізілетін тұрақты (тоқсансоңында 1 рет) талқылауларға қатысу;
- облыстық және Нұр-Сұлтан, Алматы, Шымкент қалаларының білім басқармаларының әдіскерлеріне сапалы ақпаратты уақтылы беру;
- қажетті ақпаратты жинау, өңдеу және беру

2. Облыстық және Нұр-Сұлтан, Алматы, Шымкент қалаларының білім басқармалары әдіскерлерінің функциялары:

- облыс бойынша мониторингті үйлестіру;
- пилоттық мектептерді сауалнамаға дайындалу процесін бақылау;
- пилоттық мектеп әкімшілігімен апробация барысын талқылау.
- проблемалық мәселелерді анықтау;
- БІ. Алтынсарин атындағы ҰБА-на сапалы ақпаратты уақтылы беру;
- БІ. Алтынсарин атындағы ҰБА-нан келіп түскен сұраулардың келіп түсуіне қарай қажетті ақпаратты жинау, өңдеу және беру.

БІ. Алтынсарин атындағы ҰБА-ның функциялары:

- мониторингке жалпы басшылықты жүзеге асыру;
- мониторингтің барлық кезеңдерінің міндеттерін анықтау;
- мониторингтің құрылымы мен технологиялық картасын әзірлеу;
- мектепке сапарларды өткізу бойынша нұсқаулықты әзірлеу, басқа да құжаттар;

- сауалнама парақтарын әзірлеу;
- пилоттық мектептерге бару кестесін құру;
- тестілеу, сапарлар, мониторинг шеңберінде қажетті ақпаратты ұсыну мерзімдері туралы ақпараттық хаттарды дайындау;

- мониторингтің жұмыс топтарының мүшелеріне нұсқау беру;
- бастапқы деректерді (СИД) жинауды жүзеге асыру, ағынды өңдеу ақпарат (ОПИ);
- алынған мәліметтерді талдау;
- апробация қорытындысы бойынша мәселелерді талқылауға басшылық

ету;

ҚР БҒМ Үйлестіру кеңесінің функциялары:

- мониторингке қатысушылардың барлық іс-қимылдарын үйлестіруге және келісуге жалпы басшылық жасау;

– ҚР БҒМ ОблББ және қалалық білім бөліміне көмек көрсету туралы хат жолдайды

- облыстық және қалалық білім бөлімдерінің мамандарын жұмыс топтарына қосу және мониторинг жүргізу;

- апробацияның қорытынды нәтижелерін басып шығаруды және бекітуді бақылау (оқу бағдарламалары, оқулықтар, ОӘК және т. б. бойынша нұсқаулар).

Мониторингтің құрамдас бөлігі ретінде мектептерге бару бастапқы деректерді талдау кезеңінде анықталған проблемаларды зерттеу, мектептерге әдістемелік қолдау көрсету мақсатында жүргізіледі және бақылау функцияларын атқармайды.

Сапарлар барысында мұғалімдердің, білім алушылардың, ата-аналардың және мектеп әкімшілігінің оқу жоспарлары мен бағдарламаларының, оқулықтардың, ОӘК, әдістемелік нұсқаулардың және бағалау бойынша Әдістемелік ұсынымдардың сапасы туралы пікірі зерделенді, апробация барысында мектеп әкімшілігі тарапынан мұғалімдерді қолдау деңгейі анықталды.

Мониторинг процесінің барлық қызметі мен кезеңдері, яғни оның барлық құрылымдық және қызмет элементтері бір-бірімен байланысты және ол педагогикалық мониторингтің тұтас циклін құрайды. Барлық құрылымдық және қызмет элементтерінің кез-келген педагогтер әрекеті жүйесінде болуы, педагогикалық мониторинг жүйесінің толық жүзеге асырылуы, «оқытушы - білімгер» жүйесіндегі педагогикалық процестің тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді.

Жұмыс тобы мониторинг нәтижелерін талдау негізінде қорытынды, сондай-ақ мұғалімдермен, бағдарламаларды әзірлеушілермен жинақталған қорытындыларды модерациялау жасады. Сонымен қатар, мұғалімдердің оқу бағдарламаларының, оқулықтар мен ОӘК, мектеп құжаттамаларының сапасын түзету және жетілдіруге қатысты ұсыныстары бойынша жинақ шығарылды..

2 «КӘСІПКЕРЛІК ЖӘНЕ БИЗНЕС НЕГІЗДЕРІ» ПӘНІ БОЙЫНША ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫН, ОҚУЛЫҚТАРДЫ АПРОБАЦИЯЛАУ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫН ТАЛДАУ

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2014 жылғы 6 қарашадағы № 455 «Жаңартылған білім беру мазмұнын пилоттық енгізу туралы» бұйрығына толықтырулар енгізу туралы 2017 жылғы 31 қазандағы № 556 бұйрығында 6-қосымшаға сәйкес 10-11 сыныптарға арналған «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәнінің оқу бағдарламасын, оқулықтары мен оқу-әдістемелік кешендерін апробациядан өткізу үшін пилоттық мектептердің тізімі бекітілсін» делінген. Аталған бұйрық негізінде республика бойынша пилоттық режимде, 2018-2019 оқу жылында 17 пилоттық мектеп апробациядан өтті (2.1-кесте).

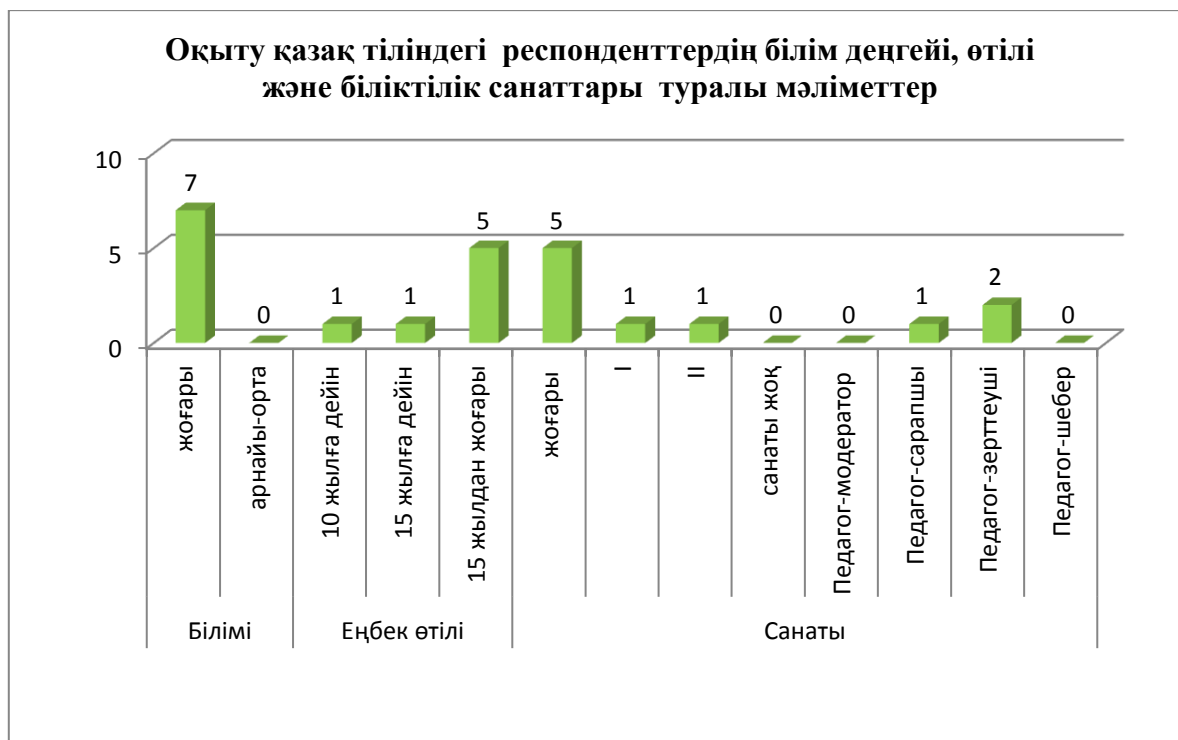
2.1-кесте. Апробацияға қатысқан пилоттық мектептер тізімі

<i>№</i>	<i>Өңір</i>	<i>Мектеп, №</i>
1	Алматы облысы, Талдықоған қаласы	Ш. Уалиханов атындағы № 10 ОМ
2	Ақмола облысы, Көкшетау қаласы	Ғабдуллин атындағы № 3 ОМ
3	Ақтөбе облысы, Ақтөбе қаласы	№ 20 ОМЛ
4	Атырау облысы, Атырау қаласы	№ 30 ОМ
5	БҚО, Орал қаласы	№ 35 МЛ
6	Жамбыл облысы, Тараз қаласы	№ 9 ОМ
7	Қарағанды облысы, Қарағанды қаласы	№ 93 МГ
8	Костанай облысы, Рудный қаласы	№3 ОМ
9	Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы	№ 9 МГ
10	Маңғыстау облысы, Ақтау қаласы	ІТ мектеп-лицей
11	Павлодар облысы, Екібастұз қаласы	№24 МГ
12	СҚО, Бескөл поселкесі	Бескөл мектеп-гимназиясы
13	Түркістан облысы, Түркістан қаласы	Ататүрік атындағы № 21 ОМ
14	ШҚО, Семей қаласы	Экономикалық лицей
15	Нұр-Сұлтан қаласы	№1 МЛ
16	Алматы қаласы	Ы.Алтынсарин атындағы №159 МГ
17	Шымкент қаласы	Т. Рыскулов атындағы № 25 МГ

Апробацияға қазақ тілінде 7 респондент, орыс тілінде 10 респондент қатысты. «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәнін сызу, технология, тарих, құқық негіздері, математика, көркем еңбек, құқық және экономика негіздері, экономика, есеп және аудит мұғалімдері өткізген. Апробацияға қатысқан мұғалімдердің сапалық құрамы:

- білім деңгейі,
- еңбек өтілі,
- біліктілік санаттары критерийлері негізінде талданды.

Ақмола, Атырау, Қызылорда, Маңғыстау, Түркістан облыстары және Алматы, Шымкент қалалары бойынша оқыту қазақ тіліндегі мектептерден респонденттер қатысты. Респонденттердің барлығы 100% жоғары білімді. Олардың 71,4% еңбек өтілі 15 жылдан жоғары, 28,6% респонденттерде 15 жылға дейін еңбек өтілі бар екендігі анықталды (2.1-сурет).

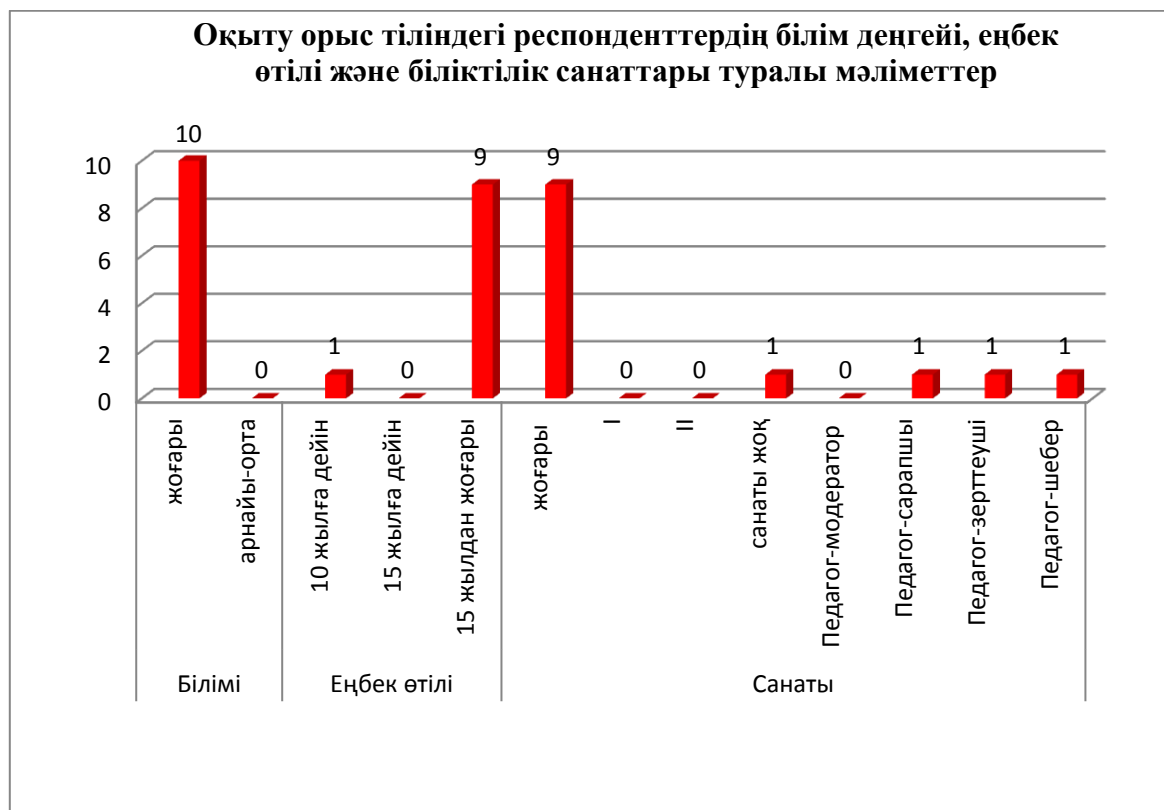

2.1-сурет

Оның ішінде Түркістан облысы бойынша пән мұғалімінде 10 жылға дейін, ал Маңғыстау облысы бойынша пән мұғалімінде 15 жылға дейін еңбек өтілі көрсетілген. Сонымен қатар пән мұғалімдеріне қойылатын талаптардың бірі біліктілік санаты болып табылады. Біліктілік санаты бойынша 5 респондент жоғары санатты (71,4%), 1 респондент I санатты (14,3%), 1 респондент II санатты (14,3%) көрсетті. I санат Шымкент қаласының мұғалімі, ал II санат Түркістан облысының мұғалімі. Біліктілік бойынша педагог-эксперт 1 мұғалім, педагог-зерттеуші 2 мұғалім.

Алматы, Ақтөбе, БҚО, Жамбыл, Қарағанды, Қостанай, СҚО, ШҚО, Павлодар облыстары және Нұр-Сұлтан қаласы мектептерінен оқыту орыс тілінде 10 респондент қатысқан. Респонденттердің сапалық құрамы оқыту қазақ тіліндегі респонденттер критерийлеріне сәйкес жүргізілді. Талдау нәтижесі мынадай көріністі анықтады: білім деңгейлері барлық мұғалімдердің 100% жоғары. 9 мұғалімнің (90%) еңбек өтілі 15 жылдан жоғары, тек Ақтөбе облысында 1 мұғалімде (10%) еңбек өтілі 10 жылға дейін. Келесі маңызды критерийлердің бірі мұғалімнің біліктілік санаты болып табылады. Аталған

критерий бойынша 9 мұғалімде жоғары санат, тек Ақтөбе облысының мұғалімі санаты жоқ екендігі анықталды. Сонымен қатар респонденттер арасында Нұр-Сұлтан қаласынан 1 педагог-мастер, Павлодар облысынан 1 педагог-эксперт, СҚО 1 педагог-зерттеуші бар (2.2-сурет).

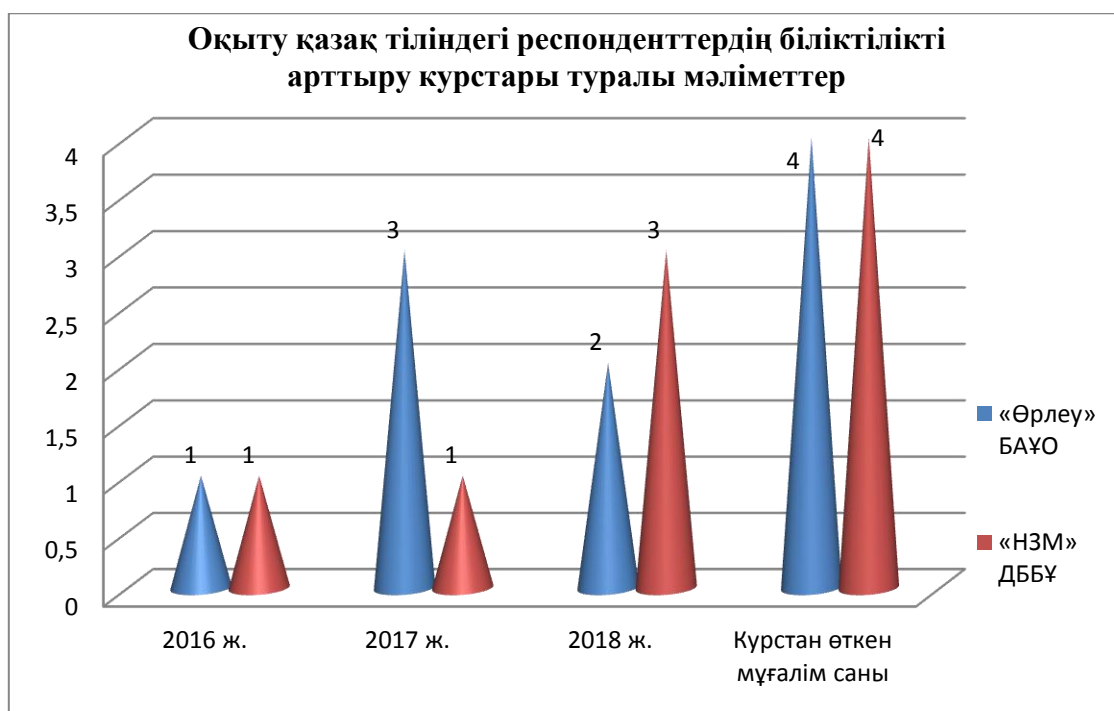

2.2-сурет

Апробацияға қатысқан респонденттердің сапалық құрамы оқыту қазақ және орыс тілдеріндегі мектептерде, олардың біліктілік талаптарына сәйкес екендігін куәландырады. Республика бойынша «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәнін өте тәжірибелі, біліктілік санаттары жоғары мұғалімдер жүргізетіндігі айқындалды.

Келесі критерий біліктілікті арттыру курстарынан өту туралы мәліметтер болып табылады. Біліктілікті арттыру курстарын «Өрлеу» БАҰО және «НЗМ» ДББҰ өткізеді. Мұғалімдер 2016 жылдан бастап 2018 жыл аралығында осы аталған ұйымдардан курстардан өткен (2.3-сурет).

Ақмола, Қызылорда, Маңғыстау облыстарынан «Өрлеу» БАҰО-нан 2016-2018 жылдар аралығында біліктілік курстарынан өтпеген. Аталған ұйымнан барлығы 4 мұғалім курстан өткен, пайыздық мөлшерлемеді 57,1% құрайды. Ең көп 3 жыл қатарынан Алматы қаласының мұғалімі біліктілігін арттырған. Үш жыл ішінде облыстар бойынша, ең көп 2017 жылы 3 адам курстан өткен.

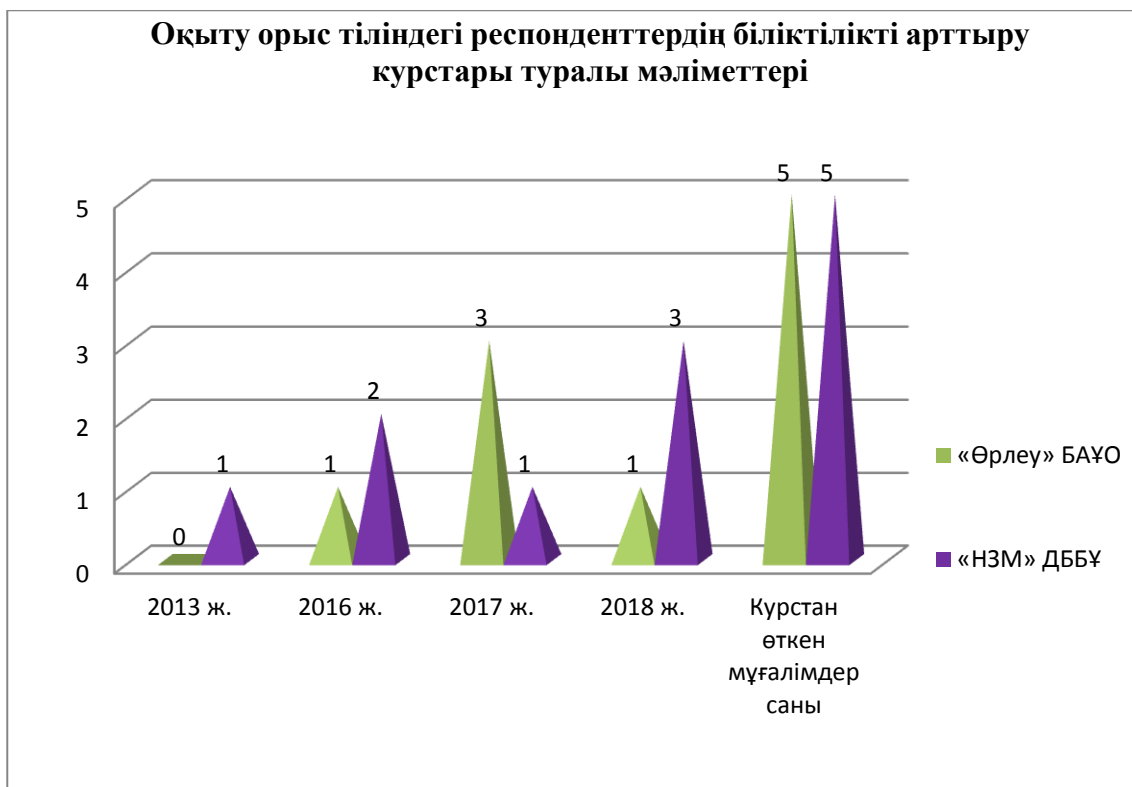
2.3-сурет

Маңғыстау, Түркістан облыстары, Алматы қаласы мұғалімдері «НЗМ» ДББҰ-нан біліктілікті арттыру курстарынан өтпеген. Барлығы 5 мұғалім біліктілікті арттыру курстарынан өткен. Үш жыл ішінде облыстар бойынша, ең көп 2018 жылы 3 адам курстан өткен. Атырау облысы және Шымкент қаласы респонденттері аталған екі ұйымнан да біліктілікті арттыру курстарынан өткен. Маңғыстау облысының респонденті аталған ұйымдардан біліктілігін арттыру курстарынан өтпегендігі анықталды.

Сонымен талдау нәтижесі оқыту қазақ тіліндегі мектептерден апробацияға қатысқан 7 респонденттің 4-еуі ғана «Өрлеу» БАҰО және «НЗМ» ДББҰ курстарынан өткендігін көрсетті. Оның ішінде Алматы қаласынан респондент 3 жыл қатарынан «Өрлеу» БАҰО-нан, ал Атырау облысының мұғалімі екі ұйымнан да курстан өткен.

Оқыту орыс тіліндегі мектептерден Нұр-Сұлтан қаласының, Ақтөбе облысының мұғалімдері біліктілікті арттыру курстарынан өтпеген. «Өрлеу» БАҰО-нан барлығы 5 мұғалім (50%) курстан өткен. Оның ішінде 3 мұғалім 2017 жылы өткен. «НЗМ» ДББҰ-нан курстан 2013 жылдан бастап біліктілікті арттыру курстарынан өткен. 2013 жылы Қарағанды облысының мұғалімі аталған ұйымнан біліктілікті арттыру курсынан өтсе, дәл осы мұғалім 2017 жылы «Өрлеу» БАҰО-нан өткен (2.4-сурет).

Жалпы «НЗМ» ДББҰ-нан 2013 жылдан 2018 жыл аралағыныда 5 мұғалім (50%) біліктілікті арттыру курсынан өткен.

2.4-сурет

Сонымен талдау нәтижесі бойынша біліктілікті арттыру курсын мұғалімдер аталаған екі ұйымнан өткен. «Өрлеу» БАҰО-нан курстан өтпеген БҚО, Алматы, Қостанай облыстарының мұғалімдері «НЗМ» ДББҰ-нан өтіп, ал ШҚО, СҚО және Жамбыл облысының мұғалімдері керісінше «Өрлеу» БАҰО-нан өтіп олқылықты толтырған. Аталған ұйымдардың екеуінен де біліктілікті арттыру курстарынан, Павлодар облысының мұғалімі өткен.

Апробацияға қатысқан респонденттердің **саналық құрамы** мониторингі келесі үрдістерді анықтады.

• оқыту қазақ тіліндегі мектептерде білім деңгейі, өтілі және біліктілік санаттары позициясында барлығы 7 респондент:

- жоғары білімінің болуы:
 - 7 мұғалім, жоғары білімді (100%);
- біліктілік санатының болуы:
 - 5 мұғалім жоғары санатты, яғни 71,4%;
 - 1 мұғалім бірінші санатты, яғни 14,3%;
 - 1 мұғалім екінші санатты, яғни 14,3%;
 - 1 мұғалім педагог-эксперт, яғни 14,3%;
 - 2 мұғалім педагог-зерттеуші, яғни 28,6%;
- еңбек өтілінің болуы:
 - 10 жылға дейін 1 мұғалім (14,3%);
 - 15 жылға дейін 1 мұғалім (14,3%);

- 15 жылдан жоғары 5 мұғалім (71,4%);
- *біліктілікті арттыру курстары:*
 - 4 мұғалім курстан өткен (57,1%);
 - 3 мұғалім курстан өтпеген (42,9%).

• оқыту орыс тіліндегі мектептерде білім деңгейі, өтілі және біліктілік санаттары позициясында барлығы 10 респондент:

- *жоғары білімінің болуы:*
 - 10 мұғалім, жоғары білімді (100%);
- *біліктілік санатының болуы:*
 - 9 мұғалім жоғары санатты, яғни 90%;
 - 1 мұғалім бірінші санатты, яғни 10%;
 - 1 мұғалім педагог-эксперт, яғни 10%;
 - 1 мұғалім педагог-зерттеуші, яғни 10%;
 - 1 мұғалім педагог-мастер, яғни 10%;
- *еңбек өтілінің болуы:*
 - 10 жылға дейін 1 мұғалім (10%);
 - 15 жылдан жоғары 9 мұғалім (90%);
- *біліктілікті арттыру курстары:*
 - 5 мұғалім курстан өткен (50%);
 - 5 мұғалім курстан өтпеген (50%).

Осылайша талдау нәтижелері оң нәтиже көрсетті. Аprobацияға қатысқан мұғалімдердің білім деңгейі, өтілі және біліктілік санаттары бойынша көрсеткіштері мұғалімдердің жеткілікті деңгейде қамтылғандығын куәландырады.

2.1 10-сынып оқушыларына ұсынылған «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» бойынша жаңартылған білім беру мазмұнының оқу бағдарламаларының сапасын талдау

Пилоттық мектеп мұғалімдері пән мазмұнымен және ары қарай қалай жұмыс жасау керек екендігі туралы ҚР ҰКП «Атамекен» өткізген біліктілікті арттыру курсында танысты. Біліктілікті арттыру курсының білім бағдарламасы «Мектепке дейінгі, орта, қосымша білім беру, сондай-ақ арнаулы білім беру ұйымдарының педагогика кадрларының біліктілігін арттыру курстарының білім беру бағдарламаларын бекіту туралы» ҚР Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 28 қаңтардағы №92 бұйрығының 143-қосымшасымен бекітілген.

Бағдарламаның мақсаты: «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәні бойынша оқу бағдарламасы контекстінде мұғалімдердің педагогтік шеберлігін жетілдіру және критериалды бағалауды енгізу.

Бағдарлама міндеттері:

1. Мұғалімдердің «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәні бойынша оқу бағдарламасын білуін қамтамасыз ету;

2. «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәні бойынша оқу бағдарламасына сәйкес педагогикалық тәсілдер мен оқу материалдарын пайдалануды үйрету;

3. «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәні бойынша оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттарына қол жеткізу үшін критериалды бағалау жүйесін пайдалануды үйрету;

4. инновациялық оқыту және оқу стратегиялары арқылы тиімді оқытуды үйрету: коучинг элементтері, құралдар тренингі, сондай-ақ геймификация принципі.

Білім бағдарламасы осы мақсат пен міндеттерді негізге ала отырып, мұғалімдерге жалпы білім беру жүйесіндегі реформа туралы, оқу пәнінің ғылыми негізі туралы әдебиеттерге шолудан басталады. Курс барысында педагогтер оқу бағдарламасының құрылымын, педагогикалық әдістерді, бағалау механизмін қарастырады. Нәтижесінде 108 сағат көлемінде курстан өткен мұғалім:

1. «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәні бойынша оқу бағдарламасының құрылымын, мазмұнын, мақсаттары мен міндеттерін біледі және түсінеді;

2. пән бойынша оқу бағдарламасына сәйкес педагогикалық тәсілдерді, оқу материалдарын қолдана алады;

3. «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәні бойынша оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттарына қол жеткізу үшін критериалды бағалау жүйесін түсінеді және қолданады;

4. коучинг, тренинг-құралдар, ойындар, кейстер сияқты тиімді инновациялық оқыту стратегияларын қолданады.

«Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәні бойынша педагогикалық кадрларды қайта даярлау курсының білім беру бағдарламасы авторларының авторлық құқығы мемлекеттік тіркеуден өтіп, куәлік берілген (1,2-қосымша).

Пән бойынша біліктілікті арттыру курсынан өткен мұғалімдер оқу бағдарламасын жіті меңгерген. Сол себепті апробация барысында респонденттерден оқу бағдарламасының сапасы туралы пікірлері тыңдалып, сауалнама жүргізілді.

«Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәні оқу бағдарламасының жалпы сапасы төмендегідей критерий бойынша анықталды:

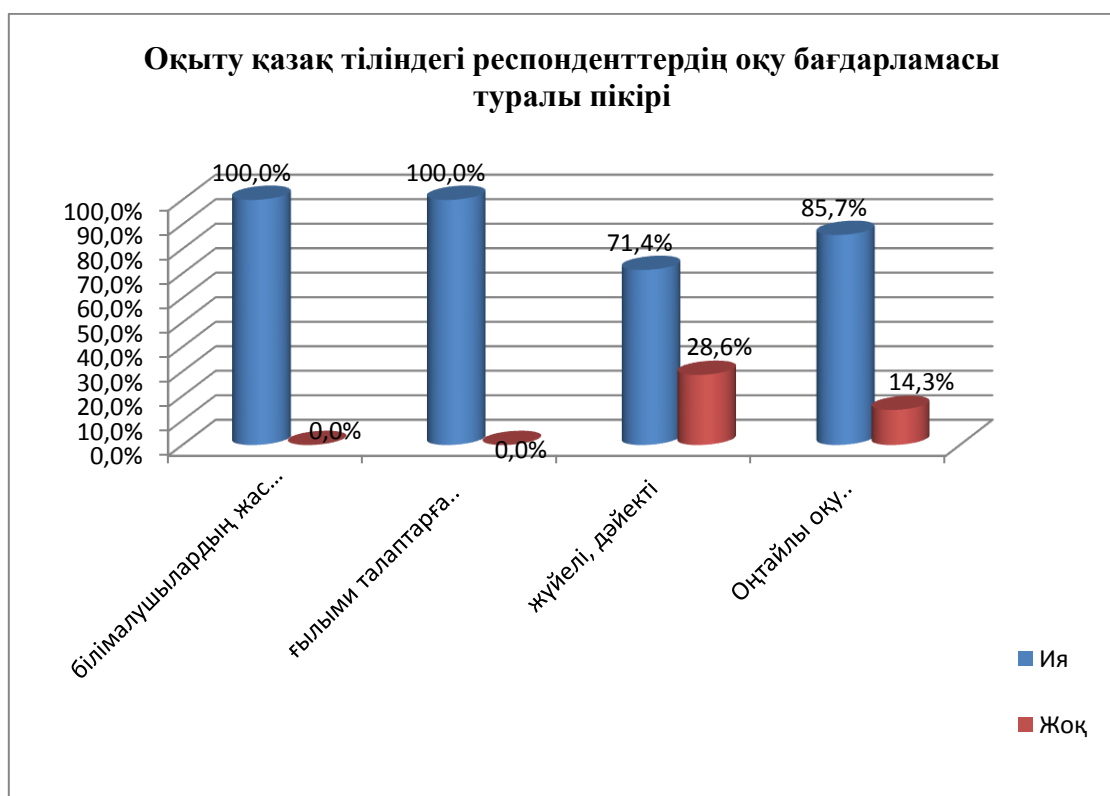
- пән бойынша бағдарлама білімалушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес келеді;
- пән бойынша бағдарлама ғылыми талаптарға сәйкес келеді;

- бағдарламаның мазмұны жүйелі, дәйекті;
- оқыту мақсаттарының оңтайлылығы.

Пәннің оқу бағдарламасын талдау бойынша сауалнама жүргізудің мақсаты 17 пилоттық мектеп мұғалімдерінің жауаптарының негізінде пәннің оқу бағдарламасының мазмұны бойынша мәселелерін, оқу мақсаттарын іске асыруда туындайтын қиындықтарын анықтау.

Пилоттық мектеп мұғалімдерінің жауаптары оқыту тілі: орыс және қазақ тілдері бойынша сараланды.

Оқыту қазақ тіліндегі мектеп мұғалімдері барлығы 7 респондент қатысты. Оқу бағдарламасының мазмұны жас ерекшеліктеріне сәйкес келетіндігін және ғылыми талаптар сақталатындығын 100% мұғалім растаған (2.1.1-сурет).

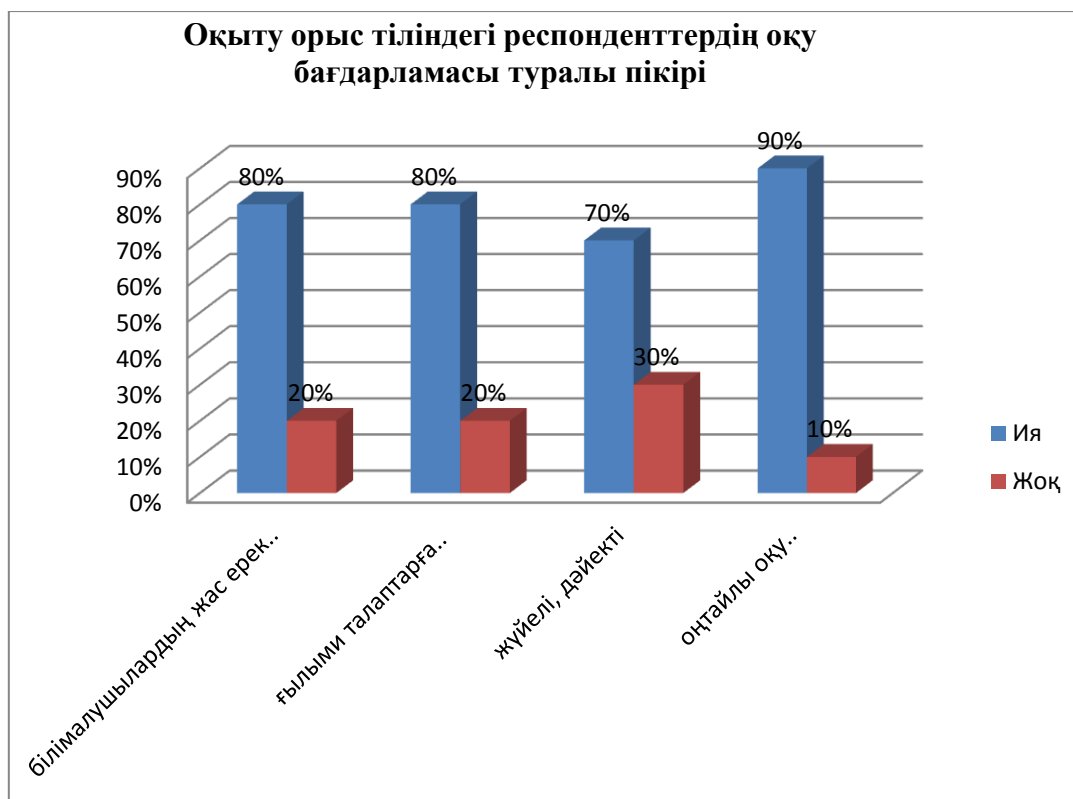

2.1.1-сурет

Келесі оқу бағдарламасының мазмұны жүйелі және дәйекті болуын респонденттердің 71,4%-ы растаған, ал 28,6%-ы жоққа шығарған. Оқытудың оңтайлы мақсаттарымен 85,7% мұғалім келіскен болса, 14,3% мұғалім келіспеген. Оқыту қазақ тіліндегі мектеп мұғалімдерінің жауаптарын талдау нәтижесі оқу бағдарламасының мазмұны туралы мұғалімдер тарапынан оң пікірді көрсетті.

Оқыту орыс тіліндегі мектептерден барлығы 10 респондент қатысты, олар да оқу бағдарламасының мазмұнына жоғарыда көрсетілген критерийлер бойынша пікір білдірді. Оқу бағдарламасының білім алушылардың жас

ерекшеліктеріне сай келетіндігін және ғылыми талаптардың орындалуын 80% мақұлдаған болса, мұғалімдердің 20% аталған критерийлер сәйкес келмейтіндігін көрсетіп отыр.

2.1.2-сурет

Келесі критерий оқу бағдарламасы мазмұнының жүйелі және дәйекті берілу туралы сауалға респонденттердің 70% «ия» деп жауап берсе, 30% «жоқ» деген теріс пікір білдірді. Маңызды критерийлердің бірі оқу мақсаттарының оңтайлылығын 90% мұғалім растады. Тек 10% мұғалімдер оқу мақсатының оңтайлылығын теріске шығарып отыр. Сонымен қорыта келгенде оқу бағдарламасының мазмұнын талдау нәтижесі төмендегідей үрдісті көрсетті.

• оқу бағдарламасы мазмұнының білімалушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес келуі позициясы:

- ✓ «ия» - 100% оқыту қазақ тіліндегі респонденттер;
80% оқыту орыс тіліндегі респонденттер;
- ✓ «жоқ» - 0% оқыту қазақ тіліндегі респонденттер;
20% оқыту орыс тіліндегі респонденттер;

• оқу бағдарламасының ғылыми талаптарға сәйкестігі позициясы:

- ✓ «ия» - 100% оқыту қазақ тіліндегі респонденттер;
80% оқыту орыс тіліндегі респонденттер;
- ✓ «жоқ» - 0% оқыту қазақ тіліндегі респонденттер;
20% оқыту орыс тіліндегі респонденттер;

- *бағдарлама мазмұны жүйелі, дәйекті позициясы:*
 - ✓ «ия» - 71,4% оқыту қазақ тіліндегі респонденттер;
70% оқыту орыс тіліндегі респонденттер;
 - ✓ «жоқ» - 28,6% оқыту қазақ тіліндегі респонденттер;
30% оқыту орыс тіліндегі респонденттер;
- *оқыту мақсаттарының оңтайлылығы позициясы:*
 - ✓ «ия» - 85,7% оқыту қазақ тіліндегі респонденттер;
90% оқыту орыс тіліндегі респонденттер;
 - ✓ «жоқ» - 14,3% оқыту қазақ тіліндегі респонденттер;
10% оқыту орыс тіліндегі респонденттер.

Осылайша талдау нәтижесі оқу бағдарламасының жеткілікті деңгейде жүйелі, ғылыми талаптарға сай және білім алушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес келетіндігін көрсетті.

2.2 10-сынып үшін оқулық мазмұны мен құрылымы апробациясының қорытындысын талдау

Оқулық – оқу бағдарламасы мен дидактиканың талаптарына, оқыту мақсатына сай оқу пәнінің мазмұнын ғылыми негізде, жүйелі баяндайтын кітап. Оқулыққа мынадай педагогикалық талаптар қойылады: оқу материалдарының қазіргі ғылым мен технологияның дәрежесіне сәйкес баяндалуы; жоғары идеялылығы, тәрбиелік міндеттерге сәйкестігі; мазмұнының бағдарлама мазмұнына сәйкес әрі түсінікті болуы; материалдарының білімалушылардың жас және танымдық ерекшеліктеріне сәйкес баяндалуы; дәл және анық, нақты қорытындылар, ережелер, заңдар мен анықтамалардың баяндалуы, тілдің жатық, әдеби және ықшам болып, оқушылардың ұғымына сәйкес келуі; оқу материалын меңгеруді жеңілдететіндей иллюстрация, сурет, кесте, диаграмма, сызба мен сызулардың болуы; сыртқы пішінінің (қағаз, шрифт, мұқабасының) ретті сәндендірілуі. Негізгі оқу пәндерінің оқулықтарына қосымша хрестоматия есеп жинақтары, жазбаша жаттығу кітаптары, анықтама, сөздік, оқу кітаптары, тарихи және географиялық карталар, т.б. қолданылады.

«Көкжиек-Горизонт» баспасының педагогикалық талаптар негізінде басып шағарған «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәні бойынша 10-сыныптарға арналған оқулық мазмұнын талдауға барлығы 17 (қазақ және орыс мектептерінен) респондент қатысты.

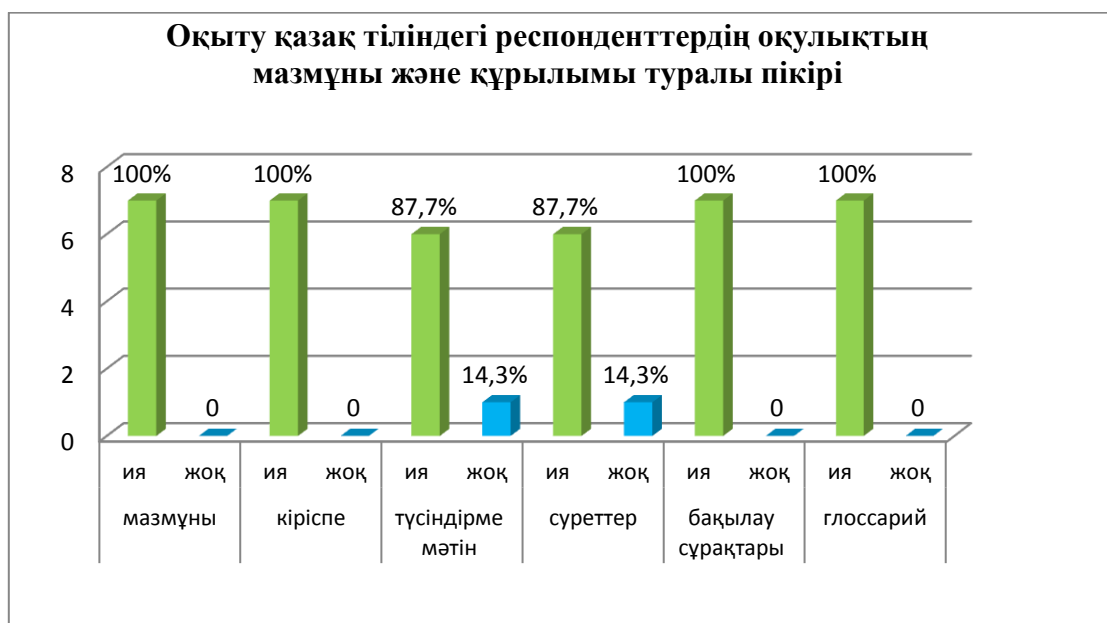
Оқулықтың мазмұны мен құрылымы және дәлсіздіктер, қателердің болуы туралы сауалнамаға оқыту қазақ тіліндегі мектептерден барлығы 7 респондент қатысты (2.2.1-кесте).

2.2.1-кесте. Оқыту қазақ тіліндегі респонденттердің оқулықтың мазмұны және құрылымы туралы пікірі

Оқулықтың құрылымдық компоненттерінің болуы		Алматы қаласы	Шымкент қаласы	Ақмола облысы	Атырау облысы	Қызылорда облысы	Маңғыстау облысы	Түркістан облысы
мазмұны	ия	1	1	1	1	1	1	1
	жоқ							
кіріспе	ия	1	1	1	1	1	1	1
	жоқ							
түсіндірме мәтін	ия	1		1	1	1	1	1
	жоқ		1					
суреттер	ия	1		1	1	1	1	1
	жоқ		1					
бақылау сұрақтары мен тапсырмалары	ия	1	1	1	1	1	1	1
	жоқ							
гlossарий	ия	1	1	1	1	1	1	1
	жоқ							
бөлімдер бойынша оқу материалдары көлемінің оңтайлылығы	ия	1	1	1	1	1	1	1
	жоқ							
оқу материалының бөлімдер бойынша сәйкестігі	ия	1		1	1	1	1	1
	жоқ		1					
материалды мазмұндау логикасы	ия	1	1	1	1	1	1	1
	жоқ							
оқулықтың мазмұнындағы қазақстандық компоненттің бейнеленуі	ия	1		1	1	1	1	1
	жоқ		1					
ғылыми және қол жетімділік принциптерін сақтау, мазмұнның байланысын қамтамасыз ету, нақты өмірлік жағдайлармен және жағдайлармен тапсырмалар	ия	1	1	1	1	1	1	1
	жоқ							

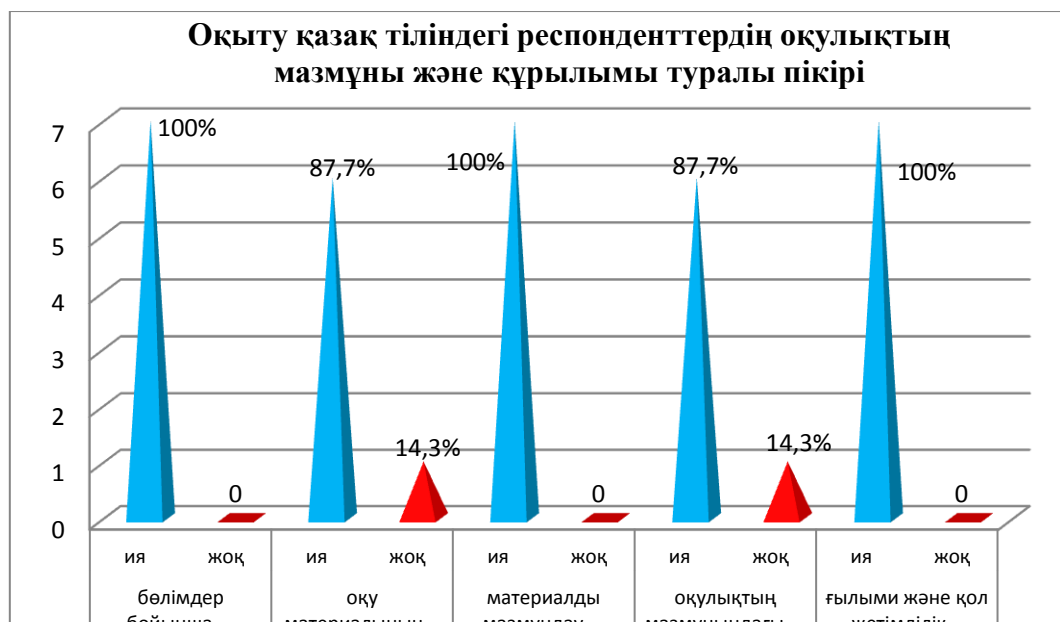
Оқулықтың құрылымдық компоненттерінің болуы, оның ішінде:

- мазмұны,
- кіріспе,
- бақылау сұрақтары мен тапсырмалары,
- glossарий критерийлері бойынша респонденттер барлық аталған құрылымдық компоненттер сақталғандығын яғни 100 % көрсетті.
- түсіндірме мәтін
- суреттер критерийлері бойынша 14,3% «жоқ» деген, ал 87,7%«ия» жауап берді (2.2.1-сурет).

2.2.1-сурет

Бөлімдер бойынша оқу материалдары көлемінің оңтайлылығы, материалды мазмұндау логикасы, ғылыми және қол жетімділік принциптерін сақтау, мазмұнның байланысын қамтамасыз ету, нақты өмірлік жағдайлармен және жағдайлармен тапсырмалар критерийлері бойынша сауалнамаға қатысқан 7 респонденттің 6-уы яғни, 87,7% «ия» деп жауап берген, яғни аталған құрылымдық компоненттер толық.

2.2.2-сурет

Оқу материалының бөлімдер бойынша сәйкестігі, оқулықтың мазмұнындағы қазақстандық компоненттің бейнеленуі критерийлері бойынша

Шымкент қаласы респонденттері яғни, 14,3% «жоқ» деген жауап көрсетті (2.2.2-сурет).

2.2.2-кесте. Оқыту қазақ тіліндегі респонденттердің оқулықтағы дәлсіздіктер мен қателердің болуы туралы пікірі

Дәлсіздіктер, қателердің болуы		Алматы қаласы	Шымкент қаласы	Ақмола облысы	Атырау облысы	Қызылорда облысы	Маңғыстау облысы	Түркістан облысы
фактологиялық	ия	1	1	1		1		
	жоқ				1		1	1
грамматикалық	ия					1	1	
	жоқ	1	1	1	1			1
стильдік	ия	1		1		1		
	жоқ		1		1		1	1

Оқулықтың мазмұнындағы қателіктер мен дәлсіздіктердің болуы үш критерий бойынша қарастырылды (2.2.2-кесте):

- фактологиялық
- грамматикалық
- стильдік

2.2.3-сурет

Фактологиялық дәлсіздіктердің болуы деген сұраққа 4 респондент «ия» деп, 3 респондент «жоқ» деп жауап берген. Атап айтсақ, Алматы, Шымкент қаларының, Ақмола, Қызылорда облыстарының мұғалімдері дәлсіздіктер бар деп, ал Атырау, Маңғыстау, Түркістан облыстарының мұғалімдері дәлсіздіктер жоқ деп көрсетеді. Пайыздық мөлшерлемеде сәйкесінше 57,1% және 42,9% құрайды.

Грамматикалық қателердің болуы деген сұрақ бойынша 2 адам «ия» деп растаса, 5 адам «жоқ» деп жауап берген. Оның ішінде Қызылорда, Маңғыстау облыстарының мұғалімдері грамматикалық қателер бар десе, Алматы, Шымкент қалаларының және Атырау, Ақмола, Түркістан облыстарының мұғалімдері жоқ деп жауап берген. Яғни пайыздық мөлшерлемеде 28,6% және 71,4% құрайды.

Стильдік қателердің болуы деген сұраққа 4 респондент «жоқ», 3 респондент «ия» деген жауап көрсеткен. Стильдік қателердің жоқтығын Шымкент қаласы, Атырау, Маңғыстау және Түркістан облыстары растаған, ал Алматы қаласы, Ақмола, Қызылорда облыстары қателердің бар екендігін растаған. Пайыздық мөлшерлемеде 57,1% және 42,9% құрайды (2.2.3-сурет).

Оқыту орыс тіліндегі мектептер бойынша апробацияға барлығы 10 респондент қатысқан. Олар Алматы, Ақтөбе, Шығыс Қазақстан, Батыс Қазақстан, Жамбыл, Қарағанды, Қостанай, Павлодар, Солтүстік Қазақстан облыстарының және Нұр-Сұлтан қаласының педагогтері (2.2.3-кесте).

2.2.3-кесте. Оқыту орыс тіліндегі респонденттердің оқулықтың мазмұны және құрылымы туралы пікірі

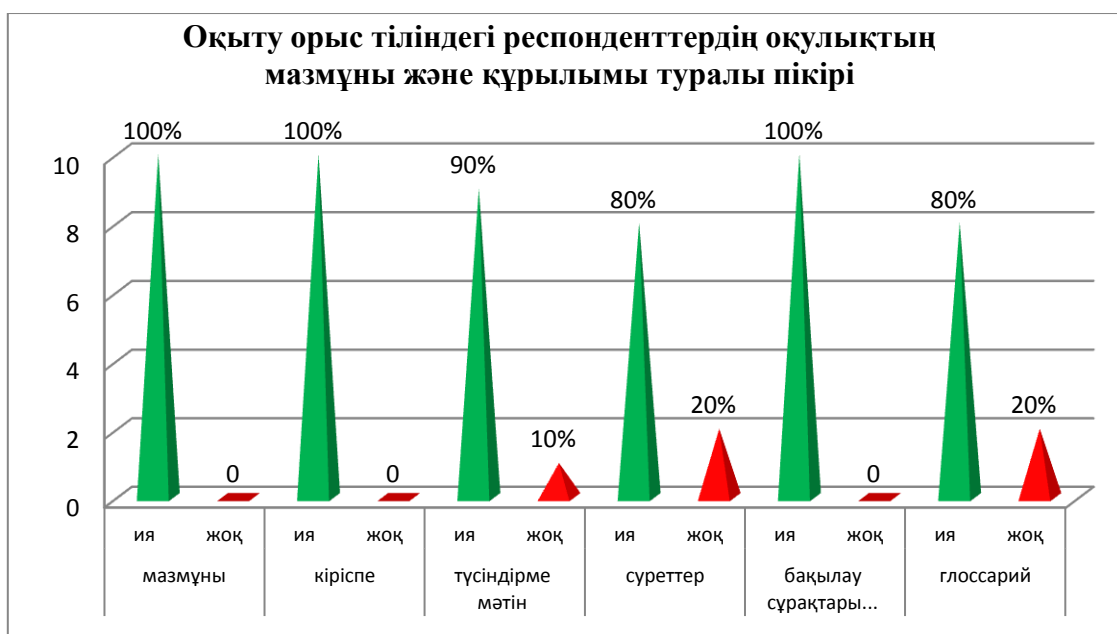
Оқулықтың құрылымдық компоненттерінің болуы		Нұр-Сұлтан қаласы	Алматы облысы	Ақтөбе облысы	Шығыс Қазақстан облысы	Батыс Қазақстан облысы	Жамбыл облысы	Қарағанды облысы	Қостанай облысы	Павлодар облысы	Солтүстік Қазақстан облысы
мазмұны	ия	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	жоқ										
кіріспе	ия	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	жоқ										
түсіндірме мәтін	ия		1	1	1	1	1	1	1	1	1
	жоқ	1									
суреттер	ия		1	1	1	1	1		1	1	1

	жоқ	1						1			
Бақылау сұрақтары мен тапсырмалары	ия	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	жоқ										
гlossарий	ия		1	1	1		1	1	1	1	1
	жоқ	1				1					
Бөлімдер бойынша оқуматериалдары көлемінің оңтайлылығы	ия	1	1	1	1		1	1		1	1
	жоқ	1				1			1		
Оқу материалының бөлімдер бойынша сәйкестігі	ия		1	1	1	1	1	1	1	1	1
	жоқ	1									
Материалды мазмұндау логикасы	ия		1	1	1	1	1	1	1	1	1
	жоқ	1									
Оқулықтың мазмұнындағы қазақстандық компоненттің бейнеленуі	ия		1	1	1		1	1	1	1	1
	жоқ	1				1					
Ғылыми және қолжетімділік принциптерін сақтау, мазмұнның байланысын қамтамасыз ету, нақты өмірлік жағдайлармен және жағдайлармен тапсырмалар	ия		1	1	1	1	1		1	1	1
	жоқ	1						1			

Оқулықтың құрылымдық компоненттері:

- мазмұны,
- кіріспе,
- бақылау сұрақтары мен тапсырмалары критерийлері бойынша

барлық респонденттер толықтай қанағаттанатындықтарын көрсетті, яғни «ия» деген жауаптары 100% құрады.

2.2.4-сурет

- түсіндірме мәтін критерийі бойынша 90% респонденттер мәтіннің бар екендігін растаса, 10% сауалнамаға қатысушылар түсіндірме мәтіннің жоқ екендігін көрсеткен.

- суреттер және глоссарий критерийлері бойынша иллюстрацияның, терминологияның бар екендігін 80% растаған, ал аталған құрылымдық компонентерді жоқ деп 20% респондент көрсеткен (2.2.4-сурет).

- бөлімдер бойынша оқу материалдары көлемінің оңтайлылығы критерийінің талдауы, респонденттердің 70% оң жауап бергенін, 30% теріс жауап бергенін көрсетті.

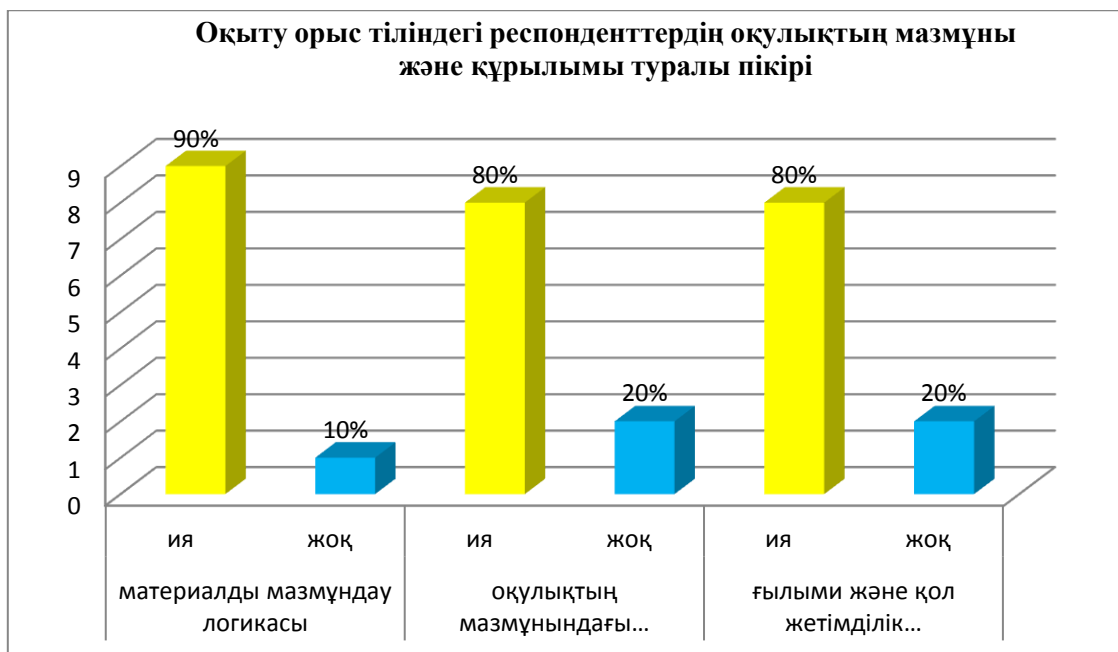
- оқу материалының бөлімдер бойынша сәйкестігі критерийі бойынша 90% сәйкестікті растаса. 10% сәйкес емес деп көрсеткен (2.2.5-сурет).

2.2.5-сурет

- материалды мазмұндау логикасы туралы 90% мұғалімдер жақсы сақталған деп оң жауап көрсетсе, 10% мұғалім логикалық мазмұндау жоқ деп жауап көрсеткен.

- оқулықтың мазмұнындағы қазақстандық компоненттің бейнеленуі және ғылыми және қол жетімділік принциптерін сақтау, мазмұнның байланысын қамтамасыз ету, нақты өмірлік жағдайлармен және жағдайлармен тапсырмаларкритерийлері бойынша 80% мұғалімдер қазақстандық компоненттер бар, ғылыми принциптері сақталған, қол жетімді және өмірмен байланыстырылған деп жауап берсе, 20% мұғалімдер оның бәрін жоққа шығарып, теріс жауап берген (2.2.6-сурет).

2.2.6-сурет

Сонымен қатар оқулық мазмұнындағы қателіктер мен дәлсіздіктердің болуы үш критерий бойынша қарастырылды (2.2.4-кесте):

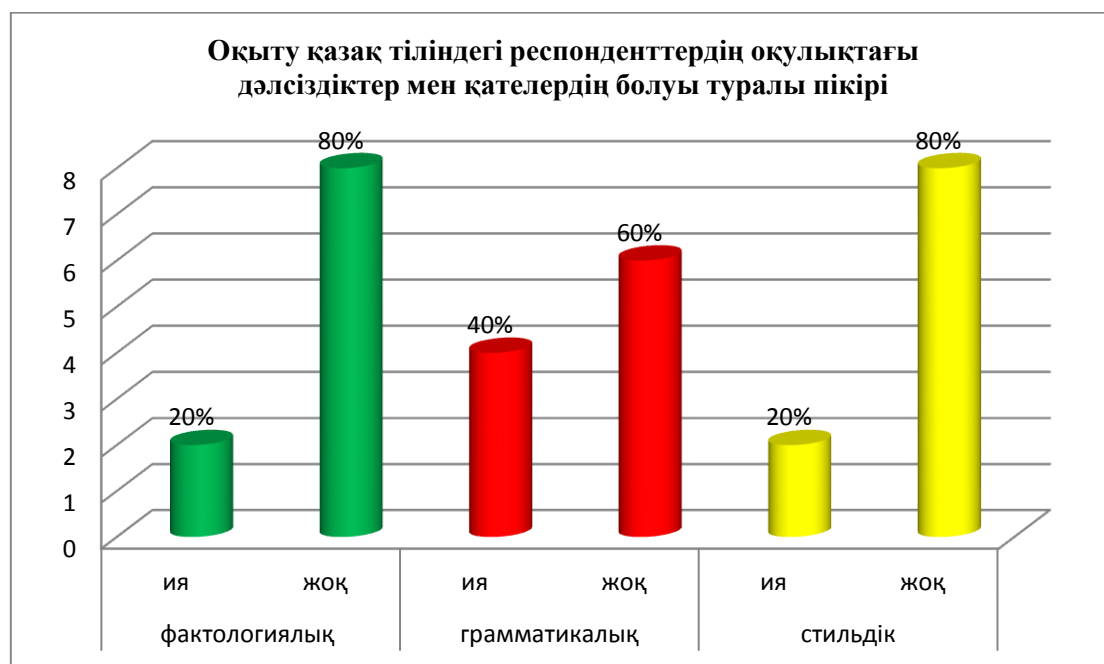
- фактологиялық
- грамматикалық
- стильдік

2.2.4-кесте. Оқыту орыс тіліндегі респонденттердің оқулықтағы дәлсіздіктер мен қателердің болуы туралы пікірі

дәлсіздіктер, қателердің болуы		Нұр-Сұлтанқаласы	Алматы облысы	Ақтөбе облысы	Шығыс Қазақстан облысы	Батыс Қазақстан облысы	Жамбыл облысы	Қарағанды облысы	Қостанай облысы	Павлодар облысы	Солтүстік Қазақстан облысы
фактологиялық	ия									1	1
	жоқ	1	1	1	1	1	1	1	1		
грамматикалық	ия				1			1		1	1
	жоқ	1	1	1		1	1		1		
стильдік	ия									1	1
	жоқ	1	1	1	1	1	1	1	1		

Фактологиялық дәлсіздіктердің болуы деген сұраққа 2 респондент «ия» деп, 8 респондент «жоқ» деп жауап берген. Атап айтсақ, Павлодар, Солтүстік Қазақстан облыстарының мұғалімдері дәлсіздіктер бар деп, ал Нұр-Сұлтан қаласының және Алматы, Ақтөбе, Шығыс Қазақстан, Батыс Қазақстан, Жамбыл, Қарағанды, Қостанай облыстарының мұғалімдері дәлсіздіктер жоқ деп көрсетеді. Пайыздық мөлшерлемеді дәлсіздіктің болуын растағандар 20% ал, жоққа шығарғандар 80% құрады.

Грамматикалық қателердің болуы деген сұрақ бойынша 4 адам «ия» деп растаса, 6 адам «жоқ» деп жауап берген. Оның ішінде Шығыс Қазақстан, Қарағанды, Павлодар, Солтүстік Қазақстан облыстарының мұғалімдері грамматикалық қателер бар десе, Нұр-Сұлтан қаласының және Алматы, Ақтөбе, Батыс Қазақстан, Жамбыл, Қостанай облыстарының мұғалімдері жоқ деп жауап берген. Яғни грамматикалық қателердің бар екендігін 40%, ал қателердің жоқ екенін 60% мұғалім көрсетті.

2.2.7-сурет

Стильдік қателердің болуы деген сауалға 8 респондент «жоқ», 2 респондент «ия» деген жауап көрсеткен. Стильдік қателердің жоқтығын Нұр-Сұлтан қаласының және Алматы, Ақтөбе, Шығыс Қазақстан, Батыс Қазақстан, Жамбыл, Қарағанды, Қостанай облыстары растаған, ал Павлодар, Солтүстік Қазақстан облыстары қателердің бар екендігін растаған. Пайыздық мөлшерлемеді растаушылар 80%, ал жоқ деушілер 20% құрайды (2.2.7-сурет).

Сонымен оқулық мазмұнының құрылымы және ондағы қателіктер мен дәлсіздіктердің болуы туралы талдау нәтижелері келесі үрдісті анықтады (2.2.8-2.2.9-сурет):

➤ *оқулықтың құрылымдық компоненттері* позициясында:

✓ *мазмұны, кіріспе, бақылау сұрақтары мен тапсырмалары, глоссарий* компоненттерінің болуы:

- оқыту қазақ тіліндегі мектеп респонденттері 100% «ия»;
- оқыту орыс тіліндегі мектеп респонденттері 100% «ия»;

✓ *түсіндірме мәтін* компоненттерінің болуы:

- оқыту қазақ тіліндегі мектеп респонденттері 87,7% «ия»;
- оқыту орыс тіліндегі мектеп респонденттері 90% «ия»;
- оқыту қазақ тіліндегі мектеп респонденттері 14,3% «жоқ»;
- оқыту орыс тіліндегі мектеп респонденттері 10% «жоқ»;

✓ *суреттер* компоненттерінің болуы:

- оқыту қазақ тіліндегі мектеп респонденттері 87,7% «ия»;
- оқыту орыс тіліндегі мектеп респонденттері 80% «ия»;
- оқыту қазақ тіліндегі мектеп респонденттері 14,3% «жоқ»;
- оқыту орыс тіліндегі мектеп респонденттері 20% «жоқ»;

✓ *бөлімдер бойынша оқу материалдары көлемінің оңтайлылығы:*

- оқыту қазақ тіліндегі мектеп респонденттері 100% «ия»;
- оқыту орыс тіліндегі мектеп респонденттері 70% «ия»;
- оқыту қазақ тіліндегі мектеп респонденттері 0% «жоқ»
- оқыту орыс тіліндегі мектеп респонденттері 30% «жоқ»

✓ *оқу материалының бөлімдер бойынша сәйкестігінің, материалды мазмұндау логикасы:*

- оқыту қазақ тіліндегі мектеп респонденттері 87,7% «ия»;
- оқыту орыс тіліндегі мектеп респонденттері 90% «ия»;
- оқыту қазақ тіліндегі мектеп респонденттері 14,3% «жоқ»
- оқыту орыс тіліндегі мектеп респонденттері 10% «жоқ»

✓ *оқулықтың мазмұнындағы қазақстандық компоненттің бейнеленуі:*

- оқыту қазақ тіліндегі мектеп респонденттері 87,7% «ия»;
- оқыту орыс тіліндегі мектеп респонденттері 80% «ия»;
- оқыту қазақ тіліндегі мектеп респонденттері 14,3% «жоқ»
- оқыту орыс тіліндегі мектеп респонденттері 20% «жоқ»

✓ *ғылыми және қол жетімділік принциптерінің сақталуын, мазмұнның байланысының қамтамасыз етілуін, нақты өмірлік жайлармен және жағдайлармен тапсырмалардың берілгендігі:*

- оқыту қазақ тіліндегі мектеп респонденттері 100% «ия»;
- оқыту орыс тіліндегі мектеп респонденттері 80% «ия»;
- оқыту қазақ тіліндегі мектеп респонденттері 0% «жоқ»

- оқыту орыс тіліндегі мектеп респонденттері 20% «жоқ»

2.2.8-сурет

2.2.9-суретте оқыту орыс және қазақ тіліндегі респонденттердің жауаптары көрсетілген.

2.2.9-сурет

Оқулық мазмұнының құрылымдық компоненттерінің маңызды элементтерінің бірі тапсырмалардың және иллюстрациялық материалдың берілуі болып табылады. Тапсырмалардың берілуі мынадай критерийлер бойынша қарастырылды:

- деңгейлік тапсырмалар;
- тәжірибелік-бағытталған тапсырмалар;
- зерттеу тапсырмалары;
- эксперименттік тапсырмалар;
- АКТ дағдысын қалыптастыруға бағытталған тапсырмалар;
- иллюстрациялық және мәтіндік материалдардың сәйкестігі;
- оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыруға ықпал ететін иллюстрациялық материалдардың эстетикалығы;
- иллюстрациялар өлшемдерінің оңтайлылығы(2.2.5-кесте).

2.2.5-кесте. Оқыту қазақ тіліндегі респонденттердің оқулықтағы тапсырмалар мен иллюстрациялардың болуы туралы пікірі

№	Тапсырмалардың болуы		Алматы қаласы	Шымкент қаласы	Ақмола облысы	Атырау облысы	Қызылорда облысы	Маңғыстау облысы	Түркістан облысы
1	деңгейлік	ия	1		1	1	1	1	1
		жоқ		1					
2	Тәжірибелік бағытталған	ия	1	1	1	1	1	1	1
		жоқ							
3	зерттеу	ия	1	1	1	1	1	1	1
		жоқ							
4	эксперимент	ия	1	1	1	1	1	1	1
		жоқ							
5	АКТ дағдысын қалыптастыру	ия	1	1	1	1	1	1	1
		жоқ							
6	иллюстрациялық және мәтіндік материалдардың сәйкестігі	ия	1		1	1	1	1	1
		жоқ		1					
7	оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыруға ықпал ететін иллюстрациялық материалдардың эстетикалығы	ия	1		1	1	1	1	1
		жоқ		1					
8	Иллюстрациялар өлшемдерінің оңтайлылығы	ия	1		1	1	1	1	1
		жоқ		1					

Деңгейлік тапсырмалардың болуы туралы респонденттердің 85,7% ия бар деп оң жауап көрсеткен. Атап айтсақ Алматы қаласының және Ақмола, Атырау, Қызылорда, Маңғыстау және Түркістан облыстарының мұғалімдері. Тек Шымкент қаласының мұғалім деңгейлік тапсырмаларды жоқ деп көрсеткен. Бұл дегеніміз пайыздық мөлшерлемеде 14,3% құрайды.

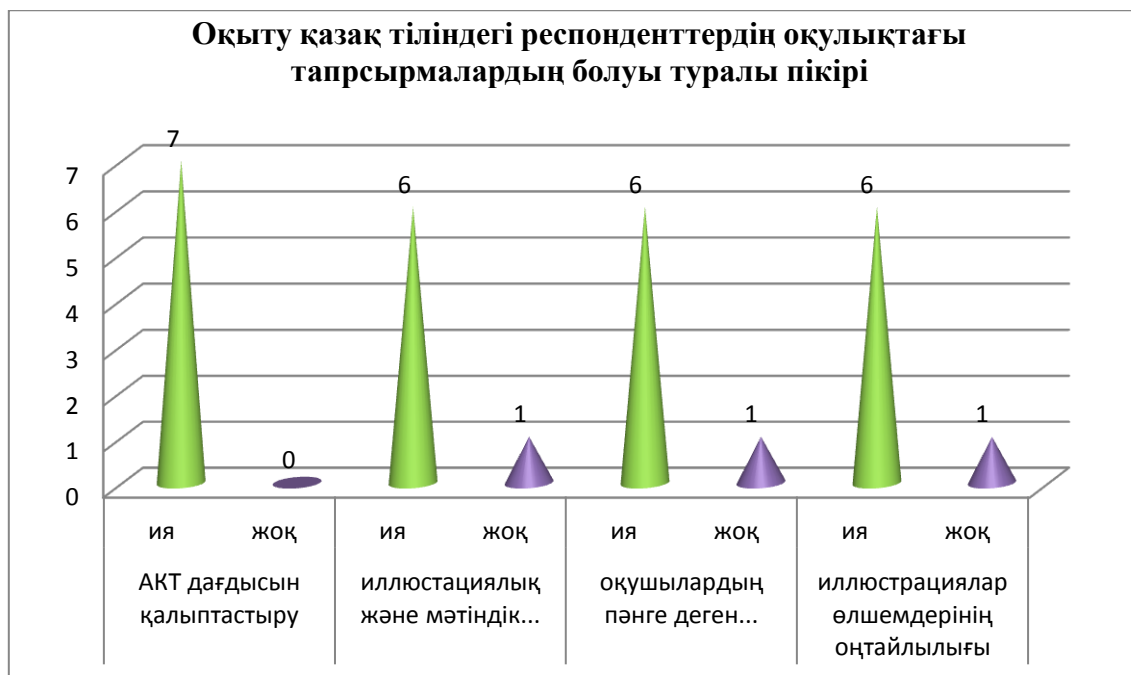
Тәжірибелік-бағытталған, зерттеу және эксперимент тапсырмаларының болуы туралы барлық өңірлер респонденттері оң жауап беріп, 100% көрсетті (2.2.10-сурет).

АКТ дағдысын қалыптастыруға бағытталған тапсырмалар туралы барлық респонденттер оң пікір білдіріп 100% көрсетті.

2.2.10-сурет

Иллюстрациялық және мәтіндік материалдардың сәйкестігі, оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыруға ықпал ететін иллюстрациялық материалдардың эстетикалығы, иллюстрациялар өлшемдерінің оңтайлылығы туралы Шымкент қаласының респонденті жоқ деп жауап беріп 14,3% көрсетті, ал Алматы қаласының және Ақмола, Атырау, Қызылорда, Маңғыстау және Түркістан облыстарының мұғалімдері оң жауап беріп, 85,7% көрсетті (2.2.11-сурет).

2.2.11-сурет

Оқыту орыс тіліндегі мектептерде де осы критерийлер талданды. Талдау нәтижесі төмендегідей көріністі анықтады (2.2.6-кесте).

2.2.6-кесте. Оқыту қазақ тіліндегі респонденттердің оқулықтағы тапсырмалар мен иллюстрациялардың болуы туралы пікірі

№			Нұр-Сұлтан қаласы	Алматы облысы	Ақтөбе облысы	Шығыс Қазақстан облысы	Батыс Қазақстан облысы	Жамбыл облысы	Қарағанды облысы	Қостанай облысы	Павлодар облысы	Солтүстік Қазақстан облысы
1	деңгейлік	ия		1	1		1	1	1		1	
		жоқ	1			1				1		1
2	Тәжірибелік бағытталған	ия	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
		жоқ										
3	зерттеу	ия	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
		жоқ										
4	эксперимент	ия		1	1		1	1	1	1	1	1
		жоқ	1			1						
5	АКТ дағдысын қалыптастыру	ия		1	1		1	1	1	1	1	1
		жоқ	1			1						
6	иллюстрациялық және мәтіндік	ия		1	1		1	1	1	1	1	1

	материалдардың сәйкестігі	жоқ	1			1						
7	оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыруға ықпал ететін иллюстрациялық материалдардың эстетикалығы	ия		1	1		1	1	1	1	1	1
		жоқ	1			1						
8	Иллюстрациялар өлшемдерінің оңтайлылығы	ия		1	1		1	1	1	1	1	1
		жоқ	1			1						

Деңгейлік тапсырмалардың болуы туралы оң жауапты 6 респондент көрсеткен, атап айтқанда Алматы, Ақтөбе, Батыс Қазақстан, Жамбыл, Қарағанды, Павлодар боблыстарының мұғалімдері. Пайыздық мөлшерлемеді 60%. Аталған тапсырмалар оқулықта қарастырылмаған деп Шығыс Қазақстан, Қостанай, Солтүстік Қазақстан облыстарының және Нұр-Сұлтан қаласының мұғалімдері көрсеткен. Пайыздық мөлшерлемеді 40%.

Тәжірибелік-бағытталған, зерттеу тапсырмаларының болуын барлық өңірлердің мұғалімдері 100% растады.

2.2.12-сурет

Эксперименттік тапсырмалардың болуы туралы Алматы, Ақтөбе, Батыс Қазақстан, Жамбыл, Қарағанды, Қостанай, Павлодар және Солтүстік Қазақстан облыстарының мұғалімдері оң жауап беріп, 80%-ды құрады. Ал 20% мұғалімдер аталған тапсырма түрі қамтылмаған деп көрсетті. Атап айтсақ Нұр-Сұлтан қаласының және Шығыс Қазақстан облысының мұғалімдері теріс жауап көрсеткен (2.2.12-сурет).

2.2.13-сурет

АКТ дағдысын қалыптастыру, иллюстрациялық және мәтіндік материалдардың сәйкестігі, оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыруға ықпал ететін иллюстрациялық материалдардың эстетикалығы, иллюстрациялар өлшемдерінің оңтайлылығы критерийлері бойынша 8 өңір оның ішінде Алматы, Ақтөбе, Батыс Қазақстан, Жамбыл, Қарағанды, Қостанай, Павлодар және Солтүстік Қазақстан респонденттері оң жауап беріп аталған құрылымдардың бар екендігін растаған, яғни 80%. Нұр-Сұлтан қаласының және Шығыс Қазақстан облысының респонденттері аталған құрылымдар жоқ қамтылмаған деп көрсеткен, яғни 20% (2.2.13-сурет).

Талдау нәтижелері жалпы оқулық мазмұны туралы оң пікір көрсетті. Оқытушылар тарапынан теріс пікір бергендер 10% - 30% аралығында. Бұл оқулық апробациясының сәтті өткендігін куәландырады.

2.3 10-сынып үшін ОӘК апробациясының қорытындысын талдау

Оқу пәні бойынша оқу-әдістемелік кешен (ОӘК) – бұл білім беру технологиясын әдістемелік және әдістемелік қамтамасыз ету. ОӘК оқу жоспарының орындалуын қамтамасыз ететін технологиялық принцип бойынша оқу үдерісін тиімді ұйымдастыруға бағытталған. ОӘК жаңартылған білім беру мазмұнының тұжырымдамасына сәйкес құрылған және білім беру стандарттарына қол жеткізуге ықпал етеді.

ОӘК құру мақсаты-жекелеген әдістемелерді пайдалана отырып, оқытудан технологиялық білімге көшу. ОӘК-бұл (латын тілінен «кешен» - бір бүтін

кешенді құрайтын объектілер мен құбылыстардың жиынтығын білдіреді) оқыту технологиясы мен құралдарынан тұратын кешен.

ОӘК оқу үдерісін педагогикалық қамтамасыз ету міндеттерін тұтас және сапалы шешу үшін қызмет етеді. Өзара байланысты және өзара тәуелді элементтерден тұратын педагогикалық жүйенің мәніне сүйене отырып: оқытудың мақсаты, мазмұны, дидактикалық құралдары және ұйымдастырушылық формалары, ОӘК – бұл педагогикалық жүйенің барлық элементтерінің жиынтығы, бұл тұтастық береді.

Жаңартылған білім беру мазмұны аясында ОӘК:

- Оқулыққа әдістемелік басшылық,
- Жұмыс дәптері,

Оқу компонентінің негізгі элементтері оқулықтар мен оқу құралдары, баспа негізіндегі жұмыс дәптерлері, есептер, атластар, контурлық карталар, хрестоматиялар, электрондық қосымшалар болып табылады.

Көмекші ресурстарға сөздіктер, анықтамалықтар, оқуға арналған кітаптар, оқу-көрнекі құралдар, бейнефильмдер және білім беру мақсатында құрылған Интернет-ресурстар жатады. Қосымша ресурстар энциклопедиялар, ғылыми-көпшілік әдебиеттер, бейне және фотоматериалдар коллекциялары, дамытушы ойындар құрайды.

ОӘК ішінде оқу құралдарының өзара әрекеттесуін ұйымдастыру-оқулықтағы сілтемелердің көмегімен (мысалы, хрестоматияға, жұмыс дәптеріне, атласқа және керісінше), сондай-ақ танымдық тапсырмалар жүйесі арқылы шешілетін оқу компонентінің міндеттерінің бірі. ОӘК оқу компонентінде негізгі орынды оқулық алады.

Оқушылардың өзіндік жұмысына арналған тапсырмалары бар оқу құралының түрлері түсінілетін баспа негіздегі жұмыс дәптері. Дәптер дербес қызметті басқару, оқу іскерліктері мен дағдыларын қалыптастыруда әдістемелік көмек көрсету, ОӘК элементтерін интеграциялау функцияларын орындайды (бірінші кезекте: бағдарлама — оқулық — дәптер). Баспа негіздегі жұмыс дәптерлерінің мазмұнын талдау бізге олардың конструкцияларының бірнеше түрінің және функционалдық мақсатының бар екендігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік берді. Бірінші тип-бұл әр түрлі күрделілік деңгейіндегі сұрақтар мен тапсырмалардың дәстүрлі жиынтығы бар кешенді (көпфункционалды) дәптер, сабақта алынған білімді бекіту, практикалық дағдыларды пысықтау (практикалық жұмыстар арқылы, схемалар, картосхемалар құру, контурлық карталарды, кестелерді және т.б. толтыру), тақырыптар бойынша білімді тексеру. Ұсынылған тапсырмаларды сабақта да, сабақтан тыс уақытта да пайдалану ұсынылады. Дәптерге тапсырмалар мұғалімге әр түрлі ақпарат көздерімен оқушылардың өзіндік жұмысын

кеңейтуге, жеке танымдық қызығушылықтарын қанағаттандыруға және оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді

ОӘК - әрбір заттың мазмұнын, көлемін және қамтамасыз етілу деңгейін анықтау үшін қажетті оқу-әдістемелік материалдардың жиынтығы.

ОӘК мақсаты - пән мазмұны мен пәнаралық байланысты пысықтау, білім сапасын арттыру арқылы білім алушыларды оқыту жүйесін қамтамасыз ету.

ОӘК міндеттері:

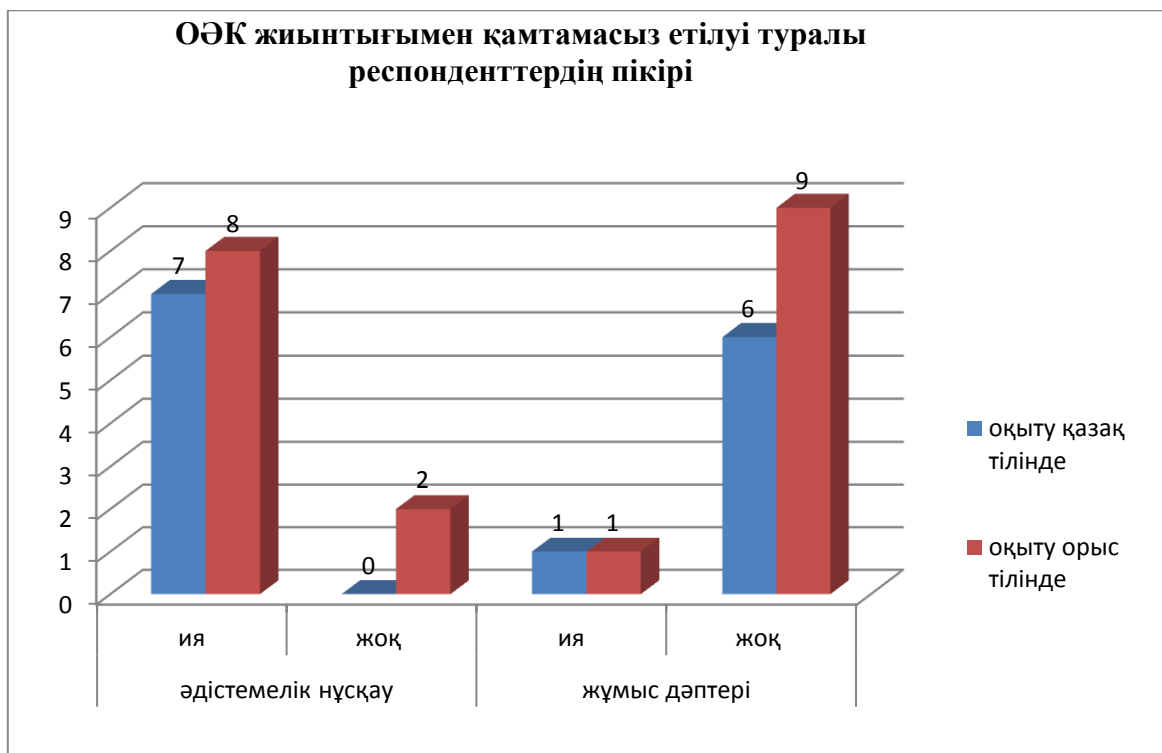
- ғылым, өндіріс, IT технологиялар жетістіктерін ескере отырып, негізгі білім беру бағдарламасын меңгеруді ұйымдастыру және мазмұнын жүйелеу;
- білім беру үдерісін әдістемелік қамтамасыз ету;
- білім алушылардың білім сапасы мен тиімділігін арттыру;
- білім алушыларға оқу материалын меңгеруде әдістемелік көмек көрсету;
- білім алушылардың білімін бақылау және өзіндік оқу жұмысын тиімді жоспарлау және ұйымдастыру;
- бастауыш сынып мұғалімдеріне Педагогикалық шеберлікті жетілдіруде көмек көрсету.

Апробациялау барысында жұмыс тобы республиканың жалпы білім беретін мектептерінің 10-сыныптарын білім берудің жаңартылған мазмұнының тұжырымдамасы шеңберінде ОӘК тиімділігін анықтауға бағытталған индикаторларды анықтады. Анықталатын индикаторлар:

- әдістемелік нұсқаулық
- жұмыс дәптері.

Ұсынылған баспа Көкжиек-Горизонт. Оқыту қазақ тіліндегі мектептерден барлығы 7 респондент қатысты. Барлық өңірлер мұғалімдері 100% *әдістемелік нұсқаулықпен* қамтылған. *Жұмыс дәптерімен* 85,7% қамтылмаған, оның ішінде Алматы, Шымкент қалалары, Ақмола, Атырау, Қызылорда, Маңғыстау және Түркістан облыстары. Тек Ақмола облысы жұмыс дәптерімен қамтылған, яғни пайыздық мөлшерлемеде 14,3%-ды құрайды.

Оқыту орыс тіліндегі мектептерден барлығы 10 респондент қатысты. *Әдістемелік нұсқаулықпен* 80% респондент қамтылған. 20% респондент қамтылмаған, оның ішінде Қарағанды, Шығыс Қазақстан облыстары.

2.3.1-сурет

Жұмыс дәптерімен 90% қамтылмаған, оның ішінде Нұр-Сұлтан, Алматы қалалары, Шығыс Қазақстан, Батыс Қазақстан, Жамбыл, Қарағанды, Қостанай, Павлодар, Солтүстік Қазақстан облыстары, ал 10% қамтылған, Ақтөбе облысы (2.3.1-сурет).

2.3.2-сурет

ОӘК мазмұны оқу жетістіктерін бағалау бойынша практикалық ұсынымдардың болуы, қосымша ресурстарды пайдалану бойынша практикалық ұсынымдардың болуы (сілтемелер), үй тапсырмаларын орындау бойынша практикалық ұсыныстардың болуы, оқулықтың мазмұнына сәйкестігі, сұрақтар, тапсырмалар, есептер, мәтіндерді таңдауда қателердің болуы (қолайлылығы, дұрыстығы) критерийлері бойынша қарастырылды.

Оқу жетістіктерін бағалау бойынша практикалық ұсынымдардың болуы деген сауалға оқыту қазақ тіліндегі мектеп респонденттерінің 100% ия бар деп, оқыту орыс тіліндегі респонденттердің тіліндегі респонденттердің 30% ия деп жауап берген.

Қосымша ресурстарды пайдалану бойынша практикалық ұсынымдардың болуы (сілтемелер) деген сауалға оқыту қазақ тіліндегі респонденттер 100% оң жауап, оқыту орыс тіліндегі мектеп мұғалімдерінің 90% оң жауап, 10% теріс жауап берген.

Үй тапсырмаларын орындау бойынша практикалық ұсыныстардың болуы қазақ тіліндегі мектеп мұғалімдердің 71,4% оң жауап, 28,6% теріс жауап көрсетті. оқыту орыс тіліндегі мектеп мұғалімдерінің 80% ия деп, 20% жоқ деп жауап берген (2.3.2-сурет).

3. ҚР ПИЛОТТЫҚ МЕКТЕПТЕРІНДЕ «КӘСІПКЕРЛІК ЖӘНЕ БИЗНЕС НЕГІЗДЕРІ» ПӘНІ БОЙЫНША ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫН, ОҚУЛЫҚТАРДЫ АПРОБАЦИЯЛАУ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫН ТАЛДАУ БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫСТАР

Мониторинг жүргізудің концептуалды жағы оқу процесінде оқушының жеке даралығын қалыптастыру мен дамытуды тиімді басқаруды қамтамасыз етумен байланысты, бұл үдерісті стихиялық емес, мақсатты және негізді ету болып табылады.

Мониторинг рәсімі:

- Бірінші дайындық кезеңінде-мониторингтің индикаторлары мен көрсеткіштері әзірленді, зерттеу көлемі (мұғалімдердің сандық және сапалық құрамы, өлшеулерді жүргізу уақыты және олардың саны), зерттеу әдістері мен формаларын таңдау (сауалнамалар әзірлеу, технологиялық карталар жасау, бақылау парақтарын әзірлеу) диагностикалық құралдар, ақпаратты жинақтау үшін материалдар анықталды.;

- Екінші кезеңде – диагностикалық тексеру жүргізу, деректерді өңдеу және түсіндіру;

- Үшінші қорытынды кезеңде-әдістемелік ұсынымдар әзірлеу, келесі диагностикалық зерттеулерді жоспарлау және болжау.

Мониторингтік зерттеу индикаторлары:

Бірінші индикатор – 10-сынып оқушыларына ұсынылған жаңартылған білім беру мазмұнының оқу бағдарламаларының сипаттамасы.

Екінші индикатор – 10-сынып оқушылары үшін жаңартылған білім беру мазмұнындағы оқулықтардың сипаттамасы.

Үшінші индикатор – 10-сынып оқушыларына арналған Жаңартылған білім беру мазмұнының оқу-әдістемелік кешенінің (ОӘК) сипаттамасы.

Кешенді мониторингтік зерттеу нәтижелері әлеуметтік-маңызды болып табылады, өйткені білім беру үдерісінің субъектілері (мұғалімдер, білім алушылар т.б) қамтылды. Барлық бастапқы материалдар өңделді және диаграммалар мен кестелер түрінде ұсынылды.

Үлгілік оқу бағдарламалары «шиыршық» принципі негізінде әзірленген, оған сәйкес оқыту мақсаттарының көпшілігі олар бойынша білім мен дағдылар көлемін біртіндеп тереңдетіп, күрделене және арттыра отырып, қайта қаралады. Оқу бағдарламалары оқу жылы ішінде бағдарлама бөлімдерін зерделеу дәйектілігін айқындайтын ұзақ мерзімді жоспарға сәйкес іске асырылады. Сағаттарды бөлу, сондай-ақ тақырыптарды оқу реті мұғалімнің қалауы бойынша өзгеруі мүмкін. Ұзақ мерзімді жоспар күнтізбелік-тақырыптық жоспарлауды әзірлеу үшін негіз болуы мүмкін.

Жаңартылған білім беру бағдарламаларының мазмұнын талдай отырып, олардың сыни ойлау дағдыларын қалыптастыруға нақты бағыттылығы, білімді шығармашылықпен қолдану қабілеті, мәселелерді шешу, топта және жеке жұмыс істеу қабілеті, ғылыми-зерттеу дағдылары, коммуникативтік дағдылар, АКТ саласындағы дағдылары туралы айтуға болады. Сондықтан да, білім берудің жаңартылған мазмұнының оқу бағдарламаларына жасалынған оқулық мазмұны маңызды рөл атқарады. Дұрыс, жүйелі жазылған оқулық педагогикалық тәсілдерді ұтымды пайдаланған жағдайда білім беру процесіне қатысушылардың белсенділігін ынталандыратын және қамтамасыз ететін орта құруға, олардың білім беру қажеттіліктерін іске асыруға, практикалық бағдарлауға, өнімді, іздеу және шығармашылық қызмет технологияларын пайдалануға ықпал ететін оқу құралы болып табылады. Осылайша талдау нәтижелерін ескере отырып сапалы оқу процесін жүзеге асыру үшін келесі әдістемелік ұсыныстар ұсынылады:

- ✓ оқу бағдарламасын іске асыру кезінде әдістерді таңдау пән бойынша тақырыптың мазмұнымен анықталуы, оқыту мақсаттарына қол жеткізуге ықпал етуі және білім алушыларды оқыту үдерісіне тартуға бағытталуы тиіс.

- ✓ оқушының пәнге деген қызығушылығын арттыру, келешекке деген көзқарасын өзгерту мақсатында кәсіпкерліктің түрлерін ашып көрсету;

- ✓ өз идеясын жүзеге асыру үшін жас кәсіпкерлердің бизнес жобаларын көбірек ұсыну (үлгі ретінде)

- ✓ қазақстандық кәсіпкерлердің жеткен жетістігі жайында, нәтижесін көрсету;

- ✓ әдістемелік нұсқаулықта экономикалық терминдер мен сөздіктер, үлестірмелі материалдар жиынтығы, ойын шарттары көрсету;

- ✓ СТО стратегияларын, SWOT-талдау, қалыптастырушы бағалау әдістерін, өзін –өзі бағалау, топты, жұпты бағалауды қолдану;

- ✓ әрбір сабақ барысында сергіту сәтін жүргізу, түрлендіріп топқа бөлу(оқушының өзі дайындап келуге мүмкіндік беру);

- ✓ оқушыларға белді кәсіпкерлердің, компаниялардың тарихы, өмірбаяны туралы мағлұматтар жинату,топпен жұмыс жасауды әдетке айналдыру(сол арқылы компаниялар арасындағы бәсекелестікті түсінеді);

- ✓ мұғалімдердің пән бойынша біліктілік курстарынан өтуі.

Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, 10-сыныпқа арналған пәндер бойынша Үлгілік оқу бағдарламалары әрбір оқу пәні бойынша оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес білім, білік, дағды мазмұны мен көлемін анықтайтын оқу-нормативтік құжат болып табылады деген қорытынды жасауға болады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Мониторингтік зерттеудің мақсаты: оқу үрдісінің барысы туралы ақпарат алу, кезең-кезеңмен алып жатқан ақпарат негізінде осы процестің сапасы мен тиімділігін арттыру яғни, 17 пилоттық мектептердің нақты білім беру үдерісі жағдайында білім берудің жаңартылған мазмұнындағы әзірленген оқулықтар мен ОӘК сапасы мен тиімділігін бағалау және одан әрі жетілдіру болып табылады. Жұмыс нәтижесінде 10-сыныпқа арналған жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламасының мазмұны, пән бойынша оқулықтың мазмұны мен құрылымы және ОӘК қамтылуы туралы деректер талданып нәтижелер алынды. Негізгі үш индикатор бойынша апробация нәтижесі оң көрініс тапты.

Апробацияға қатысқан педагогтердің сапалық құрамы барлық талаптарға сай екендігі анықталды. Жоғары білімнің болуы 100%, жоғары санатты 71,4% - 90%, еңбек өтілі он бес жылдан жоғары 71,4% - 90% көрсетті, яғни жеткілікті деңгейде қамтылғандығын куәландырады.

Оқу бағдарламасының талдау нәтижесі оқу бағдарламасының жеткілікті деңгейде жүйелі, ғылыми талаптарға сай және білімалушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес келетіндігін көрсетті.

Оқулық мазмұны мен құрылымының және ОӘК мазмұнын талдау нәтижесінде мынадай **қорытынды жасауға болады:** материалы нақты, қисынды мазмұндалған, оқу бағдарламасына сәйкес материалды баяндаудың ғылымилығы сақталған және сәйкес, оқытудың берілген мақсаты мен міндеттерін жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Оқу материалын баяндау жүйелілік және бірізділік, қол жетімділік (түсініктік) қағидаттарына жауап береді. Түрлі-түсті иллюстрациялар мәтінге сәйкес келеді және оны толықтырады. Оқу материалы пәнішілік және пәнаралық байланысты талап етеді және жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Бұл модульдік оқытуды ұйымдастыруға және әр кезеңнің толық аяқталуына ықпал етеді. Тапсырмаларды, жаттығуларды шешудің үлгілері мен алгоритмі бар, қызықты тапсырмалар, іскерлік ойындардың сипаттамасы берілген.

Оқулықтың мазмұны оқушылардың жас және психологиялық ерекшеліктеріне сәйкес келеді.

«Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәнін оқытудың мақсаты- білімалушыларға кәсіпкерлік, бизнес, экономика, менеджмент және маркетинг негіздерін базалық білім алу; белсенді өмірлік позициясын қалыптастыру үшін жауап беру; қазіргі өмір жағдайындағы болашақ өзіндік іс-әрекет үшін практикалық дағды базасын құру.

«Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәнін апробациялау барысында білімалушылар мен мұғалімдердің көптеген іс-шараға қатысқандарының куәсі болдық (3,4-қосымша). Аталған пән жаңадан енгізілгеніне қарамастан білім алушылар тарапынан үлкен қызығушылыққа ие.

Авторлық құқық объектісіне құқықтарды
мемлекеттік тіркеу туралы

КУӘЛІК

№ 3093

17 қазан 2018 ж.

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде құқық иеленушінің өтініші бойынша авторлары Анар Муратовна Елемесова, Айгуль Сапарғалиевна Ахметкалиева, Серик Амангельдыевич Щеглов, Ермек Серикбаевич Дүйсенханов, Асемгуль Алпысовна Сейтенова болып табылатын авторлық құқықпен қорғалатын объектіге айрықша мүліктік құқықтар «Кәсіпкерлік пен бизнес негіздері» пәні бойынша педагогикалық кадрларды қайта даярлау курсының білім беру бағдарламасы)/«Образовательная программа курсов переподготовки педагогических кадров по предмету «Основы предпринимательства и бизнеса» (ғылыми туынды) атауымен тіркелгені куәландырылады.

Құқық иеленушінің өтініші бойынша авторлық құқықпен қорғалатын объектіге айрықша мүліктік құқықтар және 2018 жылғы 17 қаңтарда жасалған объекті 2028 жылғы 17 қаңтарға дейін «Көкжиек-Горизонт» ЖШС-не тиесілі және құқық иеленуші жоғарыда көрсетілген объектіні жасаған кезде басқа адамдардың зияткерлік меншік құқығы бұзылмағандығына кепілдік береді.

Тізілімде 2018 жылғы 17 қазанда жасалған № 3093 жазба бар.

Вице-министр

Н. Пан

СВИДЕТЕЛЬСТВО

о государственной регистрации прав
на объект авторского права

№ 3093

17 октября 2018 г.

Настоящим удостоверяется, что в Министерстве юстиции Республики Казахстан зарегистрированы исключительные имущественные права на объект авторского права под названием «Кәсіпкерлік пен бизнес негіздері» пәні бойынша педагогикалық кадрларды қайта даярлау курсының білім беру бағдарламасы)/«Образовательная программа курсов переподготовки педагогических кадров по предмету «Основы предпринимательства и бизнеса» (произведение науки), авторами которого по заявлению правообладателя являются Елемесова Анар Муратовна, Ахметкалиева Айгуль Сапарғалиевна, Щеглов Серик Амангельдыевич, Дүйсенханов Ермек Серикбаевич, Сейтенова Асемгуль Алпысовна.

По заявлению правообладателя исключительные имущественные права на объект авторского права, созданный 17 января 2018 года, принадлежат до 17 января 2028 года ТОО «Көкжиек-Горизонт» и правообладатель гарантирует, что при создании вышеуказанного объекта не были нарушены права интеллектуальной собственности других лиц.

Запись в реестре за № 3093 от 17 октября 2018 года имеется.

Вице-министр

Н. Пан

ИС 4446

3-ҚОСЫМША

Алматы қаласындағы №159 мектеп-гимназияның оқушысы мегаполиске келетін автокөліктерден экологиялық алым жинауды енгізуді ұсынды. Жиналған қаражат экологияны жақсартуға жұмсалатын болады.

19.12.2018.Нур.KZ көрсетілді.

Бір жыл бұрын Ыбырай Алтынсарина тындағы №159 мектеп-гимназиясы оқу бағдарламасына пилоттық режимде «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәні енгізілген болатын, міне бүгін оқушылар жақсы нәтиже көрсете бастады. 11-сынып оқушысы Данэля Жолдасбекова «Мен кәсіпкермін» қалалық экономикалық жарыста колледж студенттерін басып озды. Аталған байқауда колледжд студенттері арасында Данэля жалғыз мектеп оқушысы болды, осыған қарамастан алғыр қыз жүлделі екінші орынды еншіледі.

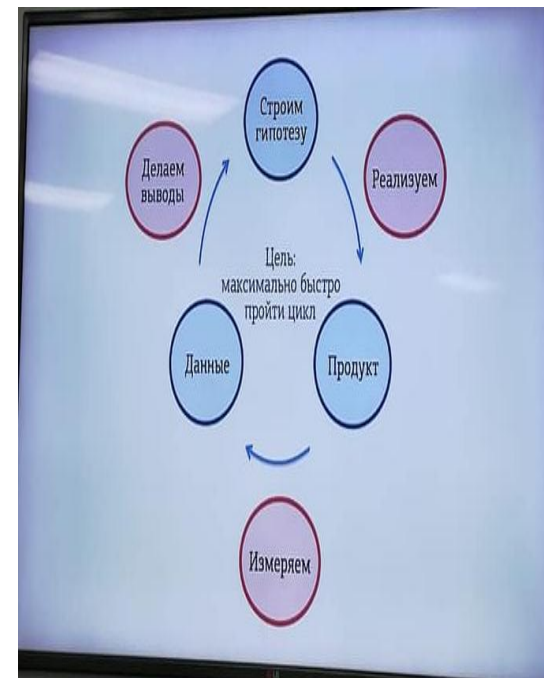
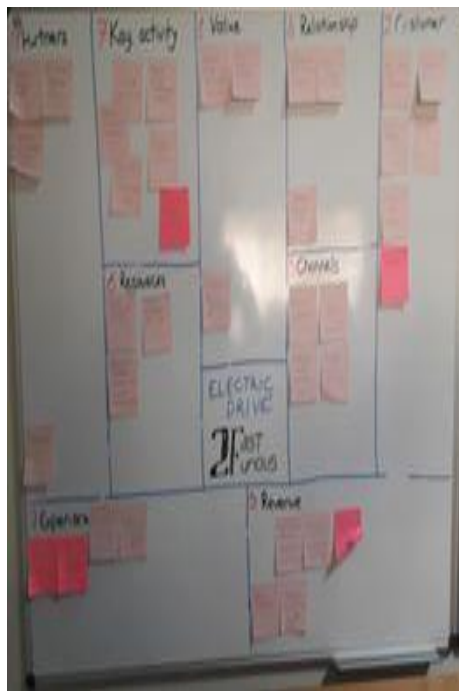
«Алматы қаласына кірме жолдар терминалдар жүйесімен бақыланады, қалаға кіру құнын қоршаған ортаны қорғауға арналған төлем мөлшеріне көбейтіп, 10 теңге деп белгілеуге болады. Қалаға күнделікті шамамен 500 мың көлік кіреді, сәйкесінше тәулігіне 5 млн.теңге, ал айына – 1,8 млрд.теңге жинауға болады», – деді Данэля.

Оқушының айтуынша, байқауда жүлделі орыналуға оған «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәні бойынша алған білімі көмектескен. Экономикалық пәнді оқу бағдарламасына енгізу «Атамекен» ҚР Ұлттық кәсіпкерлер палатасы бастамасымен жүзеге асты. 2018 жылдан бастап өңірлерде геймификация мен бизнес кейстерге құралған Кәсіпкерлік негіздері пәні бойынша оқыту басталды.

«Ұстазым – Жанат Байбалақова. Ол өз ісінің маманы. Мұғалім бізге экономиканың бүкіл базасын түсіндірді. Жаңа пән маған математика, физика пәндерімен қатар ұнайды. Мен экономика бойынша барлық жаттығуларды орындап, бизнес-ойындарға белсенді қатысуға тырыстым. Қазіргі таңда 11-сыныпта оқимын, «Алтын белгі» медаліне үміткермін. Жастайымнан сауда нарығы, кәсіпкерлік, бизнес тақырыптарына қызығушылығым зор. Іскерлік әдебиетті жақсы көрем. Болашақ мамандығымды IT-технологиялармен байланыстырғым келеді. Бұл мамандыққа сұраныс артып келеді», – деп бөлісті Данэля Жолдасбекова.

4-ҚОСЫМША

6.08.18-17.08.18 аралығында Астана қаласында Қазақстанның 17-қаласынан келген ұстаздарға «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәнінен пилоттық жобаның курсын оқыту басталып кетті. Ұйымдастырушылар: «Атамекен», «ҚР Ғылым және білім министрлігі», «Іскер Азамат-Ел тірегі» және Рухани жаңғыру бағдарламасы аясында жүргізілуде!!!

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2014 жылғы 6 қарашадағы № 455 «Жаңартылған білім беру мазмұнын пилоттық енгізу туралы» бұйрығына толықтырулар енгізу туралы 2017 жылғы 31 қазандағы № 556 бұйрығы

2. «Мектепке дейінгі, орта, қосымша білім беру, сондай-ақ арнаулы білім беру ұйымдарының педагогика кадрларының біліктілігін арттыру курстарының білім беру бағдарламаларын бекіту туралы» ҚР Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 28 қаңтардағы №92 бұйрығы

МАЗМҰНЫ

	Беті
Кіріспе	3
1 Аprobация мониторингін жүргізу әдіснамасы.....	6
2 «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәні бойынша оқу бағдарламасын, оқулықтарды аprobациялау қорытындыларын талдау.....	12
3 ҚР пилоттық мектептерінде «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәні бойынша оқу бағдарламасын, оқулықтарды аprobациялау қорытындыларын талдау бойынша әдістемелік ұсыныстар.....	41
Қорытынды	43
Қосымша	45
Пайдаланылған әдебиеттер тізімі	50

ВВЕДЕНИЕ

Основная цель образовательных реформ Республики Казахстан - адаптация системы образования к новой экономической среде. Как известно, Первый Президент страны Н.А.Назарбаев поставил задачу вхождения страны в число 50-ти наиболее конкурентоспособных стран мира. Совершенствование системы образования играет важнейшую роль в достижении этой цели. Чтобы в будущем войти в число цивилизованных и развитых стран, необходимы знания, соответствующие современным требованиям.

В Послании Первого Президента Республики Казахстан Н.А. Назарбаева «Казахстанский путь – 2050: единая цель, единые интересы, единое будущее» поставлены задачи по реализации всех стратегических направлений развития страны. В послании, ориентированном на будущее Республики Казахстан, «развитая страна в XXI веке - это активные, образованные и здоровые граждане».

А основа развития упирается в знания и науку. В независимой стране как и в развитых странах мира одним из основных вопросов является совершенствование системы образования. В системе образования большое значение придается качественному образованию молодежи, их гармоничному развитию и становлению личности.

Сегодня перед современными учителями стоят следующие задачи: формирование компетентной личности, обладающей глубокими знаниями, навыками и умениями, способной работать на основе мировых стандартов, соответствующих уровню развития науки и техники. Для того, чтобы работать в соответствии с такими требованиями, учитель должен быть профессионалом в непрерывном поиске нестандартных подходов.

Результаты инновационного обучения должны способствовать усвоению учащимися знаний путем самостоятельной деятельности. Для расширения кругозора, повышения мировоззренческих взглядов и познавательной активности учащегося, развитии его творческой компетентности ключевую роль играют исследование, стремление к квалификации. Т.е. в осуществлении всестороннего развития личности играет внедрение инновационных технологий в учебный процесс, который дает положительный результат.

В Послании народу Казахстана 2007 года «Новый Казахстан в новом мире» Первый Президент РК Н. А. Назарбаев отметил, что «мы должны достичь предоставления услуг качественного образования по всей стране на уровне мировых стандартов».

Оказание качественных образовательных услуг – основополагающая задача, стоящая перед учреждениями образования и педагогами. Качество

знаний прежде всего - качество цели и результатов, в последующем совокупность качеств управления, учителя, педагогической деятельности, ученика. И в конечном итоге - это качество педагогического процесса. Учитель является ключевой творческой фигурой качественного образования.

Основными механизмами управления качеством образования в учебном процессе являются: контроль, анализ, оценка, ориентация и сравнение динамических тенденций развития. В этом процессе один из источников систематической оценки качества учебно-воспитательного процесса – мониторинг.

Мониторинг представляет собой систему контроля, оценки, анализа и прогнозирования состояния определенного предмета, являющимся инструментом контроля при определении заданных параметров. Внутри мониторинга проводится оценка собственной деятельности управления, педагогической деятельности. Педагогический мониторинг решает задачу прогнозирования развития педагогической системы, а также обеспечивает непрерывный контроль за ее состоянием.

Согласно приказу Министра образования и науки Республики Казахстан от 31 октября 2017 года № 556 «О внесении дополнений в приказ министра образования и науки Республики Казахстан от 6 ноября 2014 года № 455» О пилотном внедрении обновленного содержания образования» в 10 классах 17 пилотных школ проводится апробация учебных программ и учебников по предмету «Основы предпринимательства и бизнеса».

В соответствии с приказом № 92 «Об утверждении образовательных программ курсов повышения квалификации педагогических кадров дошкольного, среднего, дополнительного образования, а также специальных организаций образования» в 2018-2019 учебном году были реализованы образовательные программы курсов повышения квалификации педагогических кадров по предмету «Основы предпринимательства и бизнеса».

Цель дисциплины - дать базовые знания по основам предпринимательства, бизнеса, экономики, менеджмента и маркетинга, формирующие практические навыки и развитие ответственности для будущей самостоятельной деятельности в условиях современного рынка. Это безусловно закладывает фундамент экономических знаний и будущей предпринимательской деятельности в соответствии со стратегией экономического и социального развития, необходимые специалистам XXI века.

Основные задачи изучения дисциплины - это формирование у обучающихся представлений об основах предпринимательской деятельности; формирование теоретических основ предпринимательства и бизнеса; практических навыков индивидуальной финансовой грамотности; развитие

предпринимательских способностей, активная жизненная позиция и умение видеть возможности реализации своего потенциала; формирование бизнес-идей и их развитие до уровня предпринимательской деятельности; бизнес-моделирование и адаптация в конкурентоспособной среде; использование современных информационных технологий в целях повышения устойчивости бизнеса.

Таким образом, апробация учебной программы «Основы предпринимательства и бизнеса» ориентирована на проверку и совершенствование процесса обучения по новым стандартам образования, новым формам и методам обучения, достижению конкретных целей обучающихся. И также направлена на развитие навыков получения знаний и обучения на определенном уровне и их применения в решении жизненных проблем.

1 МЕТОДОЛОГИЯ ПРОВЕДЕНИЯ МОНИТОРИНГА АПРОБАЦИИ

Само понятие «мониторинг» представляет интерес с точки зрения его теоретического анализа, так как не имеет однозначного толкования, ибо изучается и используется в рамках различных сфер научно-практической деятельности. Сложность формулировки определения понятия «мониторинг» связана также с принадлежностью его как сфере науки, так и сфере практики. Он может рассматриваться и как способ исследования реальности, используемый в различных науках, и как способ обеспечения сферы управления различными видами деятельности посредством представления своевременной и качественной информации.

Самым общим образом мониторинг можно определить как "постоянное наблюдение за каким-либо процессом с целью выявления его соответствия желаемому результату или исходному положению".

Впервые мониторинг был использован в почвоведении, затем в экологии и других смежных науках. В настоящее время он изучается как в технических, социальных науках, так и в различных сферах практической деятельности. Есть основания говорить, что осталось мало областей деятельности, где в той или иной мере не использовался бы мониторинг.

Основные сферы, применяющие мониторинг как способ научного исследования, - это экология, биология, социология, педагогика, экономика, психология, теория управления. Главная сфера практического применения мониторинга - это управление, а точнее информационное обслуживание управления в различных областях деятельности.

Мониторинг представляет собой достаточно сложное и неоднозначное явление. В различных сферах он используется с различными целями, но при этом обладает общими характеристиками и свойствами. Однако разные системы мониторинга, обладая общими чертами, существуют и развиваются достаточно изолированно в рамках той или иной науки или области управления. Можно отметить, что степень изученности и интенсивность использования его в различных сферах деятельности неравнозначны. Так например, можно говорить об определенном уровне зрелости в решении проблем мониторинга, как на прикладном, так и на теоретическом уровнях в сфере экологии. Здесь понятие мониторинга определено и принимается большинством научного сообщества. Достаточно глубоко проработан его методологический аппарат, созданы средства измерения, адекватные поставленным задачам, существует отлаженная система реализации мониторинга, включающая в себя сбор, хранение, обработку и распространение получаемой информации, статус его закреплен на законодательном уровне.

В некоторых сферах научно-практической деятельности мониторинг только осваивается, в других его освоение находится на завершающем этапе. Такое положение дает нам достаточно уникальную возможность: исследовав теорию и практику освоения мониторинга в различных научных и практических областях, его современное состояние в системе образования Казахстана, определить пути повышения эффективности использования мониторинга для реализации поставленных нами целей.

Для наиболее полного представления о сущности мониторинга рассмотрим подробнее, что он представляет собой применительно к различным сферам его использования.

Наибольшее развитие теория и практика использования мониторинга получили в экологии и социологии. В экологии понятие мониторинг определяется как непрерывное слежение за состоянием окружающей среды с целью предупреждения нежелательных отклонений по важнейшим параметрам.

В 70-х годах Ю. А. Израэлем и И. П. Герасимовым были разработаны две альтернативные концепции экологического мониторинга.

По мнению Ю. А. Израэля, «мониторингом правильнее называть систему наблюдений, позволяющую выделить изменения состояния биосферы под влиянием человеческой деятельности...». «Мониторинг включает в себя наблюдение, оценку и прогноз состояния природной среды и не включает управление качеством окружающей среды и деятельностью человека...».

И. П. Герасимов понимает под мониторингом «систему наблюдения, контроля оценивания и управления окружающей средой, которые должны быть целеустремленны, взаимосвязаны и эффективны». При этом он отмечает, что эффективность не нацеленного на управление мониторинга низка и приводит к целому ряду недостатков, основные из которых - избыточность и недостаточность информации, ее невостребованность.

В 70-80 годах развернулась широко известная дискуссия о роли мониторинга в управлении. В результате ее была официально принята концепция мониторинга Ю. А. Израэля. Однако дальнейшее развитие событий показало, что опасения И. П. Герасимова подтвердились, и что не нацеленность мониторинга на управление действительно снижает его эффективность.

Н. Ф. Реймерс отмечает, что смысл мониторинга заключается в выполнении двух взаимосвязанных функций - наблюдения (слежения) и предупреждения и, что такой мониторинг нацелен на фиксацию отрицательных последствий хозяйственных действий и их вторичных эффектов и, таким образом, обладает низким прогностическим потенциалом. Предпринимаемые по результатам такого мониторинга действия, должны носить характер спасательных работ.

Практика реализации экологического мониторинга на Западе предусматривает его обязательную взаимосвязь с системами управления и реагирования. Обеспечение этой взаимосвязи, безусловно, целесообразно и с точки зрения повышения его собственной эффективности, и с точки зрения расширения возможностей его использования. Следует отметить, что пользователями информации, предоставляемой экологическим мониторингом, являются не только органы управления, но и та часть населения, которая непосредственно заинтересована в этой информации (например, в том случае, если ей угрожает какая-либо опасность), и все общество в целом. Таким образом, в практике использования экологического мониторинга позиция открытости и доступности предоставляемой им информации имеет принципиальное значение.

Реализация этого принципа предусматривается и в практике использования социологического мониторинга. Социологический мониторинг, по мнению Т. И. Заславской, представляет собой некоторую целостную систему отслеживания происходящих в обществе перемен на основе исследования и анализа массовых представлений о них.

Как отмечает Т. И. Заславская, - главная цель социологического мониторинга - обеспечить общество достоверной, своевременной, достаточно полной и дифференцированной социально-значимой информацией. Традиционно социологические исследования проводятся по разным темам, в разное время, в разных регионах и в рамках различных социальных групп, при помощи разнообразных социологических инструментов и методов.

Недостатком их является то, что получаемая в результате информация, как правило, трудно сопоставима. Кроме того, большая часть социологической информации поступает к пользователям, уже успев устареть.

Использование мониторинга позволяет разрешить эти проблемы в обеспечении пользователей необходимой социологической информацией. По мнению разработчиков этой системы, эффективность самого мониторинга обеспечивается соблюдением соответствующих условий:

- наличие четкой и слаженной организации всех звеньев сбора, обработки и анализа информации;
- использование мощной технической базы;
- привлечение высококвалифицированных кадров;
- наличие компетентного методического контроля, за реализацией Проекта;
- достаточное финансирование.

Главная особенность социологического инструментария мониторинга состоит в целостности и системности, которые обеспечиваются строгой привязкой всех инструментов к общей системе индикаторов.

Каждое направление исследования и каждый инструмент опираются на специфический набор индикаторов, выбираемых из общей системы, причем эти наборы частично пересекаются. Один индикатор может операционализироваться вопросами, обращенными ко всем группам населения: и к экспертам, и к предпринимателям и т. д. При этом осуществляется контроль, за тем, чтобы в исследовании были задействованы если не все, то подавляющее большинство индикаторов, включенных в систему.

Таким образом, мониторинг дает более качественную информацию, базируется на конечном количестве системно отобранных индикаторов. В качестве объекта мониторинга выступают социологические объекты.

Цель мониторингового исследования - получение информации о ходе учебного процесса, повышение качества и эффективности этого процесса на основе поэтапной информации, т. е. оценка качества и эффективности разработанных учебников и УМК обновленного содержания образования в условиях реального образовательного процесса 17 пилотных школ.

Задачи мониторинга апробации учебников обновленного содержания образования в 10-х классах:

- Проверка эффективности внедрения УМК учебных программ, учебников и обновленного содержания образования, разработанных в рамках 10 класса;
- Определение степени соответствия учебных программ, учебников и УМК, соответствующих основным положениям государственных общеобязательных стандартов образования для 10 класса;

Процедура мониторинга:

- На первом этапе: подготовка и разработка индикаторов и показателей мониторинга, определение объемов исследований (количественный и качественный состав учителей, время проведения измерений и их количество), диагностических средств выбора методов и форм исследований (разработка анкет, составление технологических карт, разработка контрольных листов), материалов для сбора информации;
- На втором этапе: проведение диагностических обследований, обработка и интерпретация данных;
- На третьем заключительном этапе: разработка методических рекомендаций, планирование и прогнозирование следующих диагностических исследований.

Индикаторы мониторинговых исследований:

Первый индикатор - описание учебных программ обновленного содержания образования, предлагаемых учащимся 10-х классов.

Второй индикатор - описание учебников обновленного содержания образования для учащихся 10-х классов.

Третий индикатор - описание обновленного учебно-методического комплекса содержания образования (УМК) для учащихся 10 классов.

Иерархия взаимоотношений участников мониторинга:

Участники мониторинга из пилотной школы - учителя экспериментальных или контрольных классов;

Функции учителя экспериментального или контрольного класса:

- обеспечение необходимых условий для проведения собеседования и опроса;

- участие в опросах, беседах;

- предоставление достоверной и своевременной информации по мониторингу;

Заместитель директора пилотной школы, курирующий апробацию обновленной образовательной программы (далее – заместитель директора):

- координация мониторинга по школе;

- организация анкетирования учителей, обучающихся;

- подготовка школы к визитам рабочих групп по мониторингу (составление графика встреч, подготовка расписания занятий для посещения и т. д.);

- формирование правильного набора исходных данных по школе;

- своевременное предоставление необходимой информации методисту городского (районного) отдела образования;

- сбор, обработка и передача необходимой информации по мере поступления запросов от Национальной академии образования им. И.Алтынсарина;

- участие в опросах, беседах, беседах;

- осуществляет функции по составлению отчетов для сдачи НАО имени И. Алтынсарина по итогам апробации.

Функции директора пилотной школы:

- предоставление достоверной и полной информации по школе;

- контроль за своевременным сбором и предоставлением информации по мониторингу;

- обсуждение вопросов апробации новых образовательных программ на педагогическом совете школы и родительских собраниях;

- участие в опросах, беседах, беседах;

- участие в составлении отчета по итогам мониторинга.

Участники областных (городских, районных) управлений (отделов) образования:

1. Функции методистов районных (городских) отделов образования:

- координация мониторинга по району (городу) ;
- подготовка пилотных школ района (города) к визитам рабочих групп мониторинга (составление графика встреч, подготовка расписания занятий для посещения школы и т. д.);
- участие в постоянных (1 раз в квартал) обсуждениях, проводимых в пилотных школах с целью выявления проблемных вопросов, связанных с апробацией новых образовательных программ;
- своевременное предоставление качественной информации методистам областных центров и городов Нур-Султан, Алматы, Шымкент;
- сбор, обработка и передача необходимой информации.

2. Функции методистов областных управлений образования и городов Нур-Султан, Алматы, Шымкент:

- координация мониторинга по области;
- контроль процесса подготовки пилотных школ к анкетированию;
- обсуждение хода апробации с администрацией пилотной школы;
- выявление проблемных вопросов;
- своевременное предоставление качественной информации НАО им.

И. Алтынсарина;

- сбор, обработка и передача необходимой информации по мере поступления запросов от НАО им. И. Алтынсарина.

Функции НАО им. И. Алтынсарина:

- осуществление общего руководства мониторингом;
- определение задач всех этапов мониторинга;
- разработка технологической карты и структуры мониторинга;
- разработка инструкции по проведению школьных поездок, другие документы;
- разработка анкетных листов;
- составление графика посещения пилотных школ;
- подготовка информационных писем о сроках предоставления необходимой информации в рамках тестирования, визитов, мониторинга;
- инструктаж членов рабочих групп мониторинга;
- осуществление сбора исходных данных (СИД), обработка потока информация (ОПИ);
- анализ полученных данных;
- руководство обсуждением вопросов по итогам апробации;

Функции координационного совета МОН РК:

- общее руководство координации и согласования всех действий участников мониторинга;
- направление письма об оказании помощи в областной и городской отделы образования МОН РК
- включение специалистов областных и городских отделов образования в рабочие группы и проведение мониторинга;
- контроль за изданием и утверждением итоговых результатов апробации (рекомендации по учебным программам, учебникам, УМК и т. д.).

Посещение школ как составной части мониторинга проводится в целях изучения выявленных проблем на этапе анализа исходных данных, оказания методической поддержки школам и не выполняет контрольные функции.

В ходе поездок было изучено мнение учителей, учащихся, родителей и администрации школы о качестве учебных планов и программ, учебников, УМК, методических рекомендаций. В течение проведения апробации был определен уровень поддержки учителей со стороны администрации школы.

Все функции и этапы процесса мониторинга, т. е. все его структурные и функциональные элементы связаны друг с другом и составляют целый цикл педагогического мониторинга. Реализация системы педагогического мониторинга позволит повысить эффективность педагогического процесса в системе «Учитель - ученик».

Рабочая группа подготовила заключение на основании анализа результатов мониторинга, а также модерации собранных данных обобщения итогов с учителями, разработчиками программ. Кроме того издан сборник по рекомендациям учителей касательно корректировки и усовершенствования качества учебных программ, учебников и УМК, школьной документации.

2 АНАЛИЗ ИТОГОВ АПРОБАЦИИ УЧЕБНОЙ ПРОГРАММЫ, УЧЕБНИКОВ ПО ПРЕДМЕТУ «ОСНОВЫ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА И БИЗНЕСА»

Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 31 октября 2017 года № 556 «О внесении дополнений в приказ министра образования и науки Республики Казахстан от 6 ноября 2014 года № 455» О пилотном внедрении обновленного содержания образования «утвердить перечень пилотных школ для апробации учебных программ, учебников и учебно-методических комплексов предмета» Основы предпринимательства и бизнеса» для 10-11 классов согласно Приложению 6. На основании данного приказа в пилотном режиме по Республике в 2018-2019 учебном году апробированы 17 пилотных школ (таблица 2.1).

Таблица 2.1. Список пилотных школ, участвовавших в апробации

<i>№</i>	<i>Регионы</i>	<i>Наименование школ</i>
1	Алматинская область, г. Талдыкурган	Средняя школа № 10 имени Ш. Уалиханова
2	Акмолинская область, г. Кокшетау	Средняя школа № 3, им. М.Габдуллина
3	Актюбинская область, г. Актобе	Средняя школа - лицей № 20
4	Атырауская область, г. Атырау	Средняя школа № 30
5	ЗКО, г. Уральск	Школа - лицей № 35
6	Жамбылская область, г. Тараз	Средняя школа № 9
7	Карагандинская область, г. Караганда	Школа - гимназия № 93
8	Костанайская область, г. Рудный	Средняя школа № 3
9	Кызылординская область, г. Кызылорда	Школа-гимназия № 9
10	Мангистауская область, г. Актау	IT Школа-лицей
11	Павлодарская область, г. Экибастуз	Школа-гимназия № 24
12	СКО, поселок Бесколь	Бескольская средняя школа-гимназия
13	Туркестанская область, г. Туркестан	СПШ № 21 имени Ататюрка
14	ВКО, г. Семей	Экономический лицей
15	г. Нур-Султан	Школа-лицей № 1
16	г. Алматы	Школа-гимназия № 159 имени Ы. Алтынсарина
17	г. Шымкент	Школа-гимназия № 25 имени Т. Рыскулова

В апробации приняли участие 7 респондентов на казахском языке, 10 респондентов на русском языке. Преподавание дисциплины «Основы предпринимательства и бизнеса» проводилось учителями черчения,

технологии, истории, основы права, математики, художественного труда, основы права и экономики, экономики, учета и аудита. Качественный состав учителей, участвовавших в апробации, их уровень образования, стаж работы и квалификационные категории проанализированы на основе критериев.

В семинаре приняли участие респонденты из школ с казахским языком обучения по Акмолинской, Атырауской, Кызылординской, Мангистауской, Туркестанской областям и городам Алматы, Шымкент. 100% респондентов имеют высшее образование. Из них 71,4% имеют стаж работы свыше 15 лет, 28,6% имеют стаж работы у респондентов до 15 лет (рис. 2.1).

Рисунок 2.1

Из них учитель - предметник по Туркестанской области имеет стаж работы до 10 лет, учитель - предметник по Мангистауской области до 15 лет. Одним из требований, предъявляемых к учителям - предметникам, является квалификационная категория. По квалификационной категории 5 респондентов показали высшую категорию (71,4%), 1 респондент - I категорию (14,3%), 1 респондент - II категорию (14,3%). I категория - учитель г. Шымкент, II категория - учитель Туркестанской области. Педагог-эксперт по квалификации 1 учитель, педагог-исследователь 2 учителя.

Из школ Алматинской, Актюбинской, ЗКО, Жамбылской, Карагандинской, Костанайской, СКО, ВКО, Павлодарской областей и г. Нур-Султан с русским языком обучения приняли участие 10 респондентов. Качественный состав респондентов обучение проводилось в соответствии с

критериями респондентов на казахском языке. Результаты анализа показали следующее: уровень образования выше 100% всех учителей. 9 учителей (90%) имеют стаж работы свыше 15 лет. Только в Актюбинской области 1 учитель стаж работы до 10 лет, что составляет 10%.

Одним из следующих важных критериев является квалификационная категория учителя. По данному критерию 9 учителей имеют высшую категорию. Только учителя Актюбинской области не имеют категории. Кроме того, среди респондентов 1 педагог-мастер из г. Нур-Султан, 1 педагог-эксперт из Павлодарской области, 1 педагог-исследователь из СКО (рис.2.2).

Рисунок 2.2

Качественный состав респондентов, принявших участие в апробации, свидетельствует об их соответствии квалификационным требованиям в школах на казахском и русском языках. По республике предмет «Основы предпринимательства и бизнеса» ведут учителя с высшей квалификационной категорией.

Следующим критерием являются сведения о прохождении курсов повышения квалификации. Курсы повышения квалификации проводятся АО «НЦПК «Өрлеу» и АОО «НИШ». Учителя прошли курсы в этих организациях с 2016 по 2018 годы (рис.2.3).

С 2016 по 2018 годы в Акмолинской, Кызылординской, Мангистауской областях не прошли эти курсы повышения квалификации. Всего в данной организации прошли курсы 4 учителя, процентная ставка чего составляет 57,1%. Наибольшее количество повышения квалификации в течение 3-х последних лет прошли учителя г. Алматы.

Рисунок 2.3

Учителя Мангистауской, Туркестанской областей, г. Алматы не прошли курсы повышения квалификации в АОО «НИШ». Всего здесь прошли курсы повышения квалификации 5 учителей. В течение 3-х лет прошли курсы по областям с наибольшим количеством в 2018 году 3 человека. Респонденты Атырауской области и г. Шымкент прошли курсы повышения квалификации в 2-х вышеуказанных организациях. Респондент из Мангистауской области не прошел курсы повышения квалификации в обеих вышеуказанных организациях.

Таким образом, результаты анализа показали, что из 7 респондентов, участвовавших в апробации в школах с казахским языком обучения, только 4 прошли курсы АО «НЦПК Өрлеу» и АОО «НИШ». В том числе из г. Алматы респондент прошел 3 года подряд обучения в АО «НЦПК Өрлеу», а учитель Атырауской области прошел курсы в этих двух организациях.

Респонденты г. Нур-Султан, Актюбинской области из школ с русским языком обучения не прошли курсы повышения квалификации учителей. Всего 5 учителей, что составляет 50% прошли курсы в АО НЦПК «Өрлеу». Из них 3

учителя прошли в 2017 году. С 2013 года они прошли курсы повышения квалификации в АОО «НИШ». В 2013 году учитель Карагандинской области прошел курсы повышения квалификации в данной организации, именно и этот учитель прошел в 2017 году в АО «НЦПК Өрлеу» (рис.2.4).

В целом в АОО «НИШ» с 2013 года по 2018 год прошли курсы повышения квалификации 5 учителей, что составляет 50%.

Рисунок 2.4

Так по результатам анализа курсы повышения квалификации прошли только две организации, в которых были отмечены учителя. Учителя Западно-Казахстанской, Алматинской, Костанайской областей, не прошедшие курсы в АО «НЦПК Өрлеу», прошли обучение в АОО «НИШ», а учителя ВКО, СКО и Жамбылской области, наоборот, прошли стажировку в АО «НЦПК Өрлеу». Из обоих указанных организаций учителя Павлодарской области прошли курсы повышения квалификации.

Мониторинг *качественного состава* респондентов, участвовавших в апробации, выявил следующие тенденции:

- обучение в школах с казахским языком обучения на позиции уровня образования, стажа и квалификационных категорий всего 7 респондентов:

- наличие высшего образования:

- 7 учителей, с высшим образованием (100%);

- наличие квалификационной категории:

- 5 учителей имеют высшую категорию, то есть 71,4%;
- 1 учитель первой категории, то есть 14,3%;
- 1 учитель второй категории, то есть 14,3%;
- 1 педагог-эксперт, то есть 14,3%;
- 2 педагога-исследователя, т. е. 28,6%;
- *наличие трудового стажа:*
 - До 10 лет 1 учитель (14,3%);
 - До 15 лет 1 учитель (14,3%);
 - Свыше 15 лет 5 учителей (71,4%);
- *курсы повышения квалификации:*
 - 4 учителя прошли курсы (57,1%);
 - 3 учителя не прошли курсы (42,9%).

• обучение в школах с русским языком обучения на позиции уровня образования, стажа и квалификационных категорий всего 10 респондентов:

- *наличие высшего образования:*
 - 10 учителей, с высшим образованием (100%);
- *наличие квалификационной категории:*
 - 9 учителей имеют высшую категорию, то есть 90%;
 - 1 учитель первой категории, то есть 10%;
 - 1 учитель-педагог-эксперт, то есть 10%;
 - 1 учитель-педагог-исследователь, то есть 10%;
 - 1 учитель педагог-мастер, то есть 10%;
- *наличие трудового стажа:*
 - До 10 лет 1 учитель (10%);
 - Свыше 15 лет 9 учителей (90%);
- *курсы повышения квалификации:*
 - 5 учителей прошли курсы (50%);
 - 5 учителей не прошли курсы (50%).

Таким образом, результаты анализа показали положительный результат, что свидетельствует о достаточном количестве участвующих в апробации учителей по уровню образования, стажу и квалификационной категории.

2.1. Анализ качества учебных программ обновленного содержания образования по «Основы предпринимательства и бизнеса», представленных учащимся 10-х классов.

Учителя пилотной школы ознакомились с содержанием предмета и о дальнейшей работе на курсах повышения квалификации, проводимых НПП РК «Атамекен». Образовательная программа курса повышения квалификации

утверждена Приложением 143 Приказа Министра образования и науки Республики Казахстан от 28 января 2016 года №92» Об утверждении образовательных программ курсов повышения квалификации педагогических кадров дошкольного, среднего, дополнительного образования, а также специальных организаций образования».

Цель программы: Совершенствование педагогического мастерства учителей и внедрение критериального оценивания в контексте учебной программы по предмету «Основы предпринимательства и бизнеса».

Задачи Программы:

1) обеспечить знание учителями Учебной программы по предмету "Основы предпринимательства и бизнеса";

2) научить использовать педагогические подходы и учебные материалы в соответствии с Учебной программой по предмету "Основы предпринимательства и бизнеса";

3) научить использовать систему критериального оценивания для достижения целей обучения согласно Учебной программе по предмету "Основы предпринимательства и бизнеса".

4) научить эффективному преподаванию через стратегии инновационного преподавания и учения: элементы коучинга, тренинг инструментов, а также принципа геймификации.

Образовательная программа начинается с обзора литературы о реформе в системе общего образования, о научных основах учебного предмета, исходя из этой цели и задач. В ходе курса педагоги рассматривают структуру учебной программы, педагогические методы, механизмы оценивания. Учитель, прошедший курсы в объеме 108 часов использует:

1) знание и понимание учителем структуры, содержания, цели и задачи Учебной программы по предмету "Основы предпринимательства и бизнеса";

2) умение учителем использовать педагогические подходы, учебные материалы в соответствии с Учебной программой по предмету;

3) понимание и применение учителем системы критериального оценивания для достижения целей обучения согласно Учебной программе по предмету «Основы предпринимательства и бизнеса».

4) применение учителем стратегий эффективного инновационного преподавания: коучингов, тренинг-инструментов, игр, кейсов.

Образовательная программа курсов переподготовки педагогических кадров по дисциплине «Основы предпринимательства и бизнеса» прошла государственную регистрацию авторских прав и выдано свидетельство (приложение 1,2).

Учителя, прошедшие курсы повышения квалификации по предмету, хорошо освоили учебную программу. Поэтому в ходе апробации было проведено анкетирование респондентов и обсуждение по содержанию учебной программы.

Содержание и качества учебной программы по учебному предмету «Основы предпринимательства и бизнеса» было анализировано по следующим критериям:

- соответствие учебной программы по дисциплине к возрастным особенностям обучающихся;
- соответствие программы к научным требованиям;
- системность и последовательность содержания учебной программы;
- оптимальность целей обучения.

Целью анкетирования по анализу учебной программы дисциплины является выявление проблем по содержанию учебной программы, затруднений в реализации учебных целей.

Ответы учителей пилотных школ были проанализированы по языкам обучения, т.е. русскому и казахскому языкам.

Всего приняли участие 7 учителей со школ казахским языком обучения. По вопросу «содержание учебной программы соответствует возрастным особенностям и соблюдение научных требований» подтверждено 100% (рис. 2.1.1).

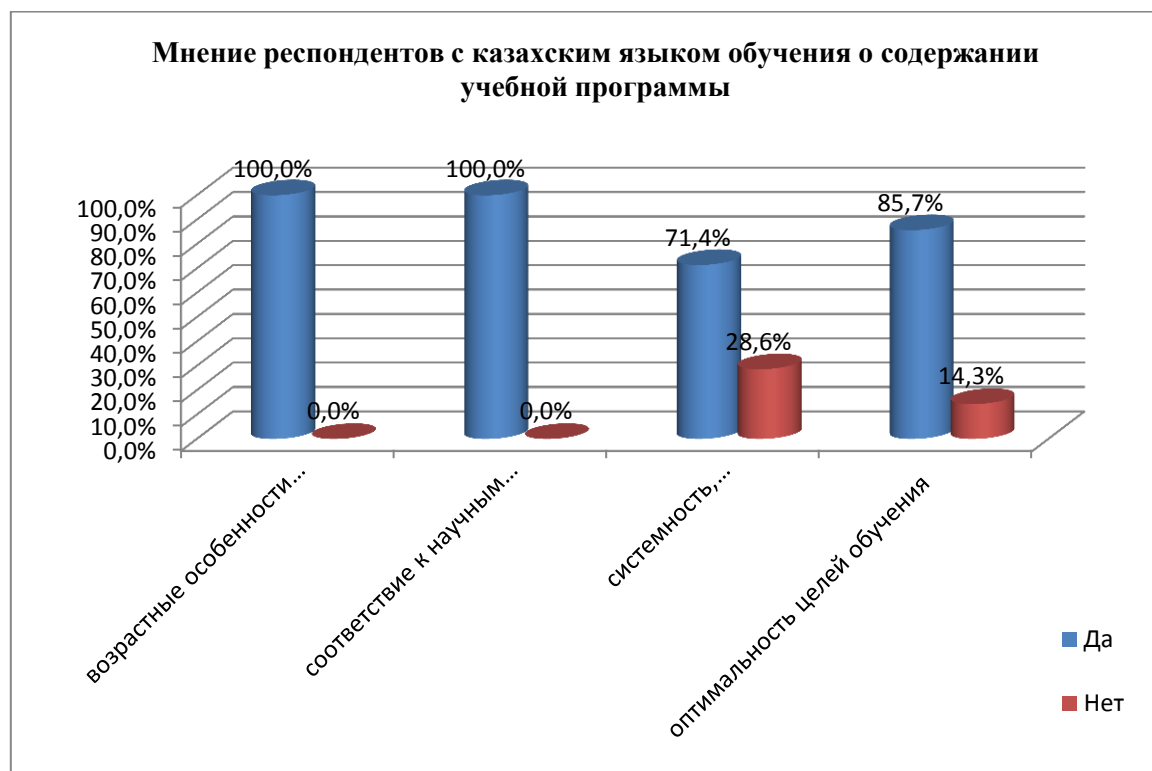

Рисунок 2.1.1

Следующий критерий по содержанию учебной программы системность и последовательность. 71,4% респондентов подтверждают системность и последовательность программы, а 28,6% респондентов опровергают. С оптимальными целями обучения 85,7% учителей согласны, а 14,3% учителей не согласны.

Результаты анализа ответов учителей школ с казахским языком обучения о содержании учебной программы показали положительные результаты.

Из школ с русским языком обучения приняло участие 10 респондентов, которые также высказали свое мнение по вышеуказанным критериям к содержанию учебной программы. 80% респондентов одобряют, что учебная программа соответствует возрастным особенностям обучающихся и выполнению научных требований, а 20% учителей показывают, что данные критерии не соответствуют.

Рисунок 2.1.2

О следующем критерии как о систематическом и последовательном изложении содержания учебной программы 70% респондентов ответили «да», 30% высказали отрицательное мнение «нет». Одним из важных критериев - оптимальности целей обучения подтвердили 90% учителей. Только 10% учителей отрицают оптимальность целей обучения. Таким образом, результаты анализа содержания учебной программы показали следующие тенденции:

- *позиция соответствия содержания учебной программы к возрастным особенностям обучающихся:*

- ✓ «да» - 100% респондентов на казахском языке обучения;

- 80% респондентов на русском языке обучения;
- ✓ «нет» - 0% респондентов на казахском языке обучения;
- 20% респондентов на русском языке обучения;
- *позиция соответствия учебной программы научным требованиям:*
 - ✓ «да» - 100% обучение респонденты на казахском языке;
 - 80% респондентов на русском языке обучения;
 - ✓ «нет» - 0% обучение респонденты на казахском языке;
 - 20% обучение респонденты на русском языке;
- *позиция содержание программы системная, последовательная:*
 - ✓ «да» - 71,4% обучение респонденты на казахском языке;
 - 70% респондентов на русском языке обучения;
 - ✓ «нет» - 28,6% обучение респондентов на казахском языке;
 - 30% обучение респонденты на русском языке;
- *позиция оптимальности целей обучения:*
 - ✓ «да» - 85,7% обучение респонденты на казахском языке;
 - 90% респондентов на русском языке обучения;
 - ✓ «нет» - 14,3% обучение респонденты на казахском языке;
 - 10% респондентов на русском языке.

Таким образом, результаты анализа показали, что учебная программа достаточно системно и последовательно изложена, а так же соответствует научным требованиям и возрастным особенностям обучающихся.

2.2. Анализ результатов апробации содержания и структуры учебника для 10 класса

Учебник - книга, систематизирующая содержание учебной дисциплины на научной основе, соответствующей требованиям учебной программы и дидактики, целям обучения. К учебнику предъявляются следующие педагогические требования: изложение учебных материалов с учетом последних достижений современной науки и технологии; соответствие воспитательным задачам; соответствие содержания рабочих программ; изложение материалов в соответствии с возрастными и познавательными особенностями обучающихся; четкие выводы, изложение правил, законов и определений; соответствие языка понятиям учащихся, как для горизонтальной, литературной, так и компактной; наличие иллюстраций, рисунков, таблиц, диаграмм, чертежей, облегчающих усвоение учебного материала; последовательное декорирование внешнего вида (бумага, шрифт, обложка). В дополнение к учебникам основных учебных дисциплин применяются книги

учета, хрестоматии, письменные учебные книги, справки, словари, учебные книги, исторические и географические карты и др.

На основе выше изложенных педагогических требований издательством «Кокжиек-Горизонт» по дисциплине «Основы предпринимательства и бизнеса» выпущен учебник.

Всего в анализе содержания учебника для 10 классов приняли участие 17 респондентов (казахские и русские школы).

В опросе о содержании и структуре учебника, неточностей и наличии ошибок приняли участие 7 респондентов из школ с казахским языком обучения (табл.2.2.1).

2.2.1 Таблица. Мнение респондентов о содержании и структуре учебника (с казахским языком обучения)

Наличие структурных компонентов учебника		г. Алматы	г. Шымкент	Акмолинская область	Атырауская область	Кызылординская область	Мангистауская область	Туркестанская область
Содержание	да	1	1	1	1	1	1	1
	нет							
Введение	да	1	1	1	1	1	1	1
	нет							
Пояснительный текст	да	1		1	1	1	1	1
	нет		1					
Рисунки	да	1		1	1	1	1	1
	нет		1					
Контрольные вопросы и задания	да	1	1	1	1	1	1	1
	нет							
Глоссарий	да	1	1	1	1	1	1	1
	нет							
Оптимальность объема учебных материалов по разделам	да	1	1	1	1	1	1	1
	нет							
Соответствие учебного материала по разделам	да	1		1	1	1	1	1
	нет		1					
Логика изложения материала	да	1	1	1	1	1	1	1
	нет							
Изображение казахстанского компонента в содержании учебника	да	1		1	1	1	1	1
	нет		1					
Соблюдение принципов научного доступа, обеспечение связи содержания, задания с конкретными жизненными ситуациями	да	1	1	1	1	1	1	1
	нет							

Рисунок 2.2.1

Наличие структурных компонентов учебника, в том числе содержание, введение, контрольные вопросы и задания, глоссарий - респонденты показали, что все указанные структурные компоненты сохранены, то есть соответствие 100%. По критериям как пояснительный текст и рисунки 14,3% респондентов ответили «Нет», 87,7% респондентов ответили «Да» (рис.2.2.1).

По разделам как оптимальность объема учебных материалов, логика изложения материала, соблюдение принципов научного доступа, обеспечение связи содержания, критерий заданий с конкретными жизненными ситуациями и ситуациями, из 7 респондентов, принявших участие в опросе, 6 респондентов (87,7%) ответили «Да». То есть данные структурные компоненты полностью соответствуют.

Рисунок 2.2.2

По критериям соответствия учебного материала по разделам, отображения казахстанского компонента в содержании учебника респонденты г. Шымкент ответили: «Нет», что составило 14,3% (рис. 2.2.2).

Таблица 2.2.2. Мнение респондентов о наличии неточности и ошибок в учебнике (с казахским языком обучения)

Неточности, наличие ошибок		г. Алматы	г. Шымкент	Акмолинская область	Атырауская область	Кызылординская область	Мангистауская область	Туркестанская область
фактологические	да	1	1	1		1		
	нет				1		1	1
грамматические	да					1	1	
	нет	1	1	1	1			1
стилистические	да	1		1		1		
	нет		1		1		1	1

Наличие ошибок и неточностей в содержании учебника рассмотрено по трем критериям (таблица 2.2.2):

- фактологические
- грамматические
- стилистические

На вопрос о наличии *фактологических неточностей* 4 респондента ответили «Да», 3 респондента ответили «Нет». В частности, учителя городов Алматы, Шымкента, Акмолинской, Кызылординской областей показывают, что неточности есть, а учителя Атырауской, Мангистауской, Туркестанской областей, что неточностей нет. В процентном соотношении это соответственно 42,9% и 57,1%.

По вопросу наличия *грамматических ошибок* 2 человека подтвердили «Да», 5 человек ответили «Нет». В частности, учителя Кызылординской, Мангистауской областей ответили, что грамматические ошибки есть, а учителя городов Алматы, Шымкента и Атырауской, Акмолинской, Туркестанской областей ответили, что ошибок нет. Процентное соотношение составляет 28,6% и 71,4%.

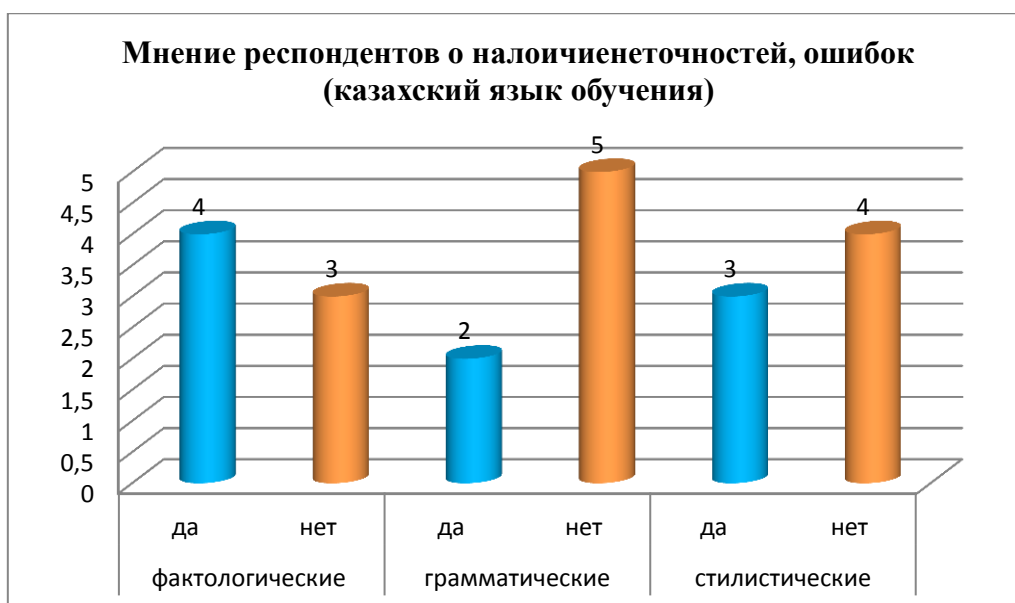

Рисунок 2.2.3

На вопрос о наличии *стилистических ошибок* 4 респондента ответили: «Нет», 3 респондента ответили: «Да». Отсутствие стилистических ошибок подтверждено респондентами г. Шымкента, Атырауской, Мангистауской и Туркестанской областей. А г. Алматы, Акмолинской, Кызылординской области подтвердили наличие ошибок. В процентном соотношении это соответственно 42,9% и 57,1% (рис. 2.2.3).

Всего в апробации по школам с русским языком обучения приняли участие 10 респондентов. Это Алматы, Актобе, Восточно-Казахстанская, Западно-Казахстанская, Жамбылская, Карагандинская области. Педагоги Костанайской, Павлодарской, Северо-Казахстанской областей и г. Нур-Султан (табл.2.2.3).

2.2.3 Таблица. Мнение респондентов о содержании и структуре учебника (с русским языком обучения)

Наличие структурных компонентов учебника		г.Нур-Султан	Алматинская область	Актюбинская область	ВКО	ЗКО	Жамбылская область	Карагандинская область	Костанайская область	Павлодарская область	СКО
Содержание	да	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	нет										
Введение	да	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

	нет										
Пояснительный текст	да		1	1	1	1	1	1	1	1	1
	нет	1									
Рисунки	да		1	1	1	1	1		1	1	1
	нет	1						1			
Контрольные вопросы и задания	да	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	нет										
Глоссарий	да		1	1	1		1	1	1	1	1
	нет	1				1					
Оптимальность объема учебных материалов по разделам	да	1	1	1	1		1	1		1	1
	нет	1				1			1		
Соответствие учебного материала по разделам	да		1	1	1	1	1	1	1	1	1
	нет	1									
Логика изложения материала	да		1	1	1	1	1	1	1	1	1
	нет	1									
Изображение казахстанского компонента в содержании учебника	да		1	1	1		1	1	1	1	1
	нет	1				1					
Соблюдение принципов научного и доступа, обеспечение связи содержания, задания с конкретными жизненными ситуациями и ситуациями	да		1	1	1	1	1		1	1	1
	нет	1						1			

Структурные компоненты учебника:

- содержание,
- введение,
- по критериям контрольных вопросов и заданий все респонденты

показали, что полностью удовлетворены. То есть ответы «Да» составили 100%.

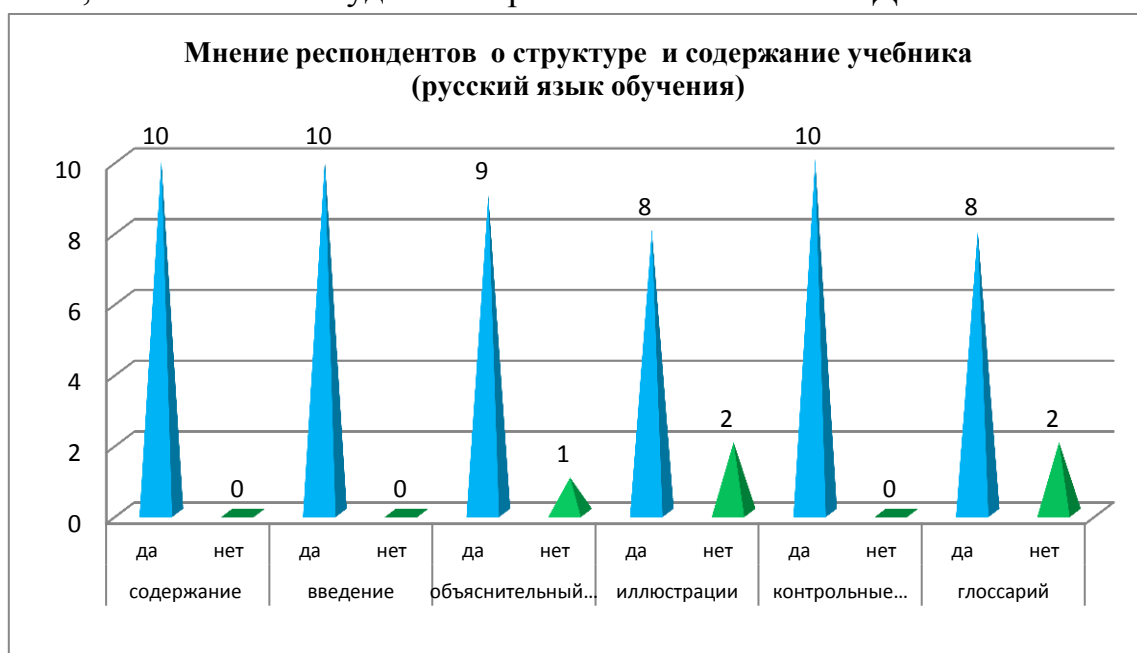

Рисунок 2.2.4

- По критерию пояснительного текста 90% респондентов подтверждают наличие текста, 10 % участников опроса ответили отрицательно.
- По критериям рисунков и глоссария, наличии иллюстрации, терминологии подтвердили 80%, а 20% респондентов указали отсутствие данных структурных компонентов (рис.2.2.4).
- Анализ критериев оптимальности объема учебных материалов по разделам показал, что 70% респондентов ответили положительно, 30% ответили отрицательно.
- 90% подтверждают соответствие учебного материала по критериям соответствия по разделам. 10% указывают на несоответствие (рис. 2.2.5).

Рисунок 2.2.5

- О логике изложения материала 90% учителей ответили положительно, 10% учителей ответили отрицательно.
- По изображению казахстанского компонента в содержании учебника и соблюдению принципов научного и доступа, обеспечению связи содержания, поручениям с конкретными жизненными ситуациями и ситуациями 80% учителей ответили, что казахстанские компоненты существуют, соблюдены научные принципы, доступны и увязаны с жизнью. А 20% учителей опровергли это и ответили отрицательно (рис.2.2.6).

Рисунок 2.2.6

Кроме того, наличие ошибок и неточностей в содержании учебника рассматривалось по трем критериям (таблица 2.2.4):

- фактологические
- грамматические
- стилистические

Таблица 2.2.4. Мнение респондентов о наличии неточностей и ошибок в учебнике (с русским языком обучения)

Неточности, наличие ошибок		г.Нур-Султан	Алматинская область	Актюбинская область	ВКО	ЗКО	Жамбылская область	Карагандинская область	Костанайская область	Павлодарская область	СКО
фактологические	да									1	1
	нет	1	1	1	1	1	1	1	1		
грамматические	да				1			1		1	1
	нет	1	1	1		1	1		1		
стилистические	да									1	1
	нет	1	1	1	1	1	1	1	1		

На вопрос о наличии *фактологических неточностей* 2 респондента ответили «Да», 8 респондентов ответили «Нет». В частности, учителя Павлодарской, Северо-Казахстанской областей показывают, что есть неточности, а учителя г. Нур-султан и Алматинской, Актюбинской, Восточно-Казахстанской, Западно-Казахстанской, Жамбылской, Карагандинской, Костанайской областей показывают, что нет. В процентном соотношении подтверждение наличия неточностей 20%, опровержено 80%.

По вопросу о наличии *грамматических ошибок* 4 человека подтвердили «Да», 6 человек ответили «Нет». В частности, учителя Восточно-Казахстанской, Карагандинской, Павлодарской, Северо-Казахстанской областей ответили, что грамматических ошибок есть, а учителя г. Нур-султан и Алматинской, Актюбинской, Западно-Казахстанской, Жамбылской, Костанайской областей ответили, что нет ошибок. Т.е. в процентном соотношении 40% учителей подтверждают, а 60% учителей опровергают.

Рисунок 2.2.7

На вопрос о наличии стилистических ошибок 8 респондентов ответили «Нет», 2 респондента отметили «Да». Отсутствие стилистических ошибок было зафиксировано в г. Нур-Султан и Алматинской, Актюбинской, Восточно-Казахстанской, Западно-Казахстанской, Жамбылской, Карагандинской, Костанайской областях. А в Павлодарской и Северо-Казахстанской областях-на наличие ошибок ответили «Нет». При процентной ставке подтверждение составляет 80%, а отсутствие 20% (рис.2.2.7).

Таким образом, результаты анализа о структуре содержания учебника и наличии в нем ошибок и неточностей определили следующую тенденцию (рисунки 2.2.8-2.2.9).

➤ В качестве структурных компонентов учебника выделяют:

✓ Наличие компонентов как *содержание, введение, контрольные вопросы и задания, глоссарий*:

- подтвердили респонденты школ с казахским языком обучения 100%;
- подтвердили респонденты школ с русским языком обучения 100%;

✓ Наличие *компонентов пояснительного текста*:

- подтвердили респонденты школ с казахским языком обучения 87,7%;
- подтвердили респонденты школ с русским языком обучения 90%;
- не подтвердили респонденты школ с казахским языком обучения 14,3%;
- не подтвердили респонденты школ с русским языком обучения 10%;

✓ Наличие *компонентов изображений*

- подтвердили респонденты школ с казахским языком обучения 87,7%;
- подтвердили респонденты школ с русским языком обучения 80%;
- не подтвердили респонденты школ с казахским языком обучения 14,3%;
- не подтвердили респонденты школ с русским языком обучения 20%;

✓ Наличие компонента *оптимальность объема учебных материалов по разделам*:

- подтвердили респонденты школ с казахским языком обучения 100%;
- подтвердили респонденты школ с русским языком обучения 70%;
- не подтвердили респонденты школ с казахским языком обучения 0%;
- не подтвердили респонденты школ с русским языком обучения 30%.

✓ Компонент *соответствие учебного материала по разделам, логика изложения материала*:

- подтвердили респонденты школ с казахским языком обучения 87,7%;

- подтвердили респонденты школ с русским языком обучения 90%;
- не подтвердили респонденты школ с казахским языком обучения 14,3%;
- не подтвердили респонденты школ с русским языком обучения 10%.

✓ *Отображение казахстанского компонента в содержании учебника:*

- подтвердили респонденты школ с казахским языком обучения 87,7%;
- подтвердили респонденты школ с русским языком обучения 80%;
- не подтвердили респонденты школ с казахским языком обучения 14,3%;
- не подтвердили респонденты школ с русским языком обучения 20%.

✓ *соблюдение научной доступности, обеспечение связи содержания, представление заданий с конкретными жизненными ситуациями:*

- подтвердили респонденты школ с казахским языком обучения 100%;
- подтвердили респонденты школ с русским языком обучения 80%;
- не подтвердили респонденты школ с казахским языком обучения 0%;
- не подтвердили респонденты школ с русским языком обучения 20%.

Рисунок 2.2.8

Рисунок 2.2.9

Одним из важных элементов структурного компонента содержания учебника является составление заданий и иллюстративного материала.

2.2.5 Таблица. Мнение респондентов о наличии заданий и иллюстрации в учебнике (с казахским языком обучения)

№	Наличие заданий		г. Алматы	г. Шымкент	Ақмолинская область	Атырауская область	Қызылординская область	Мангистауская область	Түркістанская область
1	уровневые	да	1		1	1	1	1	1
		нет		1					
2	практико-ориентированные	да	1	1	1	1	1	1	1
		нет							
3	исследовательские	да	1	1	1	1	1	1	1
		нет							
4	экспериментальные	да	1	1	1	1	1	1	1
		нет							
5	направленные на формирование навыков ИКТ	да	1	1	1	1	1	1	1
		нет							

6	соответствие иллюстрационных и текстовых материалов	да	1		1	1	1	1	1
		нет		1					
7	эстетичность иллюстративных материалов, способствующих повышению интереса учащихся к предмету	да	1		1	1	1	1	1
		нет		1					
8	оптимальность размеров иллюстраций	да	1		1	1	1	1	1
		нет		1					

Задания рассматривались по следующим критериям:

- *уровневые задания;*
- *практико-ориентированные задания;*
- *задания исследования;*
- *экспериментальные задания;*
- *задания, направленные на формирование навыков ИКТ;*
- *соответствие иллюстрационных и текстовых материалов;*
- *эстетичность иллюстративных материалов, способствующих повышению интереса учащихся к предмету;*
- *оптимальность размеров иллюстраций (табл.2.2.5).*

О наличии *уровневых заданий* 85,7% респондентов ответили положительно. Это учителя г. Алматы и Акмолинской, Атырауской, Кызылординской, Мангистауской и Туркестанской областей. Только учителя г. Шымкент ответили, что нет *уровневых заданий*, что составило 14,3%.

О наличии *практико-ориентированных, исследовательских и экспериментальных заданий* респонденты всех регионов ответили положительно и показали 100% (рис. 2.2.10).

О заданиях *направленных на формирование навыков ИКТ* все респонденты получили положительные отзывы и показали 100%.

О соответствии иллюстрационных и текстовых материалов, эстетичности иллюстративных материалов, способствующих повышению интереса учащихся к предмету, оптимальности размеров иллюстраций респондент из г. Шымкент показал 14,3%, т.е. отрицательный ответ, а учителя г. Алматы и Акмолинской, Атырауской, Кызылординской, Мангистауской и Туркестанской областей дали положительный ответ и показали 85,7% (рис.2.2.11).

Рисунок 2.2.10

Эти критерии были проанализированы и в школах с русским языком обучения. Результаты анализа определили следующее (табл.2.2.6).

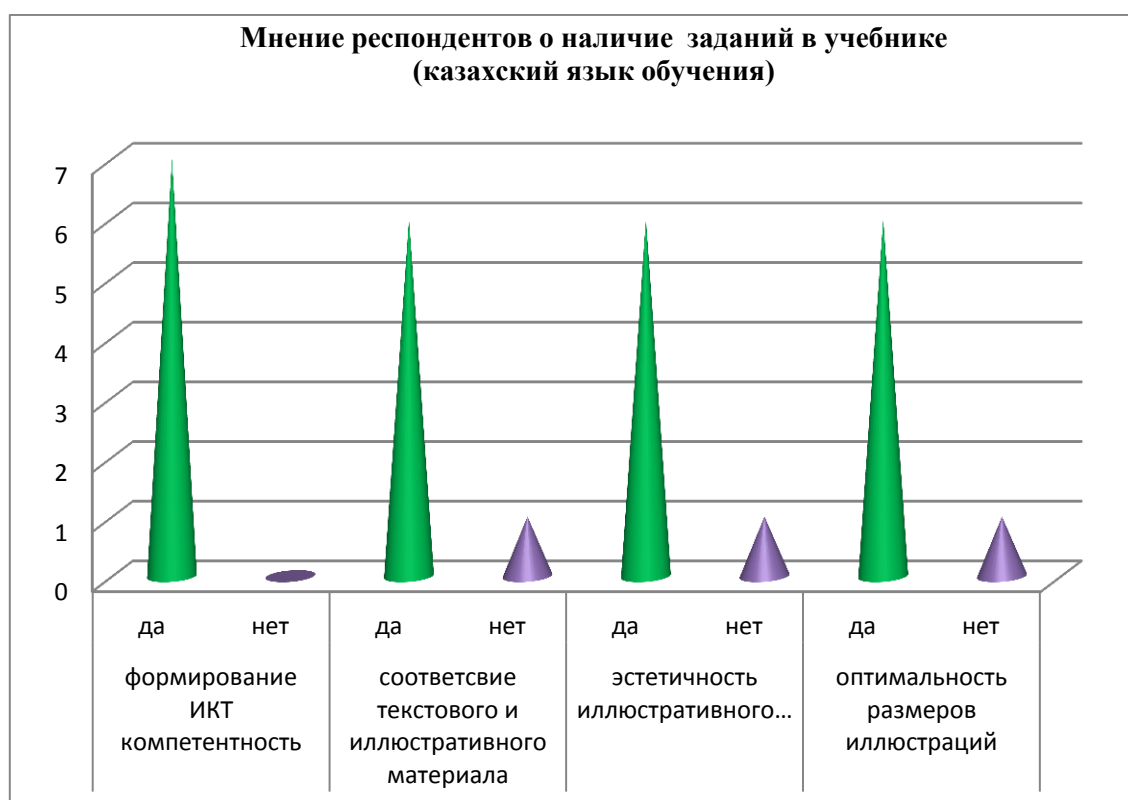

Рисунок 2.2.11

Положительный ответ о наличии *уровневых заданий* показали 6 респондентов, в том числе учителя школ городов Алматы, Актобе, Западно-Казахстанской, Жамбылской, Карагандинской, Павлодарской областей. В процентном соотношении это составило 60%. Учителя Восточно-Казахстанской, Костанайской, Северо-Казахстанской областей и г. Нур-Султан ответили, что данные задания не рассмотрены в учебнике. В процентном соотношении это составило 40%.

2.2.6 Таблица. Мнение респондентов о наличии заданий и иллюстрации в учебнике (с русским языком обучения)

№	Наличие заданий	г.Нур-Султан	Алматинская область	Актюбинская область	ВКО	ЗКО	Жамбылская область	Карагандинская область	Костанайская область	Павлодарская область	СКО
1	Уровневые	да		1	1		1	1	1		1
		нет	1			1			1		1
2	Практико-ориентированные	да	1	1	1	1	1	1	1	1	1
		нет									
3	Исследовательские	да	1	1	1	1	1	1	1	1	1
		нет									
4	Экспериментальные	да		1	1		1	1	1	1	1
		нет	1			1					
5	Направленные на формирование навыков ИКТ	да		1	1		1	1	1	1	1
		нет	1			1					
6	Соответствие иллюстрационных и текстовых материалов	да		1	1		1	1	1	1	1
		нет	1			1					
7	Эстетичность иллюстративных материалов, способствующих повышению интереса учащихся к предмету	да		1	1		1	1	1	1	1
		нет	1			1					
8	Оптимальность размеров иллюстраций	да		1	1		1	1	1	1	1
		нет	1			1					

Наличие *практико-ориентированных, исследовательских заданий* подтвердили 100% учителей всех регионов.

Рисунок 2.2.12

О наличии *экспериментальных заданий* учителя Алматинской, Актюбинской, Западно-Казахстанской, Жамбылской, Карагандинской, Костанайской, Павлодарской и Северо-Казахстанской областей ответили положительно, что составило 80%. 20% учителей показали, что данный вид заданий не охвачен. В частности, учителя г. Нур-Султан и Восточно-Казахстанской области ответили отрицательно (рис.2.2.12).

Рисунок 2.2.13

По формированию навыков ИКТ, соответствия иллюстрационных и текстовых материалов, эстетичности иллюстративных материалов, способствующих повышению интереса учащихся к предмету, оптимальности критериев иллюстраций 8 регионов, в том числе респонденты из Алматы, Актобе, Западно-Казахстанской, Жамбылской, Карагандинской, Костанайской, Павлодарской и Северо-Казахстанской областей отреагировали положительно на наличие данных структур, что составило 80%. Респонденты г. Нур-Султан и Восточно-Казахстанской области указали, что данные структуры не охвачены, т. е. это составило 20% (рис.2.2.13).

Результаты анализа в общем показали положительное мнение о содержании учебника. Отрицательные отзывы со стороны преподавателей составляют от 10% до 30%. Этот учебник свидетельствует об успешной апробации.

2.3. Анализ результатов апробации УМК для 10 класса

Учебно-методический комплекс (УМК) по учебной дисциплине - это методическое обеспечение образовательных технологий. УМК нацелен на эффективную организацию учебного процесса по технологическому принципу, обеспечивающему выполнение учебного плана. УМК создан в соответствии с концепцией обновленного содержания образования и способствует достижению образовательных стандартов.

Цель создания УМК - переход от обучения к технологическому образованию с использованием отдельных методик. УМК - это комплекс, состоящий из технологии и средств обучения (от латинского «комплекс» означает совокупность объектов и явлений, составляющих один целый комплекс).

УМК служит для целостного и качественного решения задач педагогического обеспечения учебного процесса. Основываясь на значении педагогической системы, состоящей из взаимосвязанных и взаимозависимых элементов: цели, содержание, дидактические средства и организационные формы обучения, УМК – это совокупность всех элементов педагогической системы, что дает целостность.

УМК в рамках обновленного содержания образования:

- Методическое руководство учебником,
- Рабочая тетрадь.

Основными элементами учебного компонента являются учебники и учебные пособия, рабочие тетради, отчеты, атласы, контурные карты, хрестоматии, электронные приложения.

К вспомогательным ресурсам относятся словари, справочники, книги для чтения, учебно-наглядные пособия, видеофильмы и Интернет-ресурсы, созданные в образовательных целях. Дополнительные ресурсы составляют энциклопедии, научно-популярная литература, коллекции видео- и фотоматериалов, развивающие игры.

Организация взаимодействия учебных пособий внутри УМК - одна из задач учебного компонента, которая решается с помощью ссылок в учебнике (например, на хрестоматию, рабочую тетрадь, атлас и наоборот), а также через систему познавательных задач. В учебном компоненте УМК учебник занимает центральное место.

Рабочая тетрадь на печатной основе выполняет функции управления самостоятельной деятельностью, оказывает методическую помощь в формировании учебных умений и навыков, интеграции элементов УМК (в первую очередь: программа — учебник — тетрадь). Анализ содержания рабочих тетрадей на печатной основе позволил нам сделать вывод о наличии нескольких видов их конструкций и функционального назначения. Первый тип - это комплексная (многофункциональная) тетрадь с традиционным набором вопросов и заданий различной степени сложности, закрепление полученных на уроке знаний, отработка практических навыков (через практические работы, создание схем, картосхем, заполнение контурных карт, таблиц и т. д.), проверка знаний по темам. Рекомендуемые задания предлагаются использовать как на уроках, так и во внеурочное время. Задания к тетрадям позволяют учителю расширить самостоятельную работу учащихся с различными источниками информации, удовлетворить индивидуальные познавательные интересы и развивать творческие способности учащихся.

УМК - совокупность учебно-методических материалов, необходимых для определения содержания, объема и степени обеспеченности каждого предмета.

Цель УМК - отработка содержания дисциплины и межпредметных связей, обеспечение системы обучения обучающихся путем повышения качества образования.

Задачи УМК:

- организация освоения и систематизация содержания основных образовательных программ с учетом достижений науки, производства, IT технологий;
- методическое обеспечение образовательного процесса;

- повышение качества и эффективности знаний обучающихся;
- оказание методической помощи обучающимся в освоении учебного материала;
- эффективное планирование и организация самостоятельной учебной работы и контроля знаний обучающихся;
- оказание помощи учителям начальных классов в совершенствовании педагогического мастерства.

В ходе апробации рабочей группой определены индикаторы, направленные на определение эффективности УМК в рамках концепции обновленного содержания образования 10 классов общеобразовательных школ республики. Определяемые индикаторы - методическое руководство и рабочая тетрадь, представленные издательством «Кокжиек-Горизонт». Всего приняли участие 7 респондентов из школ с казахским языком обучения. 100% учителей всех регионов обеспечены методическими пособиями. Не охвачены рабочей тетрадью 85,7%, в том числе города Алматы, Шымкент, Акмолинская, Атырауская, Кызылординская, Мангистауская и Туркестанская области. Только Акмолинская область оснащена рабочей тетрадью, что составляет 14,3% от процентной ставки.

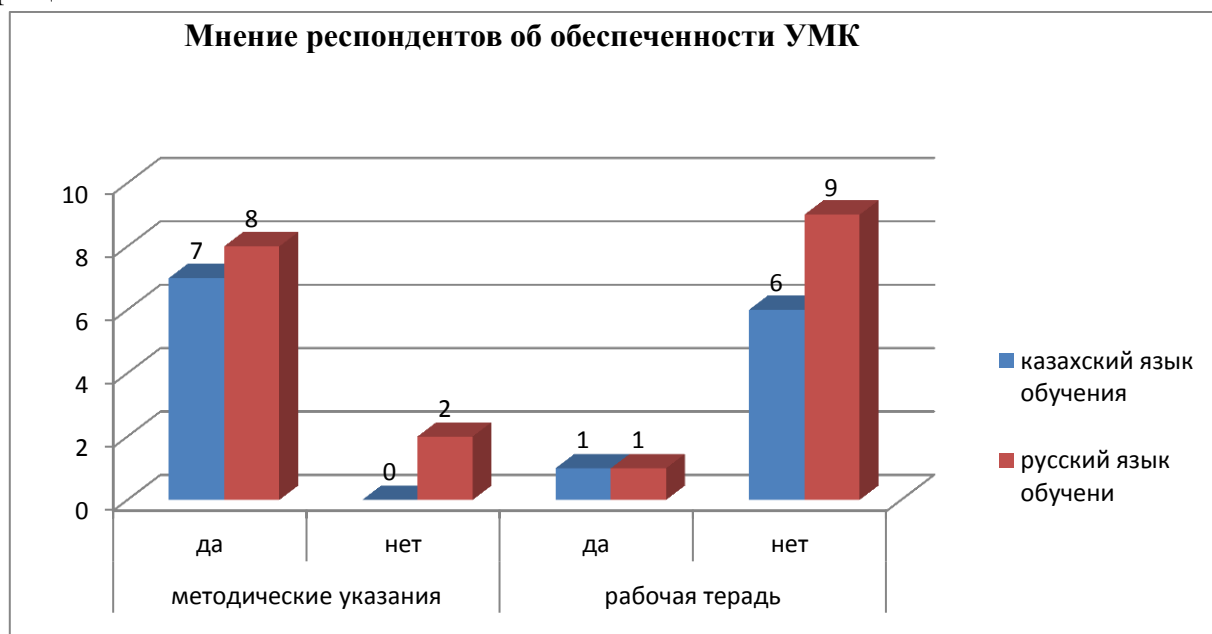

Рисунок 2.3.1

Всего приняли участие 10 респондентов из школ с русским языком обучения. Методическими рекомендациями охвачены 80% респондентов. В Карагандинской, Восточно-Казахстанской областях 20% респондентов не охвачены методическими рекомендациями.

Рабочей тетрадью не охвачены 90% респондентов, в том числе города Нур-Султан, Алматы, Восточно-Казахстанская, Западно-Казахстанская, Жамбылская, Карагандинская, Костанайская, Павлодарская, Северо-

Казахстанская области, а 10% Актюбинская область не охвачена рабочей тетрадью (рис.2.3.1).

Рисунок 2.3.2

Содержание УМК рассматривалось по критериям: наличие практических рекомендаций по оценке учебных достижений, наличие практических рекомендаций (ссылок) по использованию дополнительных ресурсов, наличие практических рекомендаций по выполнению домашних заданий, соответствие содержания учебника, наличие ошибок (приемлемость, правильность) в выборе вопросов, заданий, задач, текстов.

На вопрос о наличии практических рекомендаций *по оценке учебных достижений* положительно ответили: 100% респондентов из школ с казахским языком обучения и 30% респондентов с русским языком обучения.

На вопрос о наличии практических рекомендаций *по использованию дополнительных ресурсов (ссылки)* респонденты на казахском языке дали положительный ответ 100%, респонденты на русском языке - положительный ответ 90% и 10% отрицательный ответ.

Наличие практических рекомендаций *по выполнению домашних заданий* 71,4% учителей школ с казахским языком обучения показали положительный ответ, 28,6% - отрицательный ответ. 80% учителей школ с русским языком обучения ответили «Да», и 20% - «Нет» (рис.2.3.2).

3 МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ИТОГАМ АПРОБАЦИИ УЧЕБНОЙ ПРОГРАММЫ, УЧЕБНИКОВ ПО ПРЕДМЕТУ «ОСНОВЫ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА И БИЗНЕСА» В ПИЛОТНЫХ ШКОЛАХ РК

Концептуальная сторона мониторинга связана с обеспечением эффективного управления формированием и развитием личности учащегося в учебном процессе, что делает этот процесс не стихийным, а целенаправленным и обоснованным.

На первом этапе подготовки мониторинга разработаны индикаторы и показатели мониторинга, определены объемы исследований (количественный и качественный состав учителей, время проведения измерений и их количество), диагностические средства выбора методов и форм исследований (разработка анкет, составление технологических карт, разработка контрольных листов), материалы для сбора информации.

На втором этапе проведены диагностические обследования, также обработка и интерпретация данных.

На третьем заключительном этапе проведены разработка методических рекомендаций, планирование и прогнозирование следующих диагностических исследований.

Индикаторы мониторинговых исследований: *первый индикатор* - описание учебных программ обновленного содержания образования, предлагаемых учащимся 10-х классов; *второй индикатор* - описание учебников обновленного содержания образования для учащихся 10-х классов; *третий индикатор* - описание обновленного учебно-методического комплекса содержания образования (УМК) для учащихся 10 классов.

Результаты комплексного мониторингового исследования являются социально значимыми, т. к. охвачены субъекты образовательного процесса (учителя, учащиеся и др.). Все исходные материалы были обработаны и представлены в виде диаграмм и таблиц.

Типовые учебные программы разработаны на основе принципа «спираль», в соответствии с которым большинство целей обучения пересматриваются с постепенным углублением, усложнением и увеличением объема знаний и навыков по ним. Учебные программы реализуются в соответствии с долгосрочным планом, определяющим последовательность изучения разделов программы в течение учебного года. Распределение часов, а также порядок чтения тем могут изменяться по желанию учителя. Долгосрочный план может служить основой для разработки календарно-тематического планирования.

Анализируя содержание обновленных образовательных программ, можно говорить о их четкой направленности на формирование навыков критического мышления, способности к творческому применению знаний, способности решать проблемы, работать в группе и индивидуально, формирует научно-исследовательские навыки, коммуникативные навыки, навыки в области ИКТ. Поэтому немаловажную роль играет содержание учебника, разработанного в учебные программы обновленного содержания образования.

Учебник, содержащий систематическое изложение знаний является также учебным пособием, способствующим созданию среды, стимулирующей и обеспечивающей активность участников образовательного процесса в случае рационального использования педагогических подходов, реализации их образовательных потребностей, практической ориентации, использованию продуктивной, поисковой и творческой деятельности. Таким образом, для осуществления качественного учебного процесса с учетом результатов анализа были предложены следующие методические рекомендации:

- ✓ Выбор методов при реализации учебной программы должен определяться содержанием темы по дисциплине, способствовать достижению целей обучения и быть направленным на вовлечение обучающихся в процесс обучения.

- ✓ Развитие интереса учащихся к предмету, изменение отношения к будущему, раскрытие видов предпринимательства;

- ✓ Реализация своих идей на примере бизнес-проектов молодых предпринимателей;

- ✓ Показ результатов, достигнутых казахстанскими предпринимателями;

- ✓ В методическом руководстве указывать экономические термины и словари, условия игр, также прилагать комплект раздаточных материалов.

- ✓ Использование стратегии СТО, SWOT-анализа, формирующих методы оценки, самооценки, оценки группы, пары;

- ✓ В ходе каждого занятия необходимо проводить физминутку, разделить учащихся на группы, а также дать ученику время для самостоятельной подготовки.

- ✓ Ученикам необходимо дать сведения об истории, биографии известных предпринимателей, компаний, прививать навыки работы в группах.

- ✓ Прохождение учителями квалификационных курсов по данному предмету.

Учитывая вышеизложенное, можно сделать вывод, что типовые учебные программы по предметам для 10 класса являются учебно-нормативным документом по каждой учебной дисциплине, определяющим содержание и

объем знаний, умений, навыков в соответствии с возрастными особенностями учащихся.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Целью мониторингового исследования является получение информации о ходе учебного процесса, повышение качества и эффективности этого процесса на основе поэтапной информации, а также оценка качества и эффективности разработанных учебников и УМК обновленного содержания образования в условиях реального образовательного процесса 17 пилотных школ. В результате работы были проанализированы данные учебной программы обновленного содержания для 10 класса, содержание и структура учебников по предмету и УМК.

Результаты апробации по трем основным индикаторам отражены положительно.

Также установлено, что качественный состав педагогов, участвовавших в апробации, соответствует всем требованиям. Наличие высшего образования показало 100%, высшей категории - 71,4% - 90%, стаж работы свыше пятнадцати лет 71,4% - 90%, что свидетельствует о достаточно высоком квалификационном уровне.

Анализ учебной программы показал, что учебная программа соответствует системным, научным требованиям и возрастным особенностям обучающихся.

В результате анализа содержания и структуры учебника и содержания УМК можно сделать следующие выводы: изложение материала логично и дидактически обоснованно, соответствует учебной программе и позволяет осуществлять соответствующие цели и задачи обучения. Изложение учебного материала отвечает принципам последовательности и приемственности, доступности и понятности. Цветные иллюстрации соответствуют тексту и дополняют его. Учебный материал требует и позволяет осуществлять внутрипредметную и междисциплинарную связь. Это способствует организации модульного обучения и полного завершения каждого этапа. Есть примеры и алгоритм решения задач, упражнений, даны интересные задания, описание деловых игр.

Содержание учебника соответствует возрастным и психологическим особенностям учащихся.

В ходе апробации предмета «Основы предпринимательства и бизнеса» мы стали свидетелями того, что учащиеся и учителя участвовали во многих мероприятиях (Приложение 3,4). Несмотря на то, что данный новый предмет только внедрен, он уже имеет большой интерес со стороны обучающихся.

Авторлық құқық объектісіне құқықтарды
мемлекеттік тіркеу туралы

КУӘЛІК

№ 3093 17 қазан 2018 ж.

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде құқық иеленушінің өтініші бойынша авторлары Анар Муратовна Елемесова, Айгуль Сапарғалиевна Ахметқалиева, Серик Амангельдыевич Щеглов, Ермек Серикбаевич Дуйсенханов, Асемгуль Алпысовна Сейтенова болып табылатын авторлық құқықпен қорғалатын объектіге айрықша мүлктік құқықтар «Кәсіпкерлік пен бизнес негіздері» пәні бойынша педагогикалық кадрларды қайта даярлау курсының білім беру бағдарламасы»/«Образовательная программа курсов переподготовки педагогических кадров по предмету «Основы предпринимательства и бизнеса» (ғылыми туынды) атауымен тіркелгені куәландырылады.

Құқық иеленушінің өтініші бойынша авторлық құқықпен қорғалатын объектіге айрықша мүлктік құқықтар және 2018 жылғы 17 қаңтарда жасалған объекті 2028 жылғы 17 қаңтарға дейін «Көкжиек-Горизонт» ЖШС-не тиесілі және құқық иеленуші жоғарыда көрсетілген объектіні жасаған кезде басқа адамдардың зияткерлік меншік құқығы бұзылмағандығына кепілдік береді.

Тізілімде 2018 жылғы 17 қазанда жасалған № 3093 жазба бар.

Вице-министр Н. Пан

СВИДЕТЕЛЬСТВО

о государственной регистрации прав
на объект авторского права

№ 3093 17 октября 2018 г.

Настоящим удостоверяется, что в Министерстве юстиции Республики Казахстан зарегистрированы исключительные имущественные права на объект авторского права под названием «Кәсіпкерлік пен бизнес негіздері» пәні бойынша педагогикалық кадрларды қайта даярлау курсының білім беру бағдарламасы»/«Образовательная программа курсов переподготовки педагогических кадров по предмету «Основы предпринимательства и бизнеса» (произведение науки), авторами которого по заявлению правообладателя являются Елемесова Анар Муратовна, Ахметқалиева Айгуль Сапарғалиевна, Щеглов Серик Амангельдыевич, Дуйсенханов Ермек Серикбаевич, Сейтенова Асемгуль Алпысовна.

По заявлению правообладателя исключительные имущественные права на объект авторского права, созданный 17 января 2018 года, принадлежат до 17 января 2028 года ТОО «Көкжиек-Горизонт» и правообладатель гарантирует, что при создании вышеуказанного объекта не были нарушены права интеллектуальной собственности других лиц.

Запись в реестре за № 3093 от 17 октября 2018 года имеется.

Вице-министр Н. Пан

ис 4446

Алматы қаласындағы №159 мектеп-гимназияның оқушысы мегаполиске келетін автокөліктерден экологиялық алым жинауды енгізуді ұсынды. Жиналған қаражат экологияны жақсартуға жұмсалатын болады.

19.12.2018.Нур.KZ көрсетілді.

Бір жыл бұрын Ыбырай Алтынсарина тындағы №159 мектеп-гимназиясы оқу бағдарламасына пилоттық режимде «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәні енгізілген болатын, міне бүгін оқушылар жақсы нәтиже көрсете бастады. 11-сынып оқушысы Данэля Жолдасбекова «Мен кәсіпкермін» қалалық экономикалық жарыста колледж студенттерін басып озды. Аталған байқауда колледжд студенттері арасында Данэля жалғыз мектеп оқушысы болды, осыған қарамастан алғыр қыз жүлделі екінші орынды еншіледі.

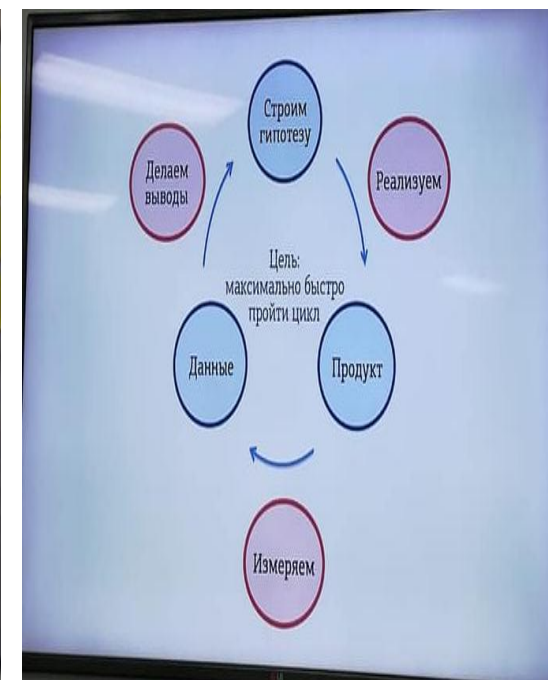
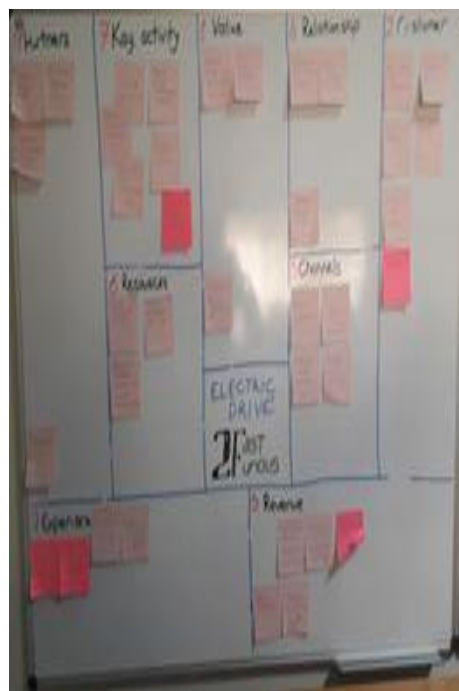
«Алматы қаласына кірме жолдар терминалдар жүйесімен бақыланады, қалаға кіру құнын қоршаған ортаны қорғауға арналған төлем мөлшеріне көбейтіп, 10 теңге деп белгілеуге болады. Қалаға күнделікті шамамен 500 мың көлік кіреді, сәйкесінше тәулігіне 5 млн.теңге, ал айына – 1,8 млрд.теңге жинауға болады», – деді Данэля.

Оқушының айтуынша, байқауда жүлделі орыналуға оған «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәні бойынша алған білімі көмектескен. Экономикалық пәнді оқу бағдарламасына енгізу «Атамекен» ҚР Ұлттық кәсіпкерлер палатасы бастамасымен жүзеге асты: 2018 жылдан бастап өңірлерде геймификация мен бизнес кейстерге құралған Кәсіпкерлік негіздері пәні бойынша оқыту басталды.

«Ұстазым – Жанат Байбалақова. Ол өз ісінің маманы. Мұғалім бізге экономиканың бүкіл базасын түсіндірді. Жаңа пән маған математика, физика пәндерімен қатар ұнайды. Мен экономика бойынша барлық жаттығуларды орындап, бизнес-ойындарға белсенді қатысуға тырыстым. Қазіргі таңда 11-сыныпта оқимын, «Алтын белгі» медаліне үміткермін. Жастайымнан сауда нарығы, кәсіпкерлік, бизнес тақырыптарына қызығушылығым зор. Іскерлік әдебиетті жақсы көрем. Болашақ мамандығымды IT-технологиялармен байланыстырғым келеді. Бұл мамандыққа сұраныс артып келеді», – деп бөлісті Данэля Жолдасбекова.

ПРИЛОЖЕНИЕ 4

6.08.18-17.08.18 аралығында Астана қаласында Қазақстанның 17-қаласынан келген ұстаздарға «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәнінен пилоттық жобаның курсын оқыту басталып кетті. Ұйымдастырушылар: «Атамекен», «ҚР Ғылым және білім министрлігі», «Іскер Азамат-Ел тірегі» және Рухани жаңғыру бағдарламасы аясында жүргізілуде!!!

СПИСОК ИСПОЛЬЗУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 31 октября 2017 года № 556 «О внесении дополнений в приказ министра образования и науки Республики Казахстан от 6 ноября 2014 года № 455 «О пилотном внедрении обновленного содержания образования»

2. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 28 января 2016 года №92 «Об утверждении образовательных программ курсов повышения квалификации педагогических кадров дошкольного, среднего, дополнительного образования, а также специальных организаций образования»

	Стр
Введение	52
1 Методология проведения мониторинга апробации	55
2 Анализ итогов апробации учебной программы, учебников по предмету «Основы предпринимательства и бизнеса».....	62
3 Методические рекомендации по итогам апробации учебной программы, учебников по предмету «Основы предпринимательства и бизнеса» в пилотных школах РК.....	91
Заключение.....	41
Приложение.....	95
Список используемой литературы.....	99

**ҚР ПИЛОТТЫҚ МЕКТЕПТЕРІНДЕ «ЖӘСІПКЕРЛІК ЖӘНЕ БИЗНЕС НЕГІЗДЕРІ»
ПӘНІНІҢ АПРОБАЦИЯСЫНА МОНИТОРИНГ ЖҮРГІЗУ БОЙЫНША
ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР**

**МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ПРОВЕДЕНИЮ МОНИТОРИНГА
АПРОБАЦИИ ПРЕДМЕТА «ОСНОВЫ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА И БИЗНЕСА»
В ПИЛОТНЫХ ШКОЛАХ РК**

Басуға 04.12.2019 ж. қол қойылды. Пішімі 60×84 1/16.
Қағазы офсеттік. Офсеттік басылыс.
Қаріп түрі «Times New Roman». Шартты баспа табағы 6

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
«Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы» РМҚК
010000, Нұр-Сұлтан қ., Мәңгілік Ел 8, «Алтын Орда» БО, 15-қабат

Подписано в печать 04.12.2019 г. Формат 60×84 1/16.
Бумага офсетная. Офсетное издание.
Тип шрифта «Times New Roman». Усл.печ.л. 6.

Министерство образования и науки Республики Казахстан.
РГКП «Национальная академия образования им. И. Алтынсарина»
010000, г. Нур-Султан, пр. Мәңгілік Ел, 8, БЦ «Алтын Орда», 15 этаж